

NARODOWY BANK POLSKI
INSTYTUT EKONOMICZNY

**INFORMACJA O KONDYCJI SEKTORA PRZEDSIĘBIORSTW
ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM
STANU KONIUNKTURY W II KW 2008**

Kwiecień 2008

Podstawą opracowania są wyniki szybkiego monitoringu NBP, przeprowadzonego w marcu 2008 r. na próbie 902 podmiotów niefinansowych, reprezentujących wszystkie sekcje PKD (poza rolnictwem, rybołówstwem i leśnictwem), zarówno sektor niepubliczny, jak i publiczny, przedsiębiorstwa z sektora MSP oraz duże jednostki.

SPIS TREŚCI

SYNTEZA	5
I.1. Sytuacja ekonomiczna	9
Bieżące oceny sytuacji ekonomicznej	9
Prognozy sytuacji ekonomicznej	10
Oceny i prognozy sytuacji - analiza w podstawowych przekrojach	10
I.2. Popyt. Zamówienia. Produkcja	13
Bariera popytu	13
Prognozy popytu	13
Prognozy nowych zamówień	14
Wskaźniki popytu - analiza w podstawowych przekrojach	14
Problemy z realizacją zleceń	14
Prognozy produkcji	17
Zmiany produkcji - analiza w podstawowych przekrojach	17
I.3. Zatrudnienie	19
Prognozy zatrudnienia	19
Prognozy zatrudnienia - analiza w podstawowych przekrojach	19
Wybrane czynniki oddziałujące na zatrudnienie	19
Problemy ze znalezieniem pracowników	20
I.4. Wynagrodzenia	23
Prognozy wzrostu płac	23
Wybrane czynniki wzrostu płac	24
Podwyżki płac a wzrost wydajności pracy	24
Naciski na wzrost płac	25
I.5. Inwestycje	27
Nowe inwestycje w II kw. 2008 r.	27
Źródła finansowania nowych inwestycji	29
I.6. Zapasy produktów gotowych w przemyśle	32
Ocena stanu zapasów produktów gotowych	32
I.7. Wykorzystanie mocy produkcyjnych	34
I.8. Kredyt bankowy	37
Prognozy zadłużenia	37
Prognozy zadłużenia - analiza w podstawowych przekrojach	37

Dostępność kredytów	38
Bariery prowadzenia działalności gospodarczej	38
I.9. Oprocentowanie kredytów	42
Oprocentowanie kredytów złotych	42
Oprocentowanie kredytów dewizowych	42
Zmiany oprocentowania kredytów złotych - analiza w podstawowych przekrojach	42
Prognoza stóp procentowych	43
I.10. Płynność finansowa przedsiębiorstw	45
Oceny płynności	45
Oceny płynności - analiza w podstawowych przekrojach	45
Środki pieniężne przedsiębiorstw	46
Środki pieniężne przedsiębiorstw - analiza w podstawowych przekrojach	46
Obsługa zadłużenia kredytowego	46
Obsługa zadłużenia kredytowego - analiza w podstawowych przekrojach	47
Obsługa zadłużenia pozakredytowego	47
Obsługa zadłużenia pozakredytowego - analiza w podstawowych przekrojach	47
Bariery prowadzenia działalności gospodarczej	47
I.11. Kurs walutowy a opłacalność eksportu	52
Kurs opłacalności eksportu oraz produkcji krajowej	52
Problem wahań i poziomu kursu walutowego	53
Zabezpieczenie przed ryzykiem kursowym	53
I.12. Eksport. Import	55
Aktywność eksportowa	55
Prognozy eksportu	55
Opłacalność eksportu	56
Import	56
I.13. Ceny	58
Prognozy cen surowców i materiałów, cen wyrobów własnych oraz wskaźnika PPI	58
Prognozy cen wyrobów własnych - analiza w podstawowych przekrojach	59
Czynniki oddziałujące na zmiany cen	60
Oczekiwania zmian CPI	61
I.14. Bariery rozwoju - wybrane problemy	65
ANEKS 1 - UWAGI METODOLOGICZNE	66
ANEKS 2 - FORMULARZ BADANIA ANKIETOWEGO	67

SYNTEZA

W świetle wyników szybkiego monitoringu NBP oraz danych statystyki publicznej można sformułować następujące wnioski dotyczące koniunktury gospodarczej:

1. W II kw. br. w sektorze przedsiębiorstw utrzyma się dobra koniunktura gospodarcza. Spodziewany jest jednak spadek tempa poprawy podstawowych kategorii ekonomicznych: popytu, produkcji oraz inwestycji, przy jednocześnie spodziewanej wysokiej dynamice cen surowców i materiałów wykorzystywanych do produkcji, wysokim tempie kosztów pracy i rosnącej cenie kapitału.
2. Pod koniec I kw. br. oceny sytuacji gospodarczej w sektorze przedsiębiorstw były nieznacznie gorsze niż w poprzednim kwartale. Jednocześnie wyraźnemu obniżeniu uległ optymizm prognoz sytuacji na II kw. br. (dane po korekcie sezonowej). Obserwowany spadek optymizmu ocen i prognoz sytuacji poprzedziła znacząca poprawa w oczekiwaniach na I kw. br., która mogła być związana m.in. z ciepłą zimą i związanym z tym przesunięciem (przyspieszeniem) niektórych prac o charakterze inwestycyjnym. Potencjalnym czynnikiem pogorszenia kondycji ankietowanych przedsiębiorstw mogła być również aprecjacja złotego względem walut obcych - spadek optymizmu ocen miał bowiem miejsce zwłaszcza w grupie firm z wysokim udziałem eksportu w przychodach.
3. Po optymistycznych oczekiwaniach na I kw. br. przedsiębiorstwa wyraźnie obniżyły prognozy popytu i nowych zamówień na II kw. br. (spadek odnotowano również względem analogicznego okresu ub.r.). Nieznacznie zwiększył się również odsetek firm, dla których niski popyt stanowi barierę rozwoju. W efekcie, dość istotnie zmniejszył się również wskaźnik prognoz produkcji. Wszystkie trzy badane wskaźniki: popytu, zamówień i produkcji utrzymały się na wyraźnie dodatnim poziomie, co wskazuje na możliwość dalszego wzrostu produkcji; spadek wskaźników sugeruje jednak obniżenie dynamiki tego wzrostu. Spadek optymizmu w obszarze popytu i produkcji odnotowały zarówno firmy sprzedające swoje wyroby na rynku krajowym, jak i eksporterzy. Wśród sekcji PKD prognozy pogorszyły się zarówno w przemyśle, jak i handlu oraz budownictwie.
4. Nastąpiło dalsze obniżenie optymizmu prognoz eksportu (kw/kw i r/r). Towarzyszył mu wzrost odsetka przedsiębiorstw, dla których niekorzystnie kształtujący się kurs złotego względem walut obcych stanowi barierę rozwoju oraz spadek odsetka przedsiębiorstw z w pełni opłacalnym eksportem. Pogłębiła się rosnąca od 2005 r.

różnica między pogarszającą się kondycją eksporterów z wysokim udziałem eksportu w przychodach (ponad 50%) a wysokim i stabilnym optymizmem ocen grupy eksporterów z niskim udziałem eksportu w przychodach.

5. Wyraźnie więcej przedsiębiorstw odnotowało spadek marży na sprzedaży zagranicznej niż jej wzrost. W grupie eksporterów z wysokim udziałem eksportu w przychodach przewaga ta była jeszcze większa. Główną przyczyną spadku marży na sprzedaży zagranicznej była aprecjacja złotego względem walut obcych. Jeśli zaś chodzi o marżę na sprzedaży krajowej, to jej wzrost odnotowało nieco więcej przedsiębiorstw niż jej spadek. Najczęściej wymienianą przyczyną spadku marży na sprzedaży krajowej był wzrost cen surowców i materiałów wykorzystywanych do produkcji, nieco rzadziej wskazywano na wzrost płac. Zwiększenie marży na sprzedaży (krajowej i zagranicznej) możliwe było dzięki podwyższeniu cen na oferowane produkty lub usługi. Niepokojące jest to, że odsetek respondentów, którzy zwiększyli marżę na sprzedaży dzięki postępowi technologicznemu był znikomy, mimo bardzo wysokich nakładów inwestycyjnych, jakie w ostatnim roku poniósł sektor przedsiębiorstw.
6. Zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw informujących o problemach z realizacją zleceń. Na poprawę terminowości wywiązywania się z zamówień mogło wpłynąć zarówno obniżenie się tempa wzrostu popytu, w tym m.in. na skutek działania czynników sezonowych¹, jak i zakończenie części projektów inwestycyjnych oraz wynikający z tego wzrost potencjału wytwórczego firm. Stopień wykorzystania mocy produkcyjnych po korekcie sezonowej spadł względem poprzedniego kwartału i osiągnął wartość nieznacznie wyższą niż w I kw. ub.r. Spadek był najbardziej widoczny w grupie firm z najwyższym (bliskim maksymalnemu) stopniem wykorzystania mocy produkcyjnych.
7. Po znaczącym wzroście odsetka przedsiębiorstw planujących rozpocząć nowe znaczące inwestycje w I kw. br. plany na II kw. zakładają wyraźne obniżenie odsetka takich projektów - wskaźnik nowych inwestycji spadł względem poprzedniego kwartału i II kw. ub.r., ale pozostał wyższy niż w latach 2005-06. Należy przypomnieć, że mimo iż w I kw. br. odsetek nowych inwestycji był najwyższy w historii badań SM NBP, to formułowane w tym samym czasie plany na cały 2008 r. zakładały nieco niższą liczbę nowych przedsięwzięć inwestycyjnych niż w 2007 r. Wysoka koncentracja inwestycji na początku roku może być spowodowana m.in. ciepłą zimą i przyspieszeniem terminu rozpoczęcia inwestycji.

---

¹ Ponieważ dane dotyczące realizacji zleceń obejmują tylko ostatnie 4 kwartały, nie można ocenić na ile sezonowe obniżenie aktywności sektora przedsiębiorstw w I kw. wpłynęło na poprawę terminowości realizacji zleceń.

8. Wysoka aktywność inwestycyjna obserwowana w poprzednich okresach sprawiła, że odsetek przedsiębiorstw informujących w I kw. br. o posiadaniu rozpoczętych inwestycji wzrósł zarówno względem poprzedniego kwartału, jak i analogicznego okresu ub.r. Zwiększył się również odsetek firm deklarujących zamiar i możliwości kontynuowania projektów inwestycyjnych rozpoczętych w okresach wcześniejszych.
9. W II kw. br. wskaźnik prognoz zatrudnienia po korekcie sezonowej obniżył się nieznacznie względem I kw., utrzymując się powyżej wartości z analogicznego okresu ub.r., tj. pozostał blisko swoich najwyższych wskazań. Drugi kwartał z rzędu odnotowano spadek bariery związanej z brakiem rąk do pracy. Obniżenie wskaźnika prognoz zatrudnienia odnotowano zarówno w przemyśle, jak i w usługach oraz w budownictwie.
10. Odsetek przedsiębiorstw planujących podnieść płace wzrósł względem II kw. ub.r., pozostając tylko nieznacznie poniżej wskazań na I kw. br.² Nieznacznie obniżyła się jednak (kw/kw) przeciętna skala przewidywanych podwyżek. Najbardziej widoczny spadek odsetka firm planujących podwyższyć płace zanotowały firmy budowlane, przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego oraz wyspecjalizowani eksperci.
11. Wskaźnik prognoz zadłużenia z tytułu kredytów bankowych ważony wielkością zatrudnienia utrzymał wysoki dodatni poziom. Wskaźnik nieważony obniżył się względem poprzedniego kwartału i analogicznego okresu ub.r., pozostając jednak na dość wysokim poziomie. Jeśli chodzi o przeznaczenie kredytu, to wyraźnie zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw planujących rozpocząć inwestycje finansowane kredytem bankowym, w tym bardzo wyraźny spadek znaczenia kredytu w finansowaniu działalności inwestycyjnej odnotowano w sektorze MSP. Tym samym wzrost odsetek inwestorów finansujących inwestycje ze środków własnych.
12. Oceny płynności w sektorze przedsiębiorstw pozostają wysokie. Nieznacznie wzrosła przy tym terminowość spłat zobowiązań wobec niebankowych podmiotów gospodarczych. Natomiast zdolność przedsiębiorstw do regulowania zobowiązań bankowych nieznacznie obniżyła się względem poprzedniego kwartału. Odsetek firm spłacających kredyty bankowe zgodnie z warunkami umowy należy wciąż uważać za wysoki.
13. Oczekiwania inflacyjne w grupie ankietowanych przedsiębiorstw pozostają rosnące. Utrzymuje się przekonanie o dalszym niewielkim wzroście dynamiki cen surowców i materiałów wykorzystywanych do produkcji, jak też wzroście inflacji mierzonej wskaźnikami CPI i PPI. Mimo to, odsetek przedsiębiorstw planujących podwyższyć ceny na własne produkty i usługi, jak też skala tych podwyżek nieznacznie się

---

² Regulacji płac przedsiębiorstwa dokonują najczęściej na początku roku.

zmniejszyły względem poprzedniego kwartału. Zmalał również odsetek przedsiębiorstw, które planując podwyższyć płace zamierzają te podwyżki przerzucić na odbiorców poprzez podniesienie cen.

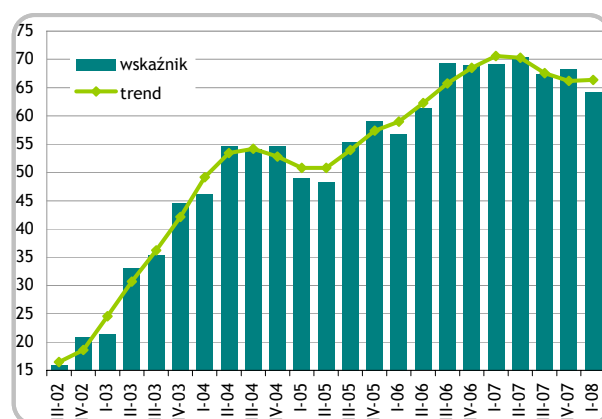
I.1. Sytuacja ekonomiczna

W I kw. 2008 r. odnotowano nieznaczne pogorszenie ocen sytuacji bieżącej przedsiębiorstw względem poprzedniego kwartału i analogicznego okresu ub.r. Wyraźnie pogorszyły się również oczekiwania przedsiębiorstw odnośnie zmian kondycji w II kw. br. Respondenci poinformowali ponadto o wzroście skali problemów z jakimi się borykają. Za najbardziej dotkliwe uznano trudności związane z niekorzystnym kursem złotego wobec euro i innych walut obcych oraz wzrostem cen czynników produkcji. Nastąpiło zaś dalsze niewielkie obniżenie trudności związanych z brakiem rąk do pracy.

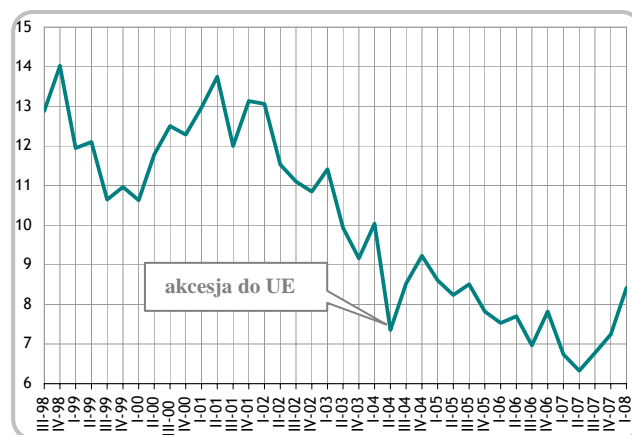
BIEŻĄCE OCENY SYTUACJI EKONOMICZNEJ

Analiza wskaźnika ocen sytuacji ekonomicznej BOSE³ sugeruje **niewielkie pogorszenie kondycji przedsiębiorstw w I kw. 2008 r.** Wskaźnik BOSE ukształtował się poniżej wskazań z poprzedniego kwartału oraz poniżej wartości z I kw. 2007 r. (odpowiednio o 4 pp. i 4,9 pp. do 64,3 punktu) - por. Rys. 1. Jednocześnie **zwiększył się odsetek respondentów deklarujących występowanie problemów, hamujących rozwój firmy.** Syntetyczny wskaźnik barier hamujących rozwój przedsiębiorstw SBHR⁴ wzrósł o 1,2 pp. kw/kw i o 1,7 pp. r/r do 8,4 punktu - por. Rys. 2. Wśród najczęściej wymienianych trudności znalazły się:

- **niekorzystnie kształtujący się kurs PLN w relacji do walut obcych** - odsetek respondentów deklaruujących istnienie tej bariery wzrósł o 2,7 pp. kw/kw do 17,7%,
- **rosnące ceny surowców i materiałów wykorzystywanych do produkcji** - wzrost o 1,4 pp. kw/kw do 14,7% - najwyższego poziomu w historii badań SM NBP, tj. od 1999 r.,
- **problemy z pozyskaniem i utrzymaniem**

Rys. 1 Wskaźnik bieżącej oceny sytuacji ekonomicznej BOSE (różnica sald: odsetek firm w bardzo dobrej i dobrej sytuacji minus odsetek firm w słabej, złej i bardzo złej sytuacji)

Rys. 2 Syntetyczny wskaźnik barier hamujących rozwój przedsiębiorstw SBHR (średnia wartość z 10 liczb odpowiadających odsetkowi respondentów informujących o występowaniu najpoważniejszych w danym okresie barier rozwoju)

³ Wskaźnik BOSE stanowi różnicę sald odsetka firm w bardzo dobrej i dobrej sytuacji oraz odsetka firm w słabej, złej i bardzo złej sytuacji

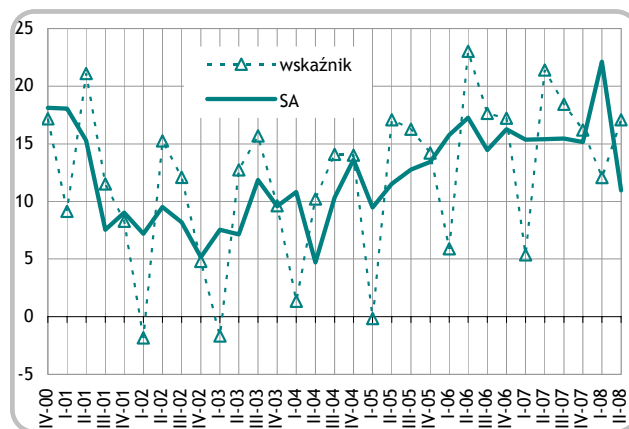
⁴ SBHR liczony jest jako średnia wartość z 10 liczb reprezentujących odsetek respondentów informujących o występowaniu (10) najpoważniejszych w danym okresie barier rozwoju

pracowników - problem ten zmniejszył się drugi kwartał z rzędu (w I kw. spadek o 0,8 pp. kw/kw do 10,9%),

- **niski popyt** - odsetek firm zgłaszających taki problem wzrósł o 1,3 pp. do 7,2%.

PROGNOZY SYTUACJI EKONOMICZNEJ

Po bardzo optymistycznych prognozach na I kw. br. przedsiębiorstwa wyraźnie skorygowały w dół swoje przewidywania na II kw. Wskaźnik **prognoz sytuacji WPSE⁵** po korekcie sezonowej spadł o 11,2 pp. kw/kw i o 4,5 pp. r/r. i wyniósł 11 punktów; utrzymał jednak wartość dodatnią, sugerującą przewagę prognoz poprawy nad oczekiwaniami pogorszenia sytuacji - por. Rys. 3.

Rys. 3 Wskaźnik prognoz sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw WPSE
(różnica sald: odsetek firm oczekujących poprawy sytuacji minus odsetek firm oczekujących pogorszenia sytuacji)

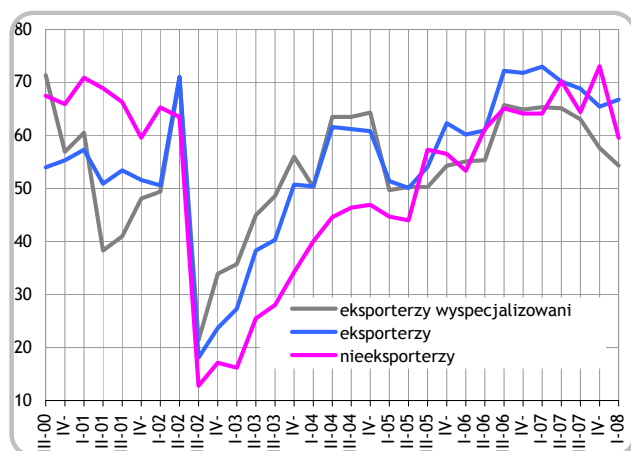
OCENY I PROGNOZY SYTUACJI - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

Z analizy zmian wskaźników BOSE i WPSE w podstawowych przekrojach wynika, że:

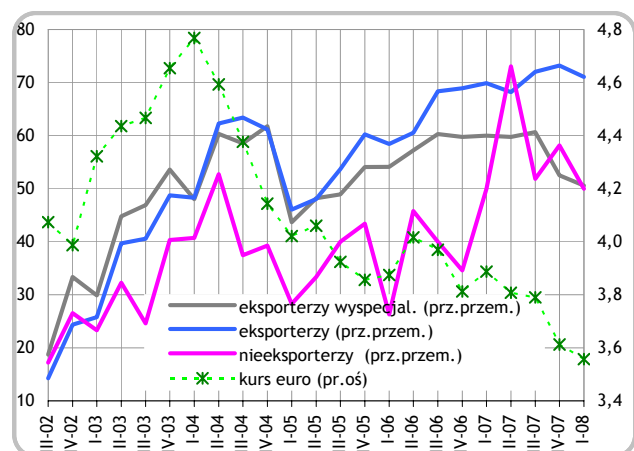
- wyraźne pogorszenie sytuacji ekonomicznej odnotowały przedsiębiorstwa sprzedające swoje produkty i usługi na rynku krajowym (nieeksporterzy). Jeśli zaś chodzi o eksporterów, to chociaż agregat dla całej grupy eksporterów wykazuje wzrost, to dokładniejsza analiza pokazała jednak, że od 2005 r. powiększa się dystans między kondycją eksporterów z wysokim udziałem eksportu w przychodach i eksporterów niewyspecjalizowanych. Przedsiębiorstwa wyspecjalizowane w eksporcie z coraz mniejszym optymizmem oceniają swoją sytuację ekonomiczną i możliwości dalszej jej poprawy, podczas gdy eksporterzy niewyspecjalizowani utrzymują wysoki i bardziej stabilny optymizm ocen,
- pogorszenie sytuacji miało miejsce w handlu, budownictwie, usługach i przetwórstwie przemysłowym. Najsilniejszy spadek optymizmu prognoz sytuacji odnotowało budownictwo, mimo to odsetek firm w dobrej i bardzo dobrej sytuacji i odsetek firm oczekujących dalszej poprawy sytuacji pozostał w tej branży wciąż wyższy niż w handlu i sekcji przetwórstwo przemysłowe. Niewielką poprawę kondycji odnotował transport i energetyka,
- pogorszenie sytuacji miało miejsce głównie w sektorze MSP; w sektorze dużych przedsiębiorstw sytuacja nie zmieniła się w sposób znaczący. Jeśli chodzi o oczekiwania na II kw. to optymizm prognoz obniżył się w obu sektorach,
- pogorszenie sytuacji odnotował sektor prywatny, w tym zarówno firmy prywatne krajowe, jak i podmioty z udziałem kapitału zagranicznego. Niewielką poprawę sytuacji zanotował sektor

⁵ Wskaźnik WPSE stanowi różnicę sald: odsetka firm oczekujących poprawy sytuacji oraz odsetka firm oczekujących pogorszenia sytuacji.

publiczny. Mimo pogorszenia kondycji firmy prywatne wciąż oceniają ją lepiej niż publiczne. Optymizm w ocenach przyszłości pogorszył się w obu sektorach, silniej w sektorze publicznym.

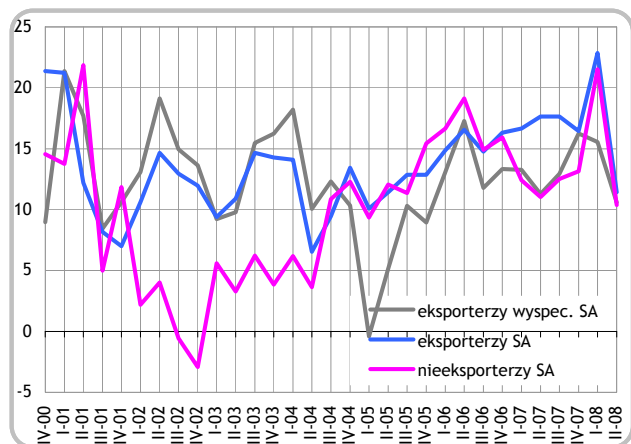

Rys. 4 BOSE w klasach eksporterów i firm oferujących swoje produkty na rynku krajowym

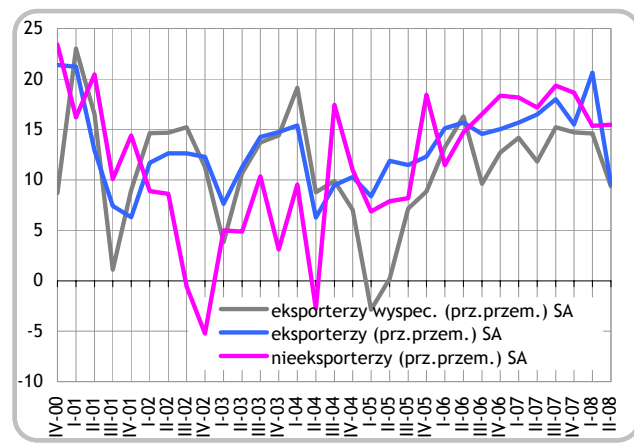

Rys. 5 BOSE w klasach eksporterów i firm oferujących swoje produkty na rynku krajowym - sekcja „Przetwórstwo przemysłowe”)

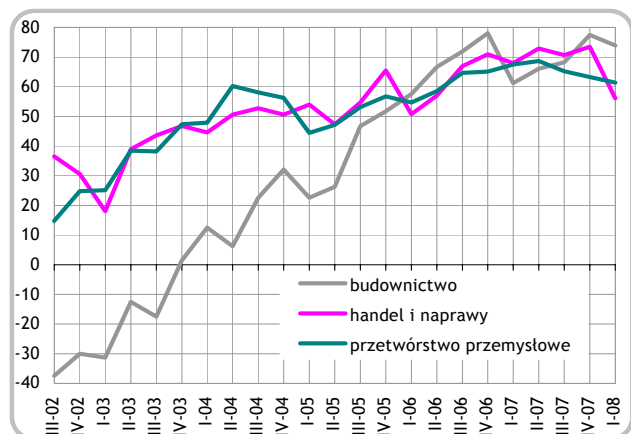
Źródło: NBP (kurs euro) oraz SM NBP

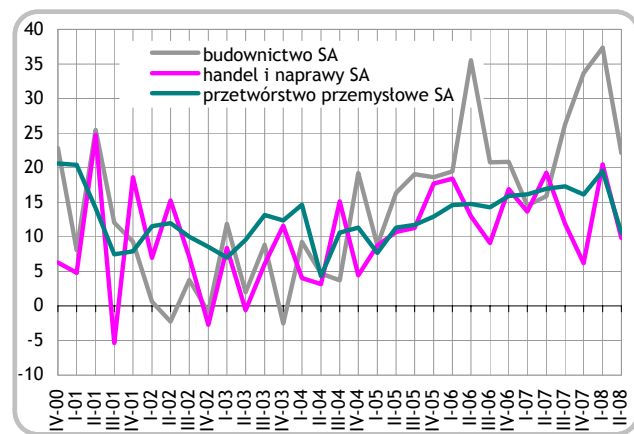
Rys. 6 WPSE w klasach eksporterów i firm oferujących swoje produkty na rynku krajowym

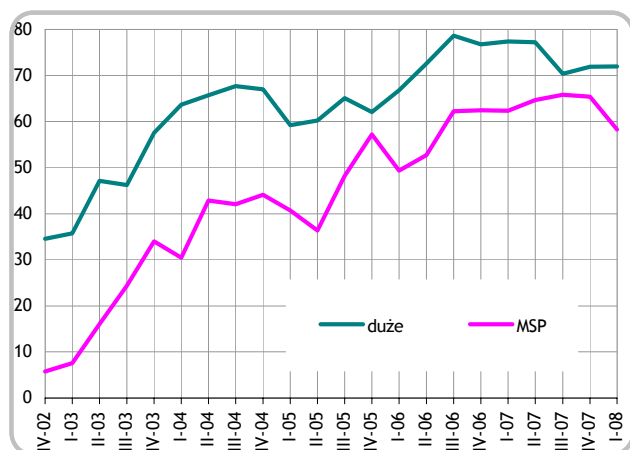
Rys. 7 WPSE w klasach eksporterów i firm oferujących swoje produkty na rynku krajowym

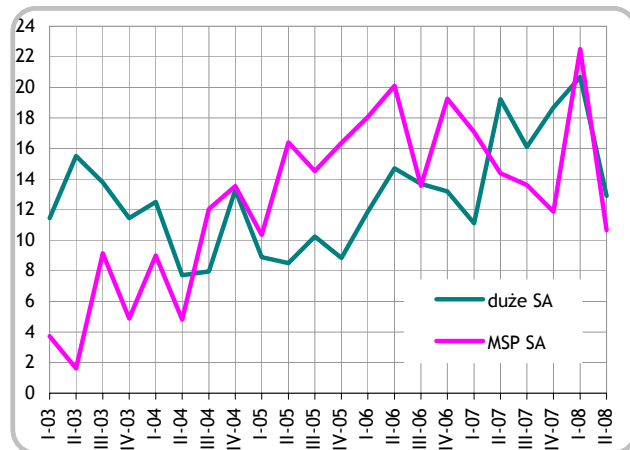
Rys. 8 BOSE w sekcji budownictwo, handel i przetwórstwo przemysłowe,

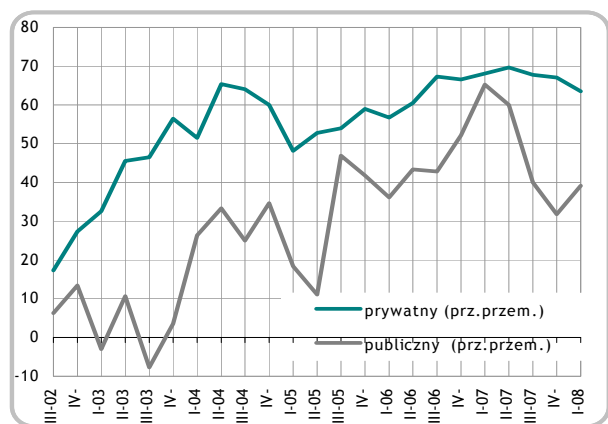
Rys. 9 WPSE w sekcji budownictwo, handel i przetwórstwo przemysłowe

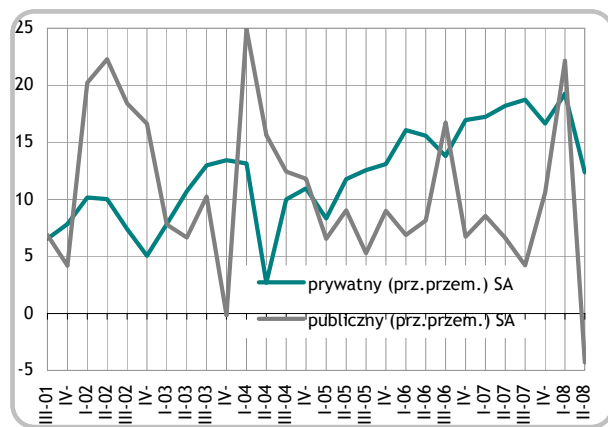
Rys. 10 BOSE w dużych przedsiębiorstwach i w sektorze MSP

Rys. 11 WPSE w dużych przedsiębiorstwach i w sektorze MSP

Rys. 12 BOSE w sektorach własności (próba ograniczona do firm z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”)

Rys. 13 WPSE w sektorach własności (próba ograniczona do firm z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”)

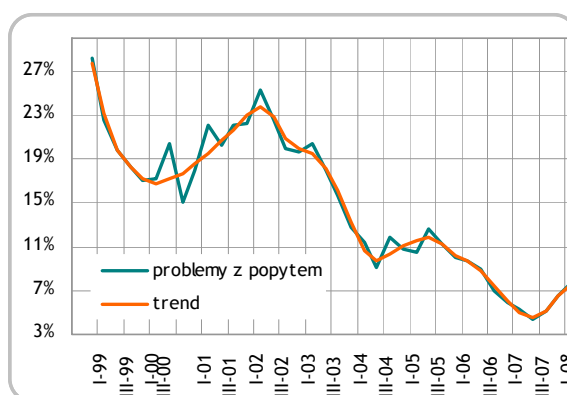
I.2. Popyt. Zamówienia. Produkcja

Prognozy przedsiębiorstw odnośnie popytu oraz produkcji w II kw. 2008 r. pozostają optymistyczne. Obserwowane w ostatnim okresie spadki wskaźników sugerują jednak, że w ciągu najbliższego kwartału tempo wzrostu sprzedaży produktów oferowanych przez ankietowane przedsiębiorstwa może się obniżyć. Jednocześnie zmniejszyły się trudności z realizacją zamówień z powodu braku pracowników, braku wolnych mocy wytwórczych oraz braku materiałów i surowców potrzebnych do produkcji.

BARIERA POPYTU

W I kw. 2008 r. po raz trzeci z rzędu **wzrósł wskaźnik bariery popytu**. Obecnie prawie 8% podmiotów uznało niewystarczający popyt za barierę rozwoju przedsiębiorstwa.

Poziom wskaźnika nadal jest niski co oznacza, że sytuacja w obszarze popytu jest dobra. Niepokoić może jednak obserwowana w ostatnich kwartałach utrwalająca się tendencja wzrostowa indeksu.

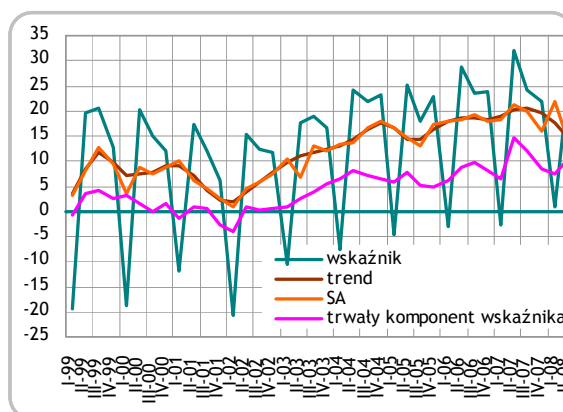

Rys. 14 Niski popyt jako bariera rozwoju (na osi pionowej odsetek firm informujących o problemach ze znalezieniem odbiorcy na swoje produkty)

PROGNOZY POPYTU

Wartość wskaźnika prognoz popytu⁶ (po korekcie sezonowej) w II kw. **obniżyła się** względem poprzedniego kwartału o 7,9 pp. (do poziomu 14 punktów), co sugeruje, że w II kw. można **oczekiwać niższej dynamiki sprzedaży** produktów oferowanych przez ankietowane przedsiębiorstwa.

Jednocześnie **wzrósł wskaźnik prognoz trwałych zmian popytu⁷**, choć jego poziom jest niższy niż w analogicznym okresie 2007 r.

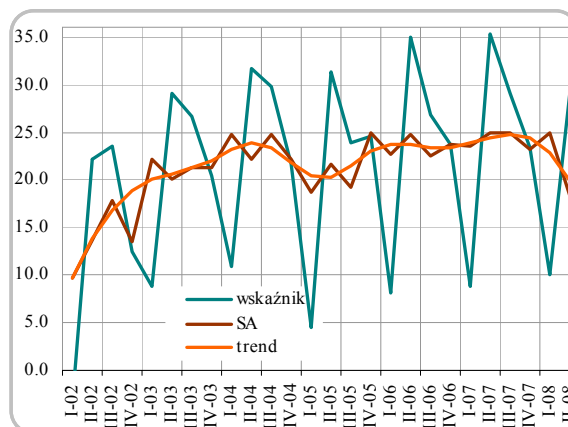
Rys. 15 Wskaźnik prognoz popytu ogółem (salda odpowiedzi), wskaźnik prognoz trwałych zmian popytu (salda odpowiedzi) oraz trend wskaźnika prognoz popytu ogółem

⁶ Wskaźnik prognoz popytu = odsetek firm oczekujących trwałego lub sezonowego wzrostu popytu minus odsetek firm oczekujących trwałego lub sezonowego spadku popytu

⁷ Wskaźnik prognoz trwałych zmian popytu = odsetek firm oczekujących trwałego wzrostu popytu minus odsetek firm oczekujących trwałego spadku popytu

PROGNOZY NOWYCH ZAMÓWIEŃ

Wyraźny spadek zanotował wskaźnik nowych zamówień (skorygowany o wahania o charakterze sezonowym). Oznacza to, że przedsiębiorstwa oczekują wolniejszego napływu nowych zamówień niż w poprzednich kwartałach (por. Rys. 16).

Rys. 16 Wskaźnik prognoz liczby nowych zamówień (salda odpowiedzi) oraz trend tego wskaźnika

WSKAŹNIKI POPYTU - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

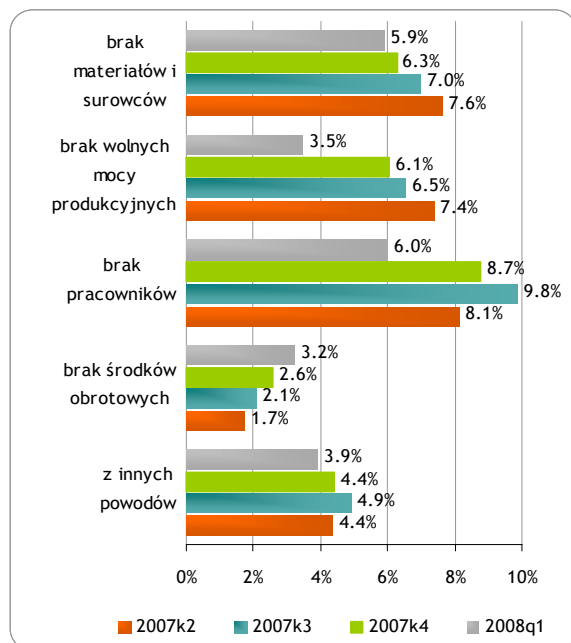
Analiza wskaźnika prognoz popytu oraz wskaźnika prognozowanej liczby zamówień (indeksy po korekcie sezonowej) w badanych klasach wykazała, że słabszego wzrostu zapotrzebowania na oferowane produkty oczekują podmioty ze wszystkich analizowanych głównych przekrojów:

- Pogorszenie sytuacji w obszarze popytu nastąpiło zarówno w przemyśle, handlu i naprawach jak i w budownictwie. Poziomy wskaźników prognoz popytu oraz indeksu nowych zamówień w tych sekcjach są wyraźnie niższe niż w poprzednim okresie. Niezmiennie najwięcej optymizmu wykazują przedsiębiorstwa budowlane, jednak to właśnie w budownictwie spadek wskaźników był największy (por. Rys. 21 oraz Rys. 23).
- Pogorszenie nastrojów wystąpiło zarówno w grupie podmiotów oferujących swoje produkty wyłącznie na rynku krajowym, jak i wśród eksporterów. Większe spadki odnotowały wskaźniki dla nieeksporterów i eksporterów z małym (mniejszym niż 50%) udziałem eksportu w przychodach. Spadek poziomu indeksu dla eksporterów „wyspecjalizowanych” (z ponad 50% udziałem eksportu w przychodach) jest relatywnie mały, co może świadczyć że przedsiębiorstwa liczą się ze spadkiem dynamiki sprzedaży szczególnie na rynku wewnętrznym (por. Rys. 22 oraz Rys. 24).
- Spadki wskaźników prognoz popytu i nowych zamówień zanotowano zarówno w przedsiębiorstwach z sektora MSP, jak i podmiotach dużych.
- Mniej optymizmu w prognozach zapotrzebowania na oferowane produkty wykazują zarówno podmioty prywatne, jak i publiczne.

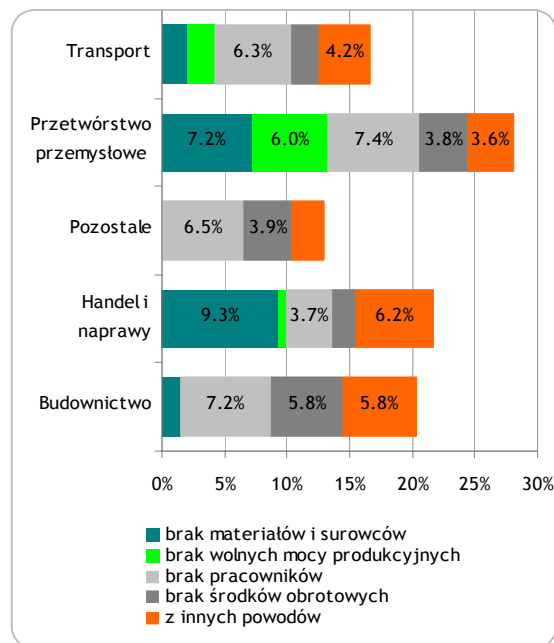
PROBLEMY Z REALIZACJĄ ZLECEŃ

W I kw. 2008 r. odsetek przedsiębiorstw informujących o trudnościach z realizacją zleceń wynosił 22,5% i był niższy o 5,6 pp. niż w poprzednim kwartale. Niezmiennie najczęstszą przyczyną problemów był brak pracowników, wymieniany przez 6% przedsiębiorstw, tj. o 2,7 pp. mniej niż w poprzednim kwartale (por. Rys. 17). Prawie równie często w realizacji zamówień przeszkadzały opóźnienia w dostawach materiałów i surowców potrzebnych do produkcji (lub brak materiałów i surowców) - sygnalizowane przez 5,9% podmiotów. Brak wolnych mocy wytwórczych (z wyłączeniem braku pracowników) był wymieniany przez 3,5% badanych jednostek (o 2,6 pp. mniej niż w poprzed-

nim kwartale). Ograniczone środki były najrzadziej sygnalizowaną barierą dla realizacji zleceń, choć są wymieniane częściej niż w poprzednim okresie, obecnie przez 3,2% przedsiębiorstw.

Rys. 17. Przyczyny problemów z realizacją zamówień - odsetki przedsiębiorstw zgłaszających danego rodzaju trudność.

Rys. 18. Przyczyny problemów z realizacją zamówień w poszczególnych sekcjach

W I kw. 2008 r. (tak jak w poprzednim okresie) problem z realizacją zleceń najczęściej dotyczył podmioty należące do przetwórstwa przemysłowego- 28,1% przedsiębiorstw, choć odsetek ten jest o 8,1 pp. niższy niż w poprzednim okresie. Podmioty z przetwórstwa przemysłowego przede wszystkim narzekały na brak pracowników (7,4%), brak materiałów i surowców (7,2%) i brak wolnych mocy produkcyjnych (nie uwzględniając braku pracowników) (6,0%) -por. Rys. 18.

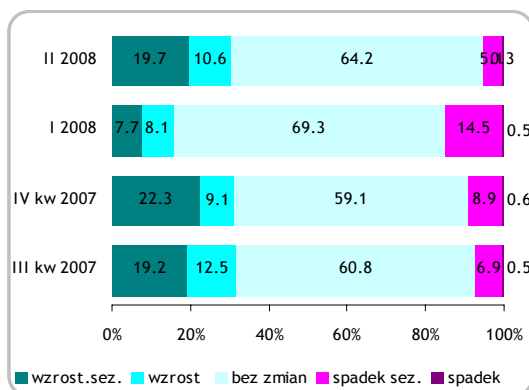
W I kw. 2008 r. istotnie również zmniejszył się (o 7,9 pp.) odsetek podmiotów deklaruujących problemy z realizacją zleceń wśród firm budowlanych, który obecnie wynosi 20,3%. Przedsiębiorstwa budowlane nadal najczęściej narzekają na brak pracowników (7,2%), choć znacznie rzadziej niż w IV kw. 2007 r. (15,5%). Ponad dwukrotnie większy jest natomiast w tej grupie udział podmiotów sygnalizujących problemy z realizacją zamówień z powodu braku środków obrotowych (5,8%). Problemy braku wolnych mocy wytwórczych oraz niedostępności materiałów i surowców w budownictwie obecnie prawie nie występują, choć może to po części wynikać z czynników sezonowych.

Jedyną analizowaną sekcją, w której wzrósł udział podmiotów mających trudności z realizacją zamówień z powodu braku pracowników (do 6,3%) jest transport. Istotnie zmniejszył się (z 8,5% do 2,1%) natomiast w tej grupie odsetek przedsiębiorstw deklaruujących trudności z realizacją zamówień z powodu braku wolnych mocy produkcyjnych (nie uwzględniając braku pracowników). W sumie, trudności z realizacją zleceń w I kw. 2008 r. deklarowało 16,7% podmiotów z sekcji „Transport” (o 2,5 pp. mniej niż w IV kw. 2007 r.).

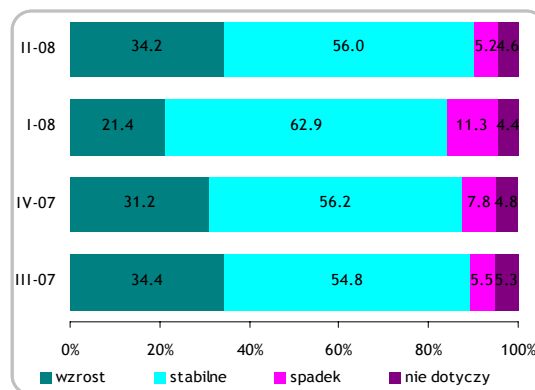
W relacji do poprzedniego kwartału nie zmienił się istotnie odsetek przedsiębiorstw informujących o trudnościach z realizacją zamówień w sekcji „Handel i naprawy”. Natomiast wśród przed-

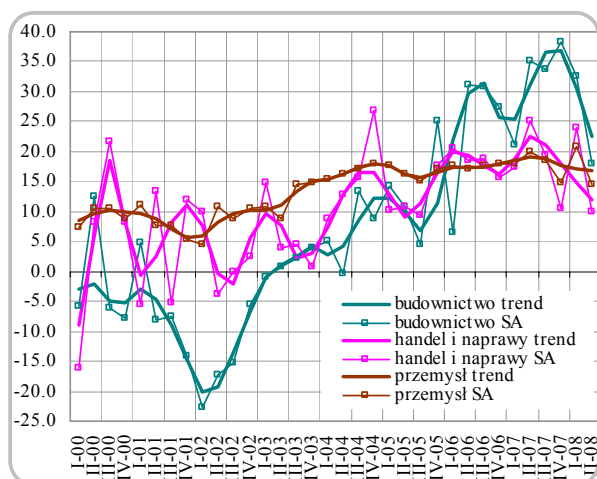
siębiorstw usługowych z sekcji „Pozostałe usługi” odsetek przedsiębiorstw deklarujących problemy z realizacją zleceń spadł o 4,6 pp.

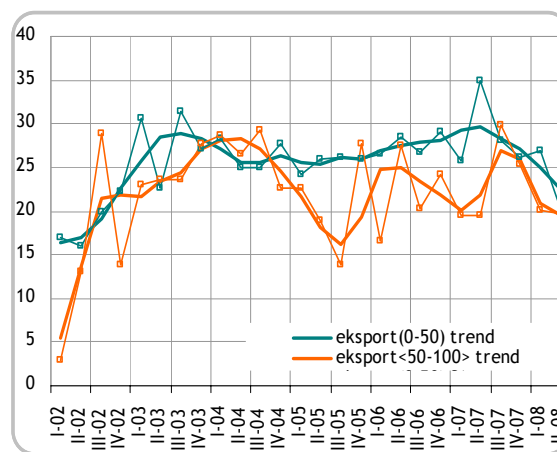
Rys. 19 Prognozy popytu- struktura odpowiedzi

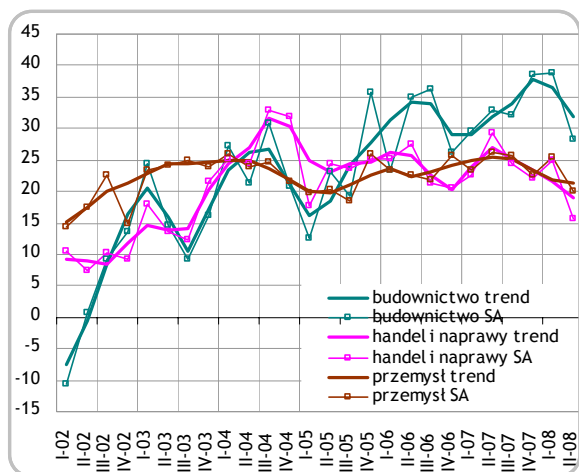
Rys. 20 Prognozy liczby nowych zamówień - struktura odpowiedzi

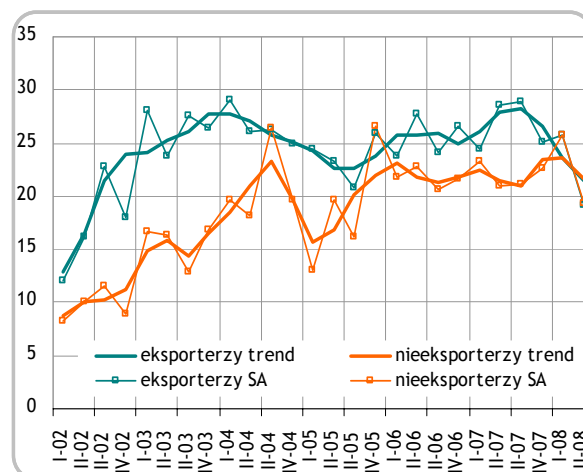
Rys. 21 Wskaźniki prognoz popytu (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w przemyśle budownictwie oraz handlu

Rys. 22 Wskaźniki prognoz liczby nowych zamówień (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w grupie eksporterów z mniejszym niż 50% oraz eksporterów z większym niż 50% udziałem eksportu w przychodach

Rys. 23 Wskaźniki prognoz liczby nowych zamówień (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w przemyśle handlu i budownictwie

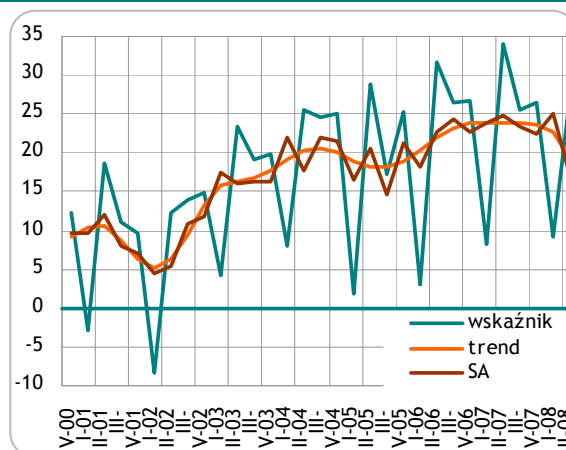
Rys. 24 Wskaźniki prognoz liczby nowych zamówień (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w grupie eksporterów i nieeksporterów

PROGNOZY PRODUKCJI

W II kw. 2008 r. wskaźnik prognozowanej produkcji (skorygowany o wahania sezonowe) zanotował spadek w relacji do poprzedniego kwartału.

Spadek wartości wskaźnika w ostatnim okresie sugeruje, że można oczekiwać obniżenia się dynamiki produkcji w badanych przedsiębiorstwach.

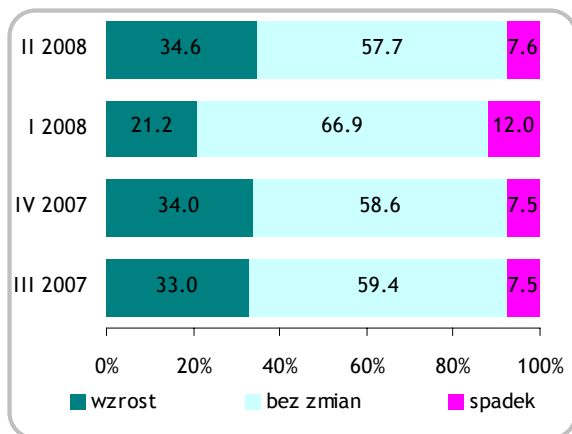

Rys. 25 Wskaźnik prognoz produkcji (salda odpowiedzi) oraz trend tego wskaźnika

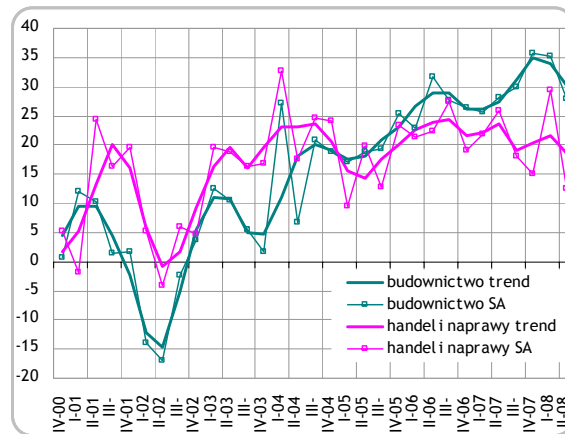
ZMIANY PRODUKCJI - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

W II kw. 2008 r. wskaźnik prognoz produkcji (po korekcie sezonowej), spadł we wszystkich analizowanych grupach przedsiębiorstw:

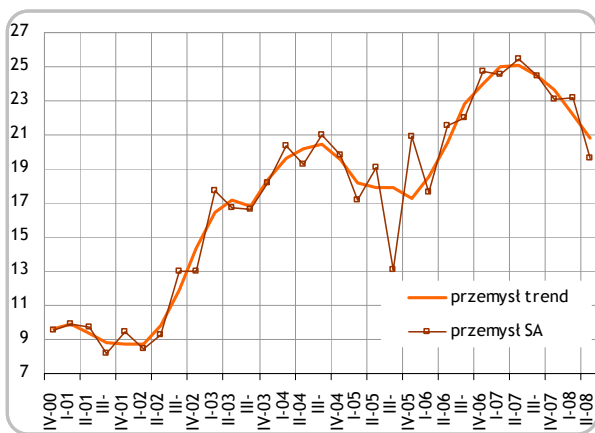
- Obniżyły się wartości wskaźnika prognozowanej produkcji w przemyśle, budownictwie oraz w handlu. Niezmiennie od ponad roku najwięcej optymizmu w prognozowaniu produkcji wykazują przedsiębiorstwa budowlane i w tej grupie podmiotów można nadal oczekiwać najwyższej dynamiki produkcji (por. Rys. 27, Rys. 28).
- Spadki w II kw. 2008 r. zanotowały wskaźniki prognoz produkcji liczone dla podmiotów oferujących swoje produkty wyłącznie na rynku krajowym oraz eksporterów, zarówno tych z małym (mniejszym niż 50%) udziałem eksportu w przychodach, jak i „wyspecjalizowanych” (z większym niż 50% udziałem przychodów z eksportu w przychodach ogółem) (por. Rys. 29, Rys. 30).
- Niższej dynamiki produkcji można oczekiwać zarówno w grupie przedsiębiorstw sektora MSP jak i podmiotów „dużych”,
- Spadek optymizmu prognoz produkcji nastąpił zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym.

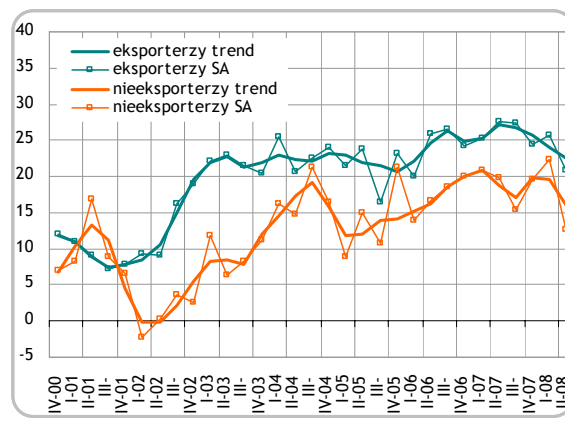
Rys. 26 Prognozy produkcji - struktura odpowiedzi

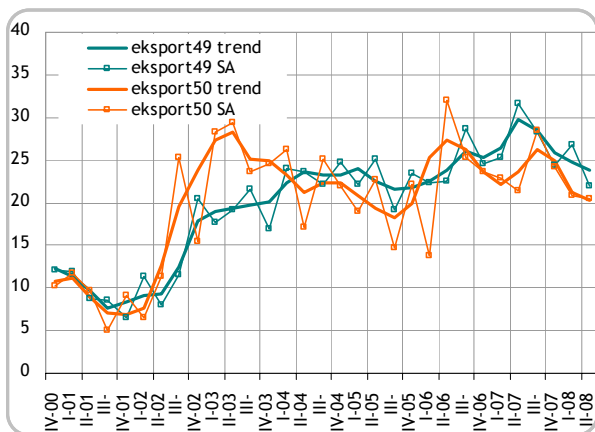
Rys. 27 Wskaźniki prognoz produkcji (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w handlu i budownictwie

Rys. 28 Wskaźniki prognoz produkcji (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w przemyśle

Rys. 29 Wskaźniki prognoz produkcji (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w klasach eksporterów i przedsiębiorstw nie zajmujących się eksportem

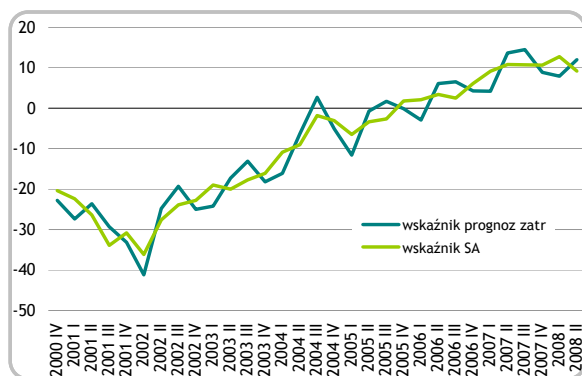
Rys. 30 Wskaźniki prognoz produkcji (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w grupie eksporterów z mniejszym niż 50% oraz eksporterów z większym niż 50% udziałem eksportu w przychodach.

1.3. Zatrudnienie

W II kw. 2008 r. wskaźnik prognoz zatrudnienia po korekcie sezonowej spadł w stosunku do poprzedniego kwartału, a także względem poprzedniego roku, nadal jednak utrzymał się na wysokim poziomie, co sugeruje wyraźny wzrost zatrudnienia. Zwiększenie liczby pracowników w II kw. 2008 r. przewidywane jest przede wszystkim w budownictwie oraz w usługach, zwłaszcza w handlu (jednak we wszystkich tych grupach prognozy zatrudnienia pogorszyły się).

Problem braku pracowników, narastający od początku 2006 r., stanowił w I kw. 2008 r. nadal jeden z najpoważniejszych problemów, z jakimi borykają się przedsiębiorstwa, choć skala tych trudności przestała już się nasilać. Trudności ze znalezieniem bądź utrzymaniem już zatrudnionych pracowników, jako barierę rozwoju, zgłosiło co 9 przedsiębiorstwo.

PROGNOZY ZATRUDNIENIA

Rys. 31 Wskaźnik prognoz zatrudnienia (saldo odpowiedzi „wzrost” i „spadek”)

W II kw. 2008 r. ankietowane przedsiębiorstwa planują dalszy wzrost zatrudnienia, choć skala tego wzrostu będzie niższa niż w poprzednim kwartale. Wskaźnik zatrudnienia po korekcie sezonowej spadł o 3,5 pp. kw/kw i o 1,6 pp. r/r.

PROGNOZY ZATRUDNIENIA - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

Wskaźnik zatrudnienia po korekcie sezonowej spadł w przeważającej większości analizowanych przekrojów klasyfikacyjnych.

Utrzymało się zróżnicowanie prognoz zatrudnienia pomiędzy sektorami własności. Firmy publiczne nadal przewidują bardzo niewielki wzrost zatrudnienia, zaś w firmach prywatnych zatrudnienie nadal będzie zdecydowanie rość. W obu sektorach odnotowano spadek wskaźnika prognoz zatrudnienia.

Wzrost zatrudnienia w II kw. 2008 r. przewidywany jest przede wszystkim w budownictwie, ale również w usługach, zwłaszcza w handlu. We wszystkich tych grupach prognozy zatrudnienia pogorszyły się (por. Rys. 35 Rys. 36).

WYBRANE CZYNNIKI ODDZIAŁUJĄCE NA ZATRUDNIENIE

Wzrost zatrudnienia jest przewidywany tym częściej, im lepsza jest sytuacja ekonomiczna firmy oraz korzystniejsze perspektywy jej rozwoju (Rys. 38). W II kw. 2008 r. wzrost zatrudnienia planowany jest przede wszystkim w przedsiębiorstwach najlepiej oceniających swoją sytuację, przy

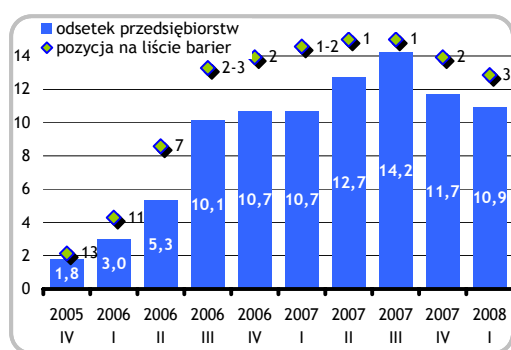
rosnącym popycie, w firmach, w których notuje się wysoki stopień wykorzystania mocy produkcyjnych. Również w jednostkach nie oczekujących większych zmian kondycji ekonomicznej, popytu i zamówień nastąpi wzrost zatrudnienia, choć o mniejszej skali. Obniżenia zatrudnienia należy oczekiwać w firmach będących w złej lub bardzo złej sytuacji, bądź oczekujących jej pogorszenia.

Już drugi kwartał z rzędu wskaźnik zatrudnienia po korekcie sezonowej w grupie eksporterów utrzymuje się poniżej wartości wskaźnika dla grupy nieeksporterów (por. Rys. 37). W przypadku obu klas wskaźnik prognoz obniżył się względem poprzedniego kwartału.

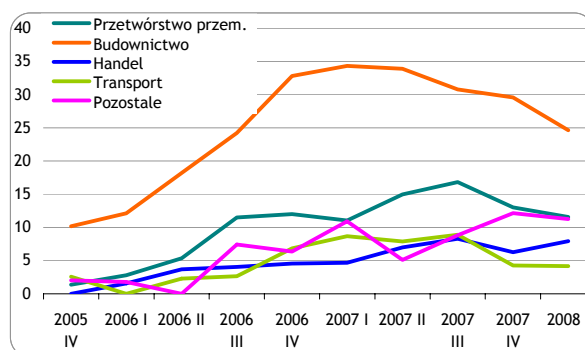
Inwestorzy (zarówno realizujący już rozpoczęte inwestycje, jak i planujący nowe) częściej będą zwiększać zatrudnienie niż firmy nieinwestujące, aczkolwiek w każdej z tych grup wskaźnik zatrudnienia spadł kw/kw.

PROBLEMY ZE ZNALEZIENIEM PRACOWNIKÓW

Kolejny kwartał z rzędu bariera podaży siły roboczej utrzymała się w czołówce istotnych problemów dla kondycji ekonomicznej przedsiębiorstw⁸. O takich trudnościach poinformowało w I kw. 2008 r. 10,9% firm. Przedsiębiorstwa informują jednak, że skala problemu nieco spadła - bariera braku pracowników przesunęła się na trzecie miejsce.

Rys. 32 Problem braku pracowników (odsetek przedsiębiorstw informujących o problemach ze znalezieniem odpowiednich pracowników w pytaniu otwartym o najważniejsze bariery rozwoju oraz pozycja wśród tych barier)

Rys. 33 Bariera braku pracowników a sekcja (odsetek odpowiedzi w sekcji na otwarte pytanie o najważniejsze bariery rozwoju).

Trudności z brakiem rąk do pracy odczuwane są niezmiennie najsilniej w budownictwie, choć tu skala problemu zmniejszyła się w największym stopniu (zgłasza je co czwarta firma, spadek o 5 pp.). Bariera braku rąk do pracy osłabiła się także w przetwórstwie przemysłowym (o 1,5 pp. kw/kw do 11,6%) oraz w sekcji „Pozostałe usługi” (do 11,3%, spadek o 1 pp.). Wzrosła natomiast w przedsiębiorstwach handlowych (por. Rys. 33).

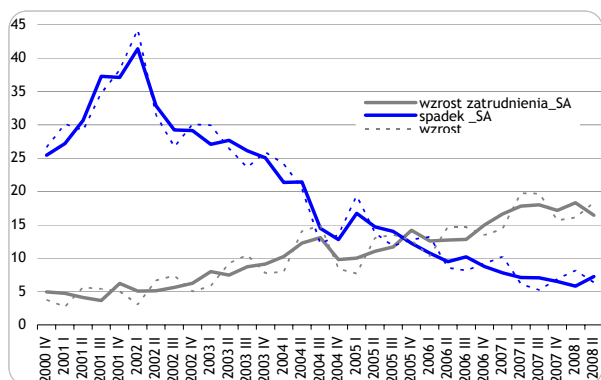
Brak pracowników pozostaje wciąż bardziej dotkliwy dla firm, które planują zwiększać zatrudnienie, niż zachować je niezmiennie.

Warto zwrócić uwagę, że trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników nie rozkładają się równomiernie w poszczególnych regionach⁹.

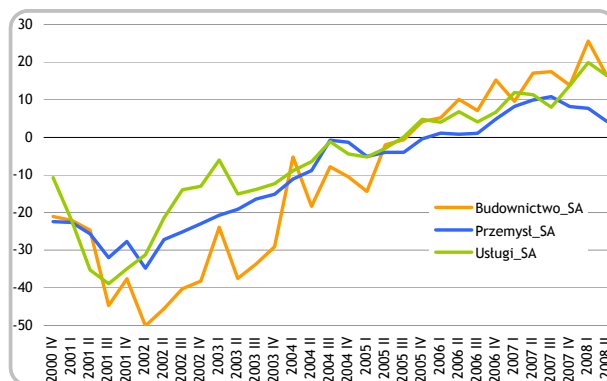
⁸ w odpowiedzi na pytanie otwarte o bariery rozwoju

⁹ Zgłasza je 4% firm w woj. warmińsko-mazurskim (najmniej w próbie) i 22% firm w województwie podkarpackim (najwięcej w próbie).

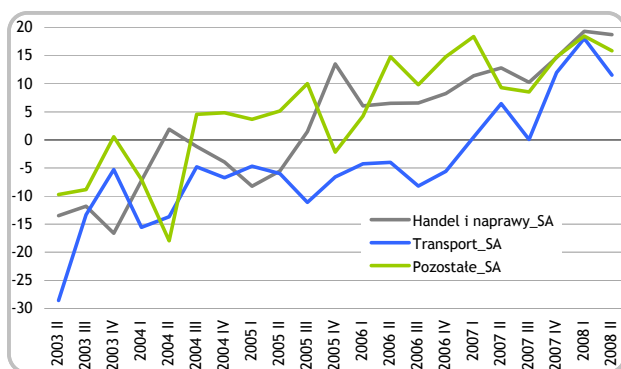
Skutkiem istnienia bariery braku rąk do pracy jest konieczność podniesienia płac - 52% firm, które zgłaszają trudności z pozyskaniem bądź z odpływem pracowników ma zamiar zwiększyć wynagrodzenia w II kw. 2008 r. (40% w pozostałych firmach w próbie). Przedsiębiorstwa, dla których bariera rąk do pracy jest istotna częściej też oceniają wzrost płac za szybszy niż wzrost wydajności pracy (42% z nich wobec 26% w pozostałych firmach).

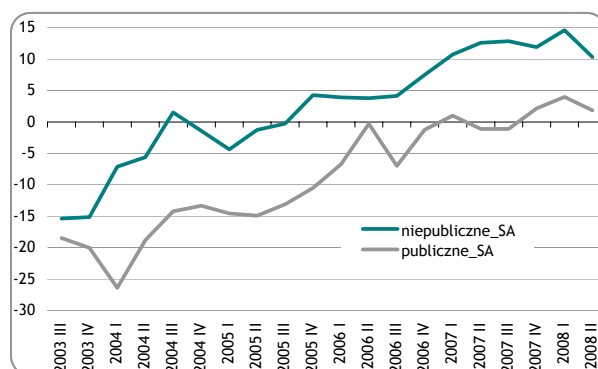
Rys. 34 Prognozy zatrudnienia

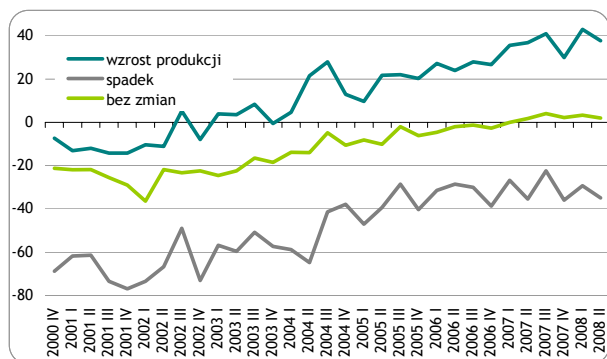
Rys. 35 Wskaźnik prognoz zatrudnienia w budownictwie oraz w pozostałych sekcjach (dane odsezonowane).

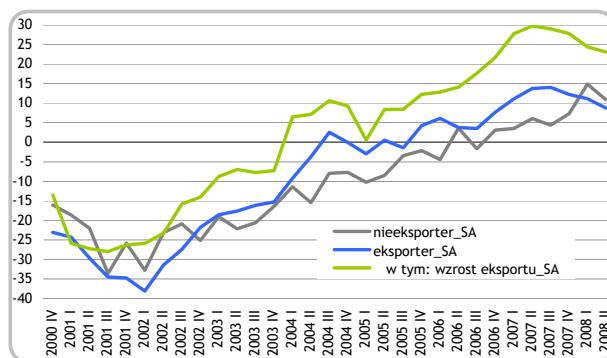
Rys. 36 Wskaźnik prognoz zatrudnienia w handlu, transporcie i pozostałych usługach (dane odsezonowane)

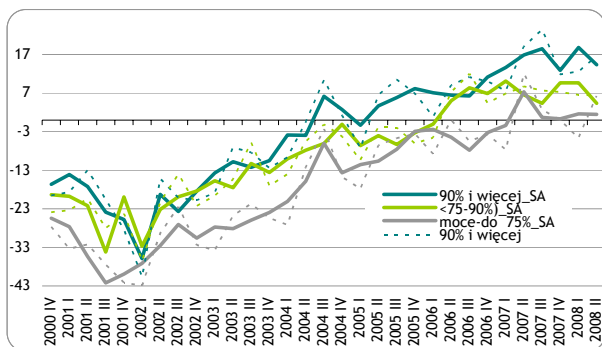
Rys. 37 Wskaźnik prognoz zatrudnienia wg sektorów własności (dane odsezonowane).

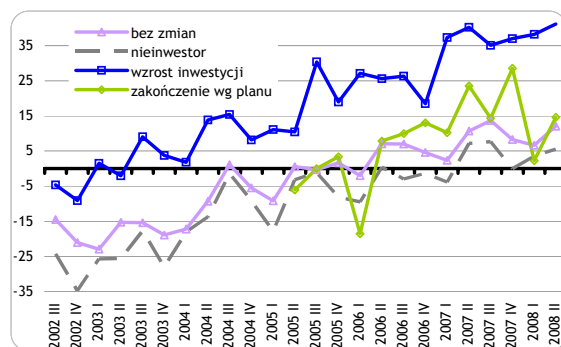
Rys. 38 Wskaźnik zatrudnienia a prognozy zmian produkcji - skali działalności

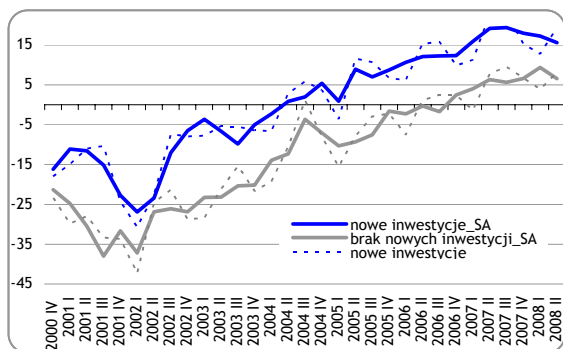
Rys. 39 Wskaźnik zatrudnienia a eksport/brak eksportu oraz w klasie eksporterów o rosnącym eksporcie (dane odsezonowane)

Rys. 40 Wskaźnik prognoz zatrudnienia a stopień wykorzystania mocy produkcyjnych (dane odsezonowane)

Rys. 41 Wskaźnik prognoz zatrudnienia a prognozy kontynuacji inwestycji

Rys. 42 Wskaźnik prognoz zatrudnienia a prognozy nowych inwestycji (dane odsezonowane)

I.4. Wynagrodzenia

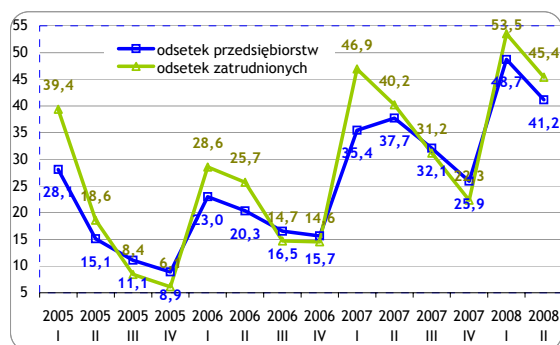
Podwyżki płac w II kw. 2008 r. obejmą 41,2% przedsiębiorstw, tj. nieco mniej niż w rekordowym I kw. 2008 r., ale więcej niż w analogicznym okresie ub. r.

Średnia wysokość planowanych podwyżek wynagrodzeń jest nieco niższa niż w pop. kw., ale wyższa niż rok wcześniej.

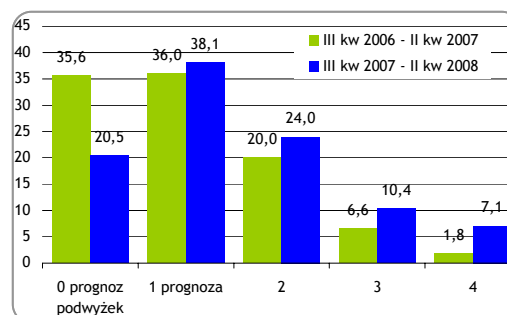
Wzrost wydajności nie nadąża za wzrostem płac w 27,5% przedsiębiorstw w próbie, i jest to odsetek rosnący. Problem ten może się nasilać w dalszym ciągu, ponieważ naciski na wzrost płac oraz plany zwiększania wynagrodzeń są coraz wyraźniejsze w przedsiębiorstwach w słabszej kondycji. W całej próbie odsetek firm informujących o naciskach ze strony pracowników na zwiększenie płac jest na zbliżonym poziomie co w poprzednim kwartale, ale większy niż rok wcześniej.

PROGNOZY WZROSTU PŁAC

W II kw. 2008 r. 41,2% firm planuje podwyższyć wynagrodzenia, a więc o 7,6 pp. mniej przedsiębiorstw niż w poprzednim kwartale oraz o 3,5 pp. więcej niż rok wcześniej. Po uwzględnieniu wielkości przedsiębiorstwa, mierzonej liczbą zatrudnionych, można oszacować, że podwyżki wynagrodzeń w II kw. 2008 r. obejmą blisko połowę pracowników - 45,4%. Jest to także jeden z najwyższych odsetków w historii badania - por. Rys. 43).

Rys. 43 Planowane podwyżki wynagrodzeń

Rys. 44 Ile razy (w ilu kwartałach) planowano podwyżki wynagrodzeń w ciągu kolejnych czterech kwartałów (odsetek firm; próba ograniczona do przedsiębiorstw, które brały udział w badaniu w czterech kolejnych edycjach)

Częstotliwość deklarowanych podwyżek płac wzrosła w okresie ostatniego roku w relacji do ubiegłego roku - prognozy podwyżek w ciągu czterech ostatnich kwartałów objęły 80% firm wobec 64% rok wcześniej (Rys. 44).

Średnia wysokość planowanych podwyżek wynagrodzeń jest nieco niższa niż w rekordowym I kw. br. (por. Rys. 53), ale utrzymuje się na wysokim poziomie. Mediana planowanych podwyżek w grupie przedsiębiorstw, które je przewidują, kształtuje się na poziomie 5%, średnia wynosi 6,4%, wobec 6,9% w I kw. br. W odniesieniu do całej próby deklarowana średnia podwyżka płac będzie niższa niż poprzednio (2,6% wobec 3,3%), ale wyższa niż rok wcześniej (2,1%). Zmienił się rozkład podwyżek wynagrodzeń (por. Rys. 51). Udział firm zwiększających płace o co najmniej 10%

wzrósł w ciągu roku trzykrotnie - w II kw. 2008 r. takie podwyżki planuje prawie co 10 przedsiębiorstwo. Wzrost przeciętnego wynagrodzenia o co najmniej 5% przewiduje co trzecia firma.

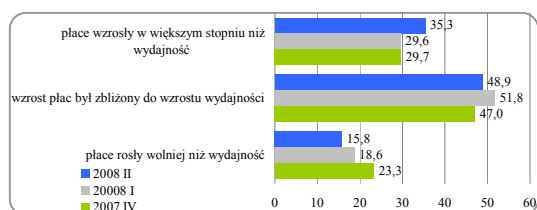
WYBRANE CZYNNIKI WZROSTU PŁAC

W większości klas wzrost w relacji do poprzedniego roku udział firm, które zamierzają zwiększyć płace. **Udział ten spadł jedynie w firmach budowlanych, w grupie wyspecjalizowanych eksporterów oraz w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego.** W II kw. 2008 r. podwyżki płac obejmą najwięcej pracowników sektora usług, zwłaszcza transportu i handlu. Wysokość planowanych podwyżek wynagrodzeń przewyższa średnią także w budownictwie.

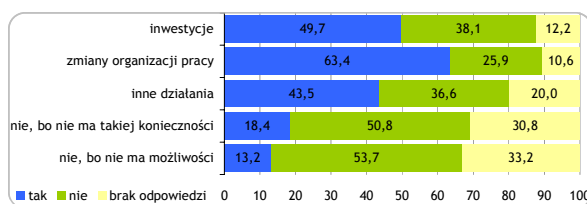
Plany wzrostu płac są częstsze w firmach, które oczekują wzrostu popytu i produkcji. Inaczej niż w poprzednich kwartałach, podwyżki płac będą najczęstsze w przedsiębiorstwach, które spodziewają się pogorszenia swojej kondycji (niewykluczone, że m.in. z powodu tych podwyżek). Wcześniej wzrost wynagrodzeń przeprowadzały najczęściej firmy w najlepszej kondycji, a w poprzednim kwartale - te przedsiębiorstwa, które przewidywały stabilizację sytuacji.

Podwyżki płac są m.in. efektem niskiej podaży pracy. Podmioty, które zamierzają zwiększać płace częściej informują bowiem o trudnościach ze znalezieniem, bądź zatrzymaniem pracowników niż pozostałe firmy. **Blisko 2/3 firm planujących wzrost zatrudnienia bądź obserwujących kłopoty z realizacją zleceń z powodu braku rąk do pracy planuje podwyższyć płace.**

PODWYŻKI PŁAC A WZROST WYDAJNOŚCI PRACY

Rys. 45 Ocena relacji wzrostu płac do wzrostu wydajności pracy w ciągu roku (odsetek przedsiębiorstw, w których wynagrodzenia wzrosły w tym okresie)

Rys. 46 Czy przedsiębiorstwo podejmuje działania bądź planuje ich podjęcie w II kw. 2008 r. w celu zwiększenia wydajności pracy (pytanie zadane po raz pierwszy)?

Pogarsza się relacja między wzrostem wynagrodzeń i wydajnością pracy. W ciągu ostatniego kwartału wzrost o 4 pp. odsetek przedsiębiorstw, w których wydajność nie nadążyła za płacami i o 3 pp. spadł udział przedsiębiorstw, w których wydajność rośnie szybciej niż płace (por. Rys. 45). O szybszym wzroście płac niż wydajności pracy poinformowało 27,5% przedsiębiorstw w próbie (35,3% firm, w których płace wzrosły). Wzrost wynagrodzeń był wolniejszy niż wydajności w najmniejszej liczebnie grupie w próbie - 12,3% (15,8% firm gdzie płace rosły). Dalsze zwiększanie się przewagi wzrostu płac nad wydajnością niesie za sobą niebezpieczeństwo dla stabilności cen. W grupie przedsiębiorstw, w których wynagrodzenia są głównym czynnikiem wzrostu cen ponad 2/3 jednostek ocenia wzrost płac za szybszy niż wzrost wydajności. Jest to 2 razy większy odsetek niż w pozostałych przedsiębiorstwach w próbie.

Wzrost płac częściej przewyższa wzrost wydajności pracy w sektorze MSP niż w dużych przedsiębiorstwach.

Większość przedsiębiorstw próbuje poprawiać sytuację poprzez działania, mające na celu zwiększenie wydajności pracy (por. Rys. 46). Blisko połowa firm prowadzi w tym celu inwestycje, prawie 2/3 przeprowadza reorganizację pracy, 44% podejmuje też inne działania. Jedynie 18% przedsiębiorstw nie widzi potrzeby takich posunięć, a 13% podmiotów nie ma obecnie możliwości podjęcia takich działań.

NACISKI NA WZROST PŁAC

W I kw. 2008 r. naciski na wzrost płac obserwowało 66,6% firm¹⁰, o 12,7 pp. więcej niż rok wcześniej. W 26,3% przedsiębiorstw naciski te nasiliły się (por. Rys. 47).

Naciski na wzrost płac wpływają na plany kształtowania wynagrodzeń w przedsiębiorstwach. W II kw. 2008 r. wzrost płac nastąpi w blisko 2/3 przedsiębiorstw, w których naciski płacowe w I kw. 2008 r. nasiliły się, w 41% przedsiębiorstw, w których naciski na wynagrodzenia występują, ale nie rosną, i w co czwartej firmie, która nie odnotowała takiej presji.

Dla zdecydowanej większości przedsiębiorstw dwukrotne obniżenie składki rentowej (w VII 2007 r. oraz w I 2008 r.) nie osłabiło nacisków na wzrost płac. Taki wpływ odnotowało jedynie 15 % firm.

Najwięcej przedsiębiorstw, w których naciski na wzrost płac wzrosły znalazło się w grupie przedsiębiorstw publicznych (34% z nich). Najmniej było ich w handlu (20,4%).

Widać wyraźny wpływ kondycji przedsiębiorstw na nasilanie się presji płacowej - im słabsza sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstwa tym silniejsza presja wzrost wynagrodzeń (poza grupą firm w najgorszej kondycji, tzn. liczących się z upadłością bądź likwidacją). Można wnioskować stąd, że przedsiębiorstwa w dobrej sytuacji zrealizowały już podwyżki wynagrodzeń¹¹ i teraz „doganiają” je firmy słabsze. Dużą rolę odgrywają także problemy, dotyczące braku pracowników: w przedsiębiorstwach w których występuje bariera braku rąk do pracy trzy razy więcej przedsiębiorstw informuje o naciskach na wzrost płac.

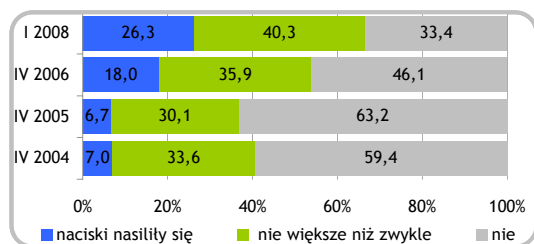
Od 2007 r. przedsiębiorstwa coraz częściej sygnalizują, że presja na wzrost płac stanowi dla nich barierę rozwoju¹². W IV kw. 2007 r. oraz w I kw. 2008 r. problem ten wymieniony został wśród barier rozwoju przez ponad 7% przedsiębiorstw, podczas rok wcześniej było to mniej niż 2% firm. Presja na wzrost płac zajmuje obecnie piąte miejsce na liście podstawowych trudności w funkcjonowaniu przedsiębiorstw.

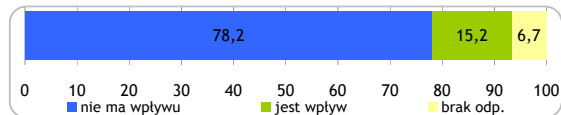
¹⁰ Dane pochodzą z dodatkowego pytania o presję płacową, które pojawia się w SM NBP raz do roku..

¹¹ Co potwierdzają prognozy wzrostu płac - por. rozdział *Wybrane czynniki wzrostu płac*

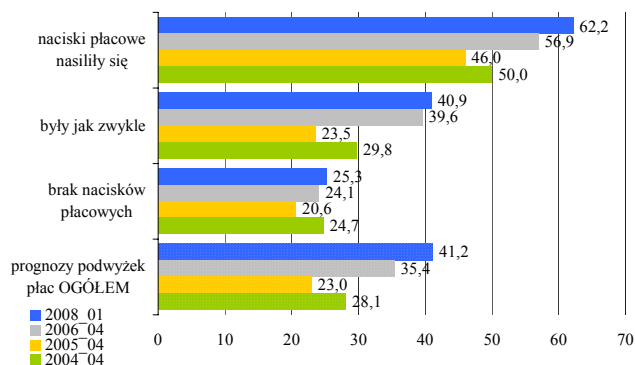
¹² w odpowiedzi na pytanie otwarte o bariery rozwoju

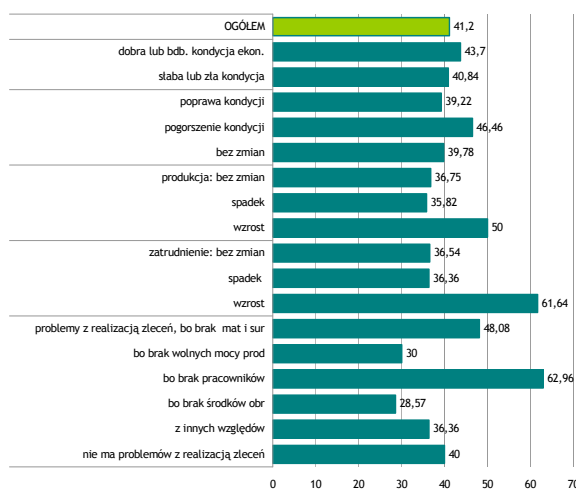
Rys. 47 Presja płacowa

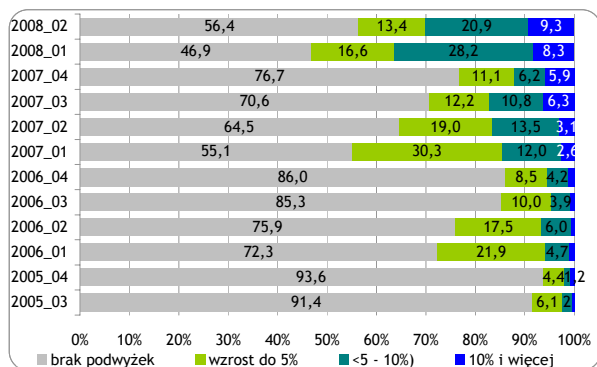
Rys. 48 Wpływ dwukrotnej redukcji składki rentowej (w VII 2007 r. oraz w I 2008 r.) na naciski na wzrost płac

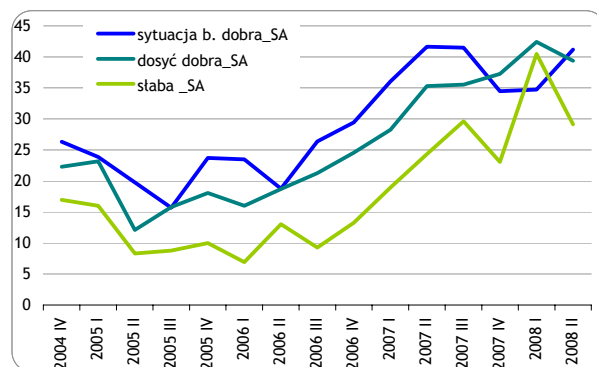
Rys. 49 Naciski płacowe a prognozy podwyżek płac (odsetek przedsiębiorstw prognozujących podwyżki wynagrodzeń w klasach wg odczuwanych nacisków płacowych)

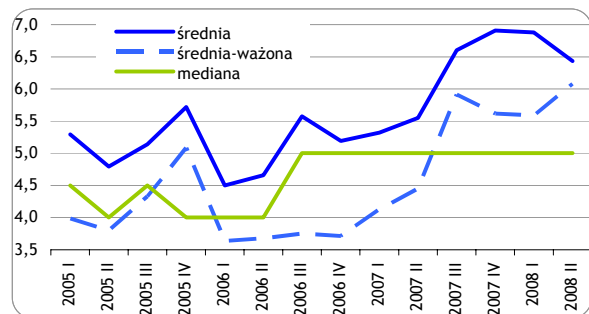
Rys. 50 Odsetek przedsiębiorstw zamierzających podnieść wynagrodzenia a różne czynniki

Rys. 51 Rozkład planowanych podwyżek wynagrodzeń (dane ważne zatrudnieniem)

Rys. 52 Planowane podwyżki wynagrodzeń a kondycja ekonomiczna przedsiębiorstwa (odsetek odpowiedzi w klasie)

Rys. 53 Średnia i mediana planowanych podwyżek wynagrodzeń (w grupie przedsiębiorstw, które planują podnieść wynagrodzenia)

I.5. Inwestycje

Odnotowano wyraźny spadek wskaźnika prognoz nowych inwestycji w II kw. br. Spadek aktywności inwestycyjnej w tym okresie roku jest zjawiskiem nowym w badanej próbie, ale taką możliwość sugerowały sformułowane w poprzednim kwartale prognozy na cały 2008 r. Zgodnie z deklaracjami respondentów znacząca większość planowanych na 2008 r. projektów inwestycyjnych miała rozpocząć się na początku roku, a w całym 2008 r. liczba takich projektów miała być nieco niższa niż w 2007 r.

Dzięki wysokiej aktywności inwestycyjnej obserwowanej w poprzednich kwartałach wzrost odsetek firm posiadających rozpoczęte inwestycje; poprawiły się również warunki dla kontynuowania inwestycji - rozpoczęte projekty zamierza kontynuować więcej inwestorów niż w poprzednim kwartale.

W II kw. br. odnotowano **wyraźną poprawę wskaźnika kontynuacji inwestycji**¹³ (Rys. 57). Wynikała ona zarówno z wysokiej dynamiki inwestycji obserwowanej w poprzednich miesiącach, jak i z utrzymania się dobrej sytuacji w sektorze przedsiębiorstw, pozwalającej na finansowanie projektów inwestycyjnych. Udział inwestorów, którzy zapowiedzieli kontynuowanie rozpoczętych uprzednio inwestycji przekroczył 99% i jest to **najlepszy z dotychczasowych wyników**. Większość inwestorów będzie realizowała rozpoczęte zadania bez poważniejszych zmian (81% inwestorów, wzrost o 3 pp. kw/kw). Odnotować należy jednak, że inwestorzy coraz **rzadziej informują o rozszerzaniu skali prowadzonych inwestycji** względem wcześniejszych planów (w II kw. inwestycje zwiększy ponad plan ok. 11% inwestorów). Około 7% przedsiębiorstw w II kw. br. zgodnie z planem zakończy realizowane inwestycje. Zapowiedzi redukcji czy rezygnacji z przeprowadzanych inwestycji zgłaszano jedynie marginalnie (niespełna 1% inwestorów, a 0,6% próby).

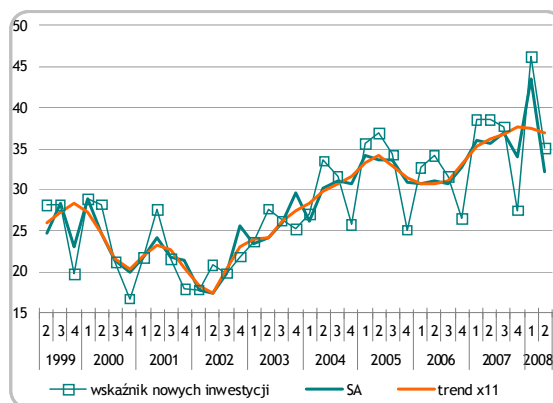
NOWE INWESTYCJE W II KW. 2008 R.

Po znaczącym wzroście optymizmu prognoz w I kw. br. kolejny kwartał przyniósł **wyraźny spadek wskaźnika prognoz nowych inwestycji**¹⁴ (Rys. 54). Pogorszenie tych prognoz w II kw. jest zjawiskiem nowym w badanej próbie, ale taką możliwość sugerowały prognozy przedsiębiorstw w poprzedniej edycji badania. Wynikała ona z zakładanej wysokiej koncentracji inwestycji w I kw. br., przy jednocześnie nieco gorszych prognozach na cały 2008 r. względem 2007 r. Mimo odnotowanego pogorszenia poziom wskaźnika na tle dotychczasowych wyników należy nadal oceniać jako wysoki (udział nowych inwestorów jest, co prawda, niższy niż w 2007 r., ale wyższy niż w latach 2005-06). Nowe inwestycje w II kw. br. rozpocznie ponad 35% badanych przedsiębiorstw (spadek o 3,5 pp. r/r). W podobnym stopniu jak wskaźnik nieważony **pogorszył się także wskaźnik prognoz ważony wielkością zatrudnienia** (Rys. 59).

¹³ Wskaźnik kontynuacji inwestycji jest liczony jako udział w grupie inwestorów przedsiębiorstw przewidujących kontynuację rozpoczętych inwestycji.

¹⁴ Wskaźnik nowych inwestycji liczony jest jako udział w próbie przedsiębiorstw planujących rozpoczęcie nowych inwestycji w ciągu kwartału.

Spadek optymizmu prognoz (kw/kw) objął wszystkie analizowane grupy przedsiębiorstw z wyjątkiem sektora publicznego i górnictwa. Prognozy pogorszyły się najbardziej wśród eksporterów z nieopłacalnym eksportem oraz w grupie przedsiębiorstw zatrudniających od 250 do 499 pracowników. Skala spadków optymizmu była najmniejsza w grupie przedsiębiorstw oferujących dobra inwestycyjne, wśród importerów, w energetyce i handlu.

Rys. 54 Wskaźnik nowych inwestycji - udział przedsiębiorstw planujących rozpoczęcie nowych inwestycji w perspektywie kwartału

Największe zróżnicowanie zmian nastrojów inwestycyjnych odnotowano pomiędzy sektorami własności. Głębokiemu spadkowi prognoz inwestycji w sektorze prywatnym towarzyszyła niewielka poprawa prognoz nowych inwestycji w sektorze publicznym (Rys. 61). W rezultacie wskaźnik nowych inwestycji w przedsiębiorstwach prywatnych spadł poniżej wskazań dla sektora publicznego. W sektorze prywatnym pogorszenie nastrojów w podobnej skali objęło zarówno podmioty krajowe, jak i zagraniczne, a wskaźnik nowych inwestycji w obu sektorach ukształtował się ostatecznie na zbliżonym poziomie.

Mniej nowych inwestycji niż w I kwartale planują rozpocząć **wszystkie klasy wielkości przedsiębiorstw**, przy czym głębszy spadek był w grupie przedsiębiorstw dużych niż w MSP, w tym zwłaszcza wśród firm zatrudniających od 250 do 499 pracowników (Rys. 63). Od początku tego badania (tzn. od 2003 r.) duże przedsiębiorstwa częściej zapowiadają podejmowanie nowych inwestycji niż z firmy z sektora MSP (w II kw. 2008 r. odpowiednio 40 % i 31%).

Wśród sekcji PKD najsilniejsze spadki wskaźnika nowych inwestycji w ciągu kwartału odnotowano w przedsiębiorstwach prowadzących pozostałą działalność usługową oraz w transporcie. Budownictwo, w którym w poprzednim kwartale miało miejsce silne odbicie prognoz nowych inwestycji również dość znacznie obniżyło swoje prognozy na II kw. względem I kw. (Rys. 60). Jedynie górnictwo zwiększyło prognozy nowych inwestycji w ciągu kwartału, ponadto w tej grupie nowe inwestycje zapowiadane były najczęściej wśród branż PKD. Najmniej nowych inwestycji realizowanych będzie w handlu.

Grupą, która zwykle częściej zapowiada rozpoczęcie nowych inwestycji są eksporterzy, w tym szczególnie eksporterzy niewyspecjalizowani. W II kw. wszystkie analizowane grupy eksporterów obniżyły prognozy nowych inwestycji, w największym zaś stopniu eksporterzy ponoszący straty na działalności eksportowej.

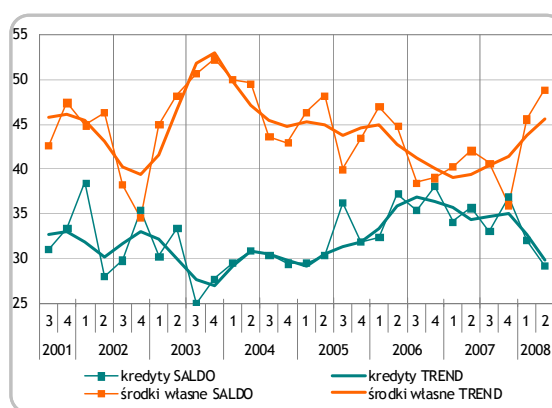
Spadek optymizmu w prognozach nowych inwestycji nastąpił mimo, iż nadal utrzymują się korzystne uwarunkowania dla planów inwestycyjnych przedsiębiorstw - sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw wciąż jest dobra. Podobnie jak w poprzednich kwartałach także w II kw. 2008 r. **rozpoczęcie nowych inwestycji zdecydowanie częściej zapowiadały przedsiębiorstwa pozytywnie oceniające zarówno swoją bieżącą, jak i prognozowaną sytuację ekonomiczną** (o rozpoczęciu nowych inwestycji w II kw. b.r. poinformowało 39% firm będących w przynajmniej dobrej kondycji

ekonomicznej i 18% pozostałych podmiotów określających swoją sytuację jako słabszą, Rys. 66). Ponadto spadek wskaźnika nowych inwestycji odnotowany w próbie w II kw. był silniejszy w grupie przedsiębiorstw będących w słabej kondycji ekonomicznej, podczas gdy w grupie firm oceniających swoją sytuację pozytywnie utrzymywany został rosnący trend wskaźnika. Na rozpoczęcie nowych inwestycji częściej decydowały się przedsiębiorstwa, które lepiej oceniały swoją płynność finansową i formułowały lepsze prognozy w wielu obszarach, m.in. **oczekiwały trwałego wzrostu popytu, w tym również zagranicznego oraz w konsekwencji planowały zwiększyć produkcję.** Nadal także obserwujemy, że nowych inwestycji będzie więcej wśród przedsiębiorstw planujących **zwiększyć zatrudnienie i płace.** Do podejmowania inwestycji skłania również **wysokie wykorzystanie zdolności produkcyjnych w przedsiębiorstwach.**

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA NOWYCH INWESTYCJI

W II kw. br. głównym źródłem finansowania nowych inwestycji pozostały środki własne przedsiębiorstw (tak zadeklarowało blisko 49% inwestorów, o ponad 3 pp. więcej niż w I kw.), a następnie kredyty bankowe (29% badanych, spadek o 3 pp.) i pozabankowe środki obce (15,5% inwestorów).

W II kw. br. w próbie nastąpiło zatem umacnianie się malejącego jeszcze do końca ub. r. znaczenia środków własnych w finansowaniu nowych inwestycji¹⁵.

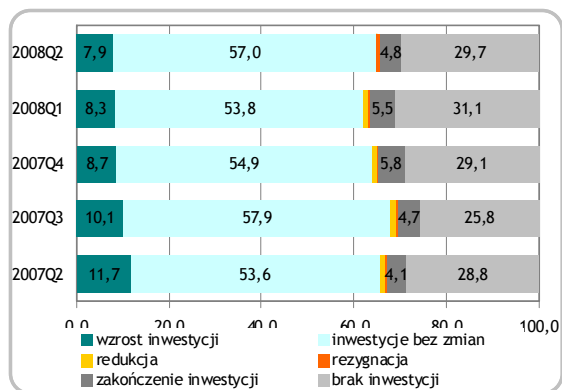

Rys. 55 Udział inwestorów deklarujących finansowanie nowych inwestycji z dwóch najbardziej popularnych źródeł, tj. środków własnych i kredytów bankowych. Podgrupa inwestorów planujących nowe przedsięwzięcia

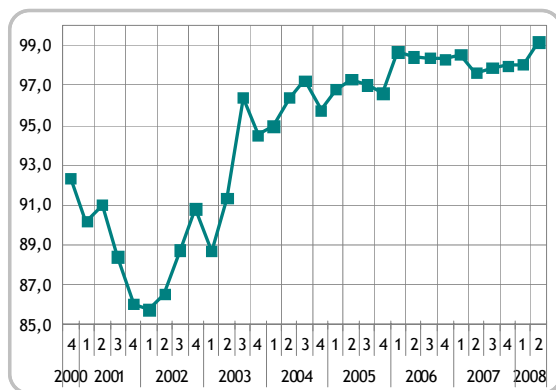
Wyraźny spadek odsetka przedsiębiorstw zamierzających finansować nowe inwestycje z kredytu bankowego odnotował sektor MSP. W dużych przedsiębiorstwach nie odnotowano istotnych zmian w planach odnośnie finansowania inwestycji (por. Rys. 67).

Wybór głównego źródła finansowania nowych inwestycji nie był w sensie statystycznym zależny od oczekiwań co do kierunku zmian poziomu stóp procentowych. We wszystkich grupach inwestorów, niezależnie od deklarowanego źródła finansowania nowych inwestycji, zdecydowanie przeważały opinie oczekiwania wzrostu cen kredytu.

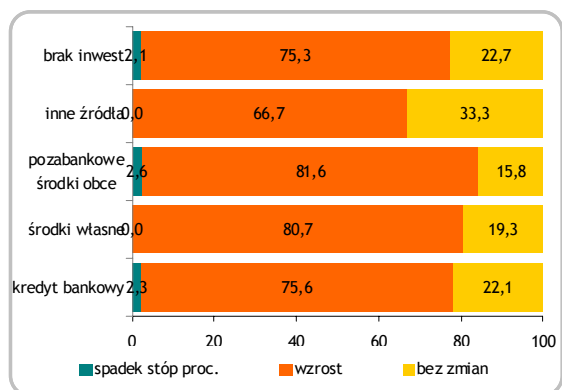
¹⁵ Znajduje to odzwierciedlenie w danych skonsolidowanego systemu bankowego, które pokazują, że od połowy ub. r. maleje dynamika przyrostu depozytów przedsiębiorstw.

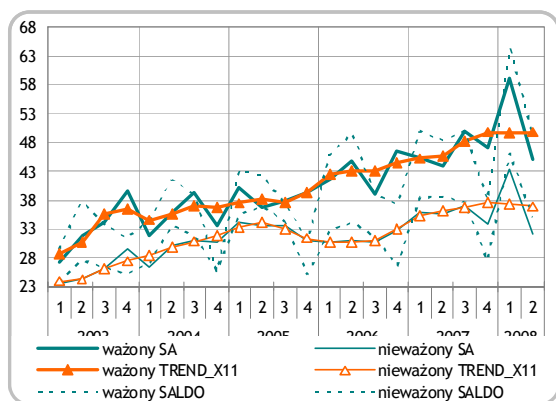
Rys. 56 Przewidywany przebieg rozpoczętych inwestycji (% odpowiedzi w próbie)

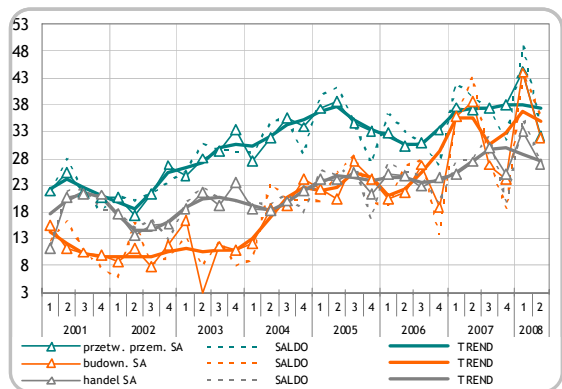
Rys. 57 Wskaźnik kontynuacji inwestycji (grupa inwestorów)

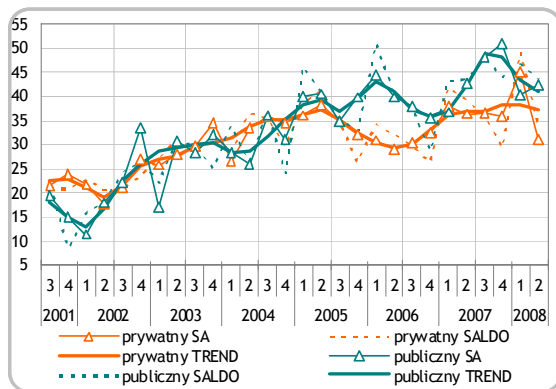
Rys. 58 Oczekiwane zmiany stóp procentowych a główne źródło finansowania nowych inwestycji

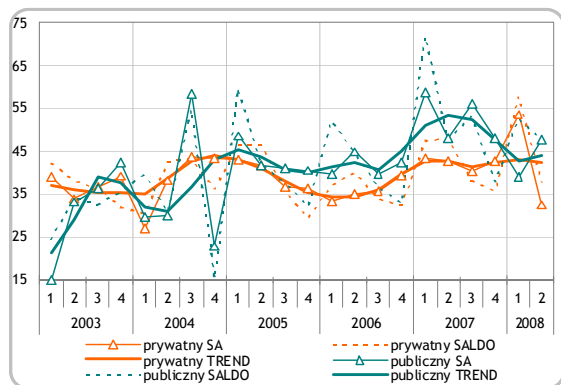
Rys. 59 Wskaźnik nowych inwestycji ważony zatrudnieniem

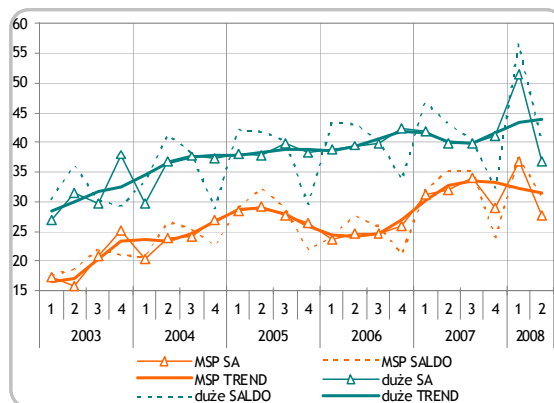
Rys. 60 Wskaźnik nowych inwestycji w wybranych sekcjach PKD

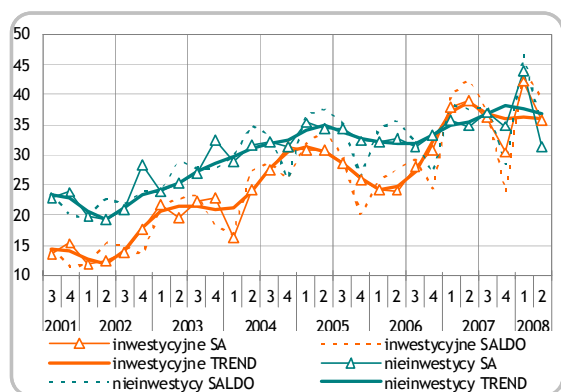
Rys. 61 Wskaźnik nowych inwestycji w podziale na sektory własności (Przetwórstwo przemysłowe)

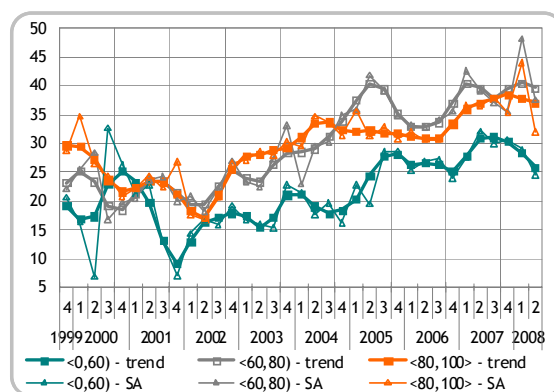
Rys. 62 Wskaźnik nowych inwestycji ważony zatrudnieniem w podziale na sektory własności. Przetwórstwo przemysłowe

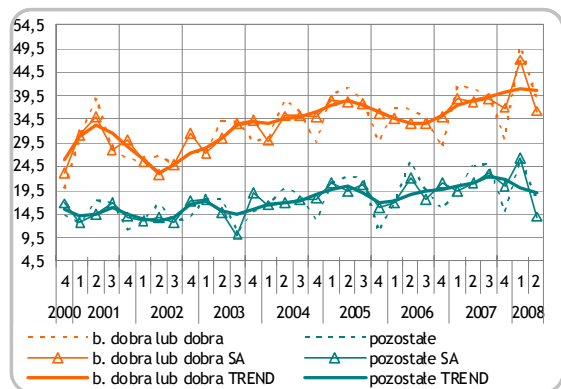
Rys. 63 Wskaźnik nowych inwestycji w podziale wg wielkości zatrudnienia

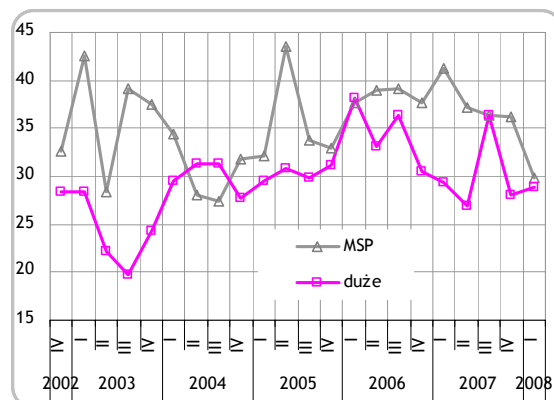
Rys. 64 Wskaźnik nowych inwestycji a przeznaczenie produkcji

Rys. 65 Wskaźnik nowych inwestycji w klasach wykorzystania mocy produkcyjnych

Rys. 66 Wskaźnik nowych inwestycji w klasach oceny sytuacji ekonomicznej

Rys. 67 Udział inwestorów deklarujących finansowanie nowych inwestycji z kredytów bankowych w klasach wielkości zatrudnienia. Podgrupa inwestorów planujących nowe przedsięwzięcia

I.6. Zapasy produktów gotowych w przemyśle

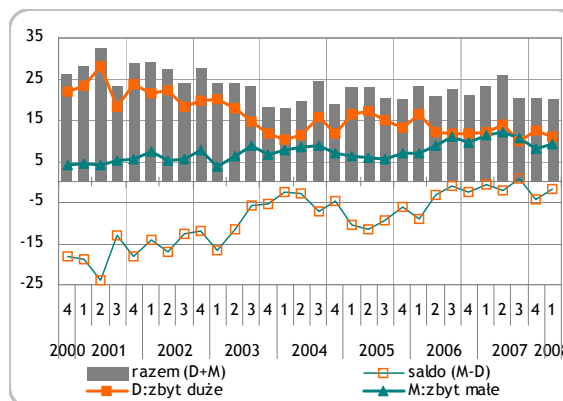
W I kw. 2008 r. odnotowano poprawę dopasowania zapasów produktów gotowych z punktu widzenia potrzeb przedsiębiorstw.

Dopasowanie zapasów odnotowały głównie przedsiębiorstwa najmniejsze, publiczne oraz produkujące dobra inwestycyjne.

OCENA STANU ZAPASÓW PRODUKTÓW GOTOWYCH

W I kw. br. w próbie odnotowano nie-wielką **poprawę dopasowania zapasów** z punktu widzenia potrzeb przedsiębiorstw (udział firm uznających stan zapasów za wystarczający wzrósł o 0,5 pp. kw/kw i wyniósł 79,9% - por. Rys. 68).

Poprawa dopasowania nastąpiła dzięki zmniejszeniu się grupy firm ze zbyt wysokimi zapasami w relacji do potrzeb (spadek o 1,5 pp. do poziomu 11%), przy jednak powiększeniu się grupy firm ze zbyt niskim poziomem zapasów (wzrost o 1 pp. do poziomu 9,2%).

Rys. 68 Ocena poziomu zapasów. Udział przedsiębiorstw o nadmiernych oraz niedostatecznych zapasach i saldo ocen (saldo ocen = zbyt niski poziom zapasów - zbyt wysoki). Próba ograniczona do sekcji przetwórstwo przemysłowe i górnictwo i kopalnictwo

Podobnie jak w poprzednim kwartale w większości przekrojów klasyfikacyjnych przedsiębiorstwa częściej informowały o nadwyżkach zapasów niż o ich niedoborze. **Nadmierne zapasy odnotowano przede wszystkim w sektorze dużych przedsiębiorstw** (zwłaszcza w grupie firm zatrudniających powyżej 500 pracowników), wśród wyspecjalizowanych eksporterów i w sektorze publicznym.

Najgłębszy deficyt zapasów w I kw. ub.r. nadal odczuwały przedsiębiorstwa sprzedające swoje produkty wyłącznie na rynku krajowym oraz podmioty najmniejsze (zatrudniające mniej niż 50 pracowników). Problem niewystarczających zapasów pojawił się także w przedsiębiorstwach produkujących dobra inwestycyjne.

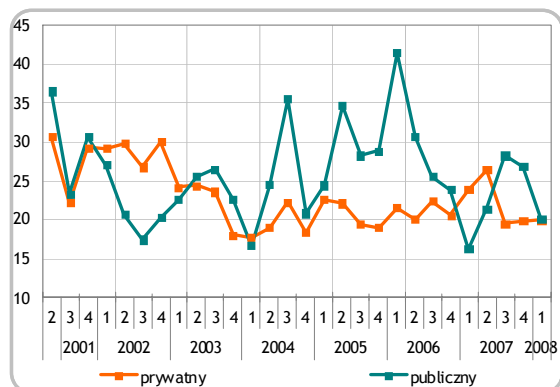
Najbardziej zbliżony do bieżących potrzeb poziom zapasów wykazywały przedsiębiorstwa o zatrudnieniu od 250 do 499 pracowników i sektor MSP.

Większe trudności z utrzymaniem odpowiedniego poziomu zapasów miały przedsiębiorstwa będące w słabej kondycji ekonomicznej, w tym zwłaszcza te, które informowały jednocześnie o występowaniu częstych kłopotów z utrzymaniem płynności finansowej (poziom zapasów oceniło jako nieodpowiedni 37% firm mających częste kłopoty z płynnością i 18% w pozostałej grupie).

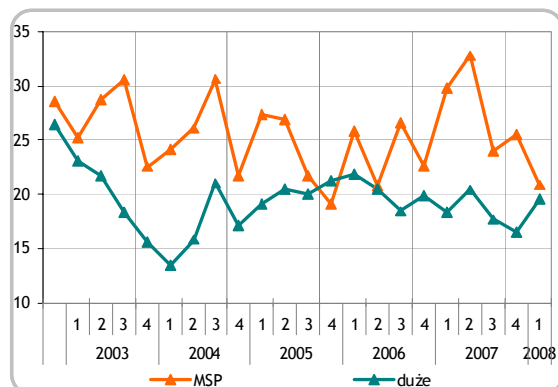
Nie zaobserwowano, żeby firmy z najwyższym, przekraczającym 80%, stopniem wykorzystania mocy częściej niż pozostałe podmioty odczuwały braki zapasów, co wydaje się istotne z punktu widzenia zdolności podażowych sektora przedsiębiorstw. Większe kłopoty z utrzymaniem

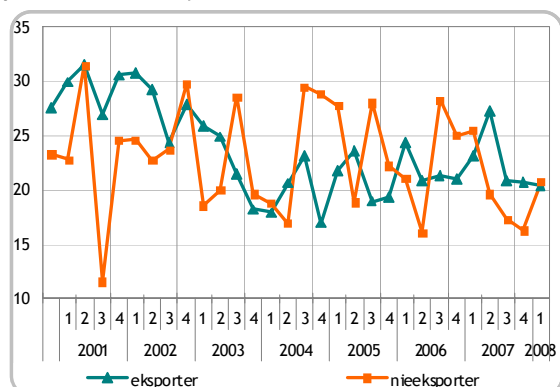
właściwego poziomu zapasów miały natomiast firmy posiadające pewne rezerwy wolnych mocy produkcyjnych (powyżej 20% wolnych mocy).

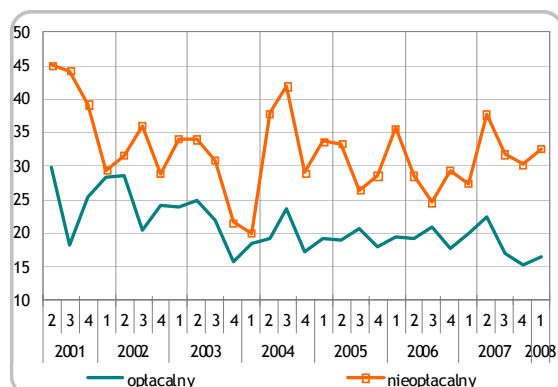
Rys. 69 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni (zbyt wysoki lub zbyt niski) w podziale na sektory własności

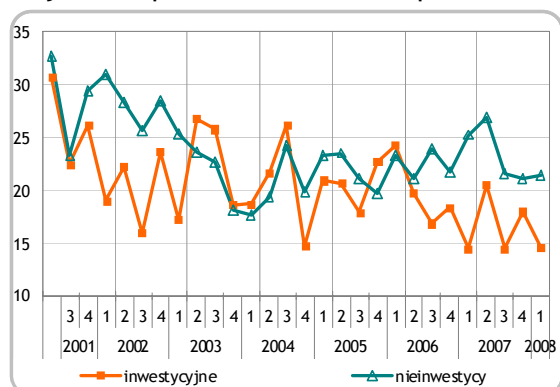
Rys. 70 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni w podziale na wielkość przedsiębiorstwa

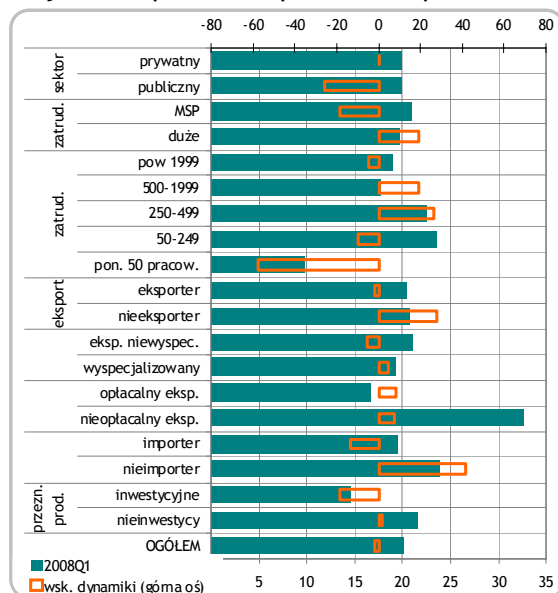
Rys. 71 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni a działalność eksportową

Rys. 72 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni a opłacalność eksportu

Rys. 73 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni a przeznaczenie produkcji.

Rys. 74 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni w wybranych przekrojach

I.7. Wykorzystanie mocy produkcyjnych

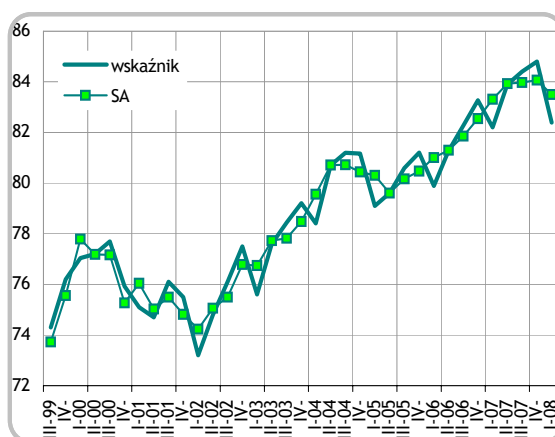
W I kw. 2008 r. stopień wykorzystania mocy produkcyjnych po korekcie sezonowej zmniejszył się względem poprzedniego kwartału i tylko nieznacznie przewyższył wartość z I kw. 2007 r. Spadek stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych obserwowany był w większości analizowanych przekrojów klasyfikacyjnych, w tym zwłaszcza w przedsiębiorstwach, które w poprzednim kwartale wykorzystywały aparat wytwórczy w najwyższym stopniu.

Pod koniec I kw. br. **wskaźnik stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych (CU)** po korekcie sezonowej **zmniejszył się** względem IV kw. ub.r. - o 0,6 pp., **do poziomu 83,5%**, osiągając o 0,2 pp. wyższą wartość względem I kw. 2007 r. - por. Rys. 75.

Spadek CU miał miejsce w większości analizowanych przekrojów klasyfikacyjnych. Najsilniejszy spadek zanotowały firmy z wysokim stopniem wykorzystania mocy produkcyjnych w poprzednim kwartale (bliskim maksymalnemu - por. Tab. 1), co może być efektem zakończenia procesu inwestycyjnego, skutkującego powiększeniem potencjału wytwórczego tych przedsiębiorstw.

CU obniżył się o 0,2 pp. względem poprzedniego kwartału w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” (por. Rys. 78), utrzymując o 0,5 pp. wyższy poziom względem I kw. ub.r. Nie wielki wzrost wskaźnika CU po usunięciu wahań sezonowych względem poprzedniego kwartału odnotowało budownictwo. Jednak w porównaniu do I kw.ub.r. stopień wykorzystania

mocy produkcyjnych w tej branży obniżył się. Silniejszy spadek CU odnotowali eksporterzy, w tym zwłaszcza eksporterzy wyspecjalizowani, niż nieeksporterzy (por. Rys. 80). O obniżeniu CU poinformował sektor prywatny. W sektorze publicznym CU nieznacznie wzrosło. Firmy prywatne utrzymały jednak wyższy poziom CU niż przedsiębiorstwa publiczne.

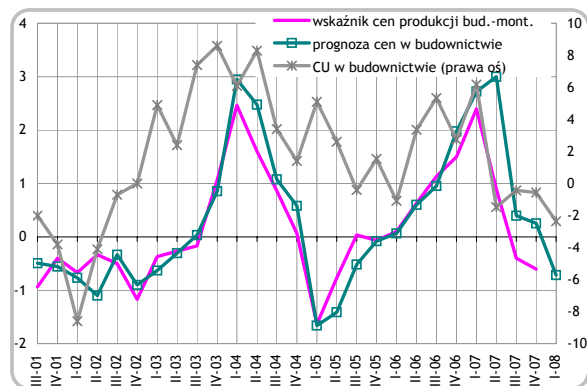
Rys. 75 Średni poziom wykorzystania mocy produkcyjnych (CU)

Tab. 1 Zmiany CU ze względu na poziom CU w pop.kw.

CU w IV kw. 2007 r.	liczebność klasy	średnia zmiana CU kw/kw (w pp.)
95-100%	238	-4,3
90-95%	129	-3,1
85-90%	60	-2,7
80-85%	104	-3,3
75-80%	33	0,9
70-75%	57	3,6
65-70%	19	-0,5
poniżej 65%	61	-0,5

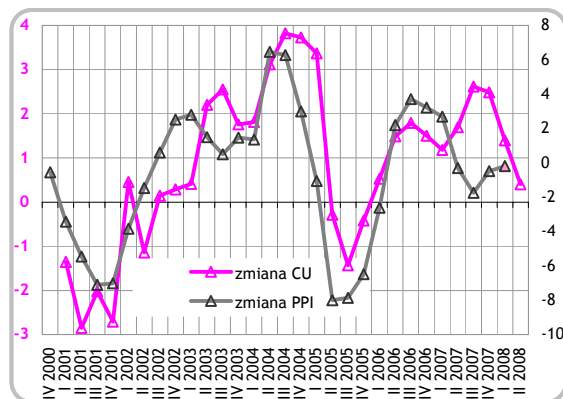
CU ma charakter wyprzedzający względem zmian PPI - na rysunku wskaźnik CU został przesunięty o 1 kw. do przodu - Rys. 77.

Wzrost wskaźnika CU w II i III kw. ub.r. sugerował zwiększenie presji inflacyjnej, która jednak nie spowodowała wzrostu wskaźnika PPI. Dopiero od X 2007 r. wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu zaczął rosnąć. W IV kw. ub.r. i I kw. br. wzrost (r/r) wykorzystania mocy stawał się coraz słabszy, co może wskazywać na wygasanie presji inflacyjnej w części, za którą odpowiedzialne były napięcia podażowe. Jeszcze silniej ten efekt jest obserwowany w sektorze budowlanym, w którym po wysokich wzrostach CU i wskaźnika cen następuje niemal równie szybkie obniżenie tempa wzrostu.

Rys. 76 Zmiana (r/r) średniego poziom wykorzystania mocy produkcyjnych (CU) w budownictwie a zmiany cen produkcji budowlano-montażowej (kw/kw) oraz zmiany prognoz cen w budownictwie (r/r)
Źródło: GUS (wskaźnik cen) oraz SM NBP (CU oraz prognoza cen)

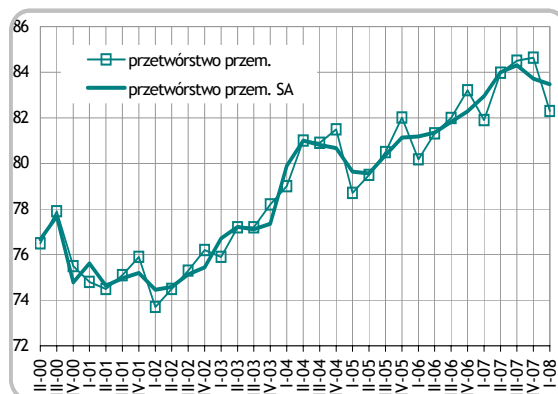
Uwaga: oba wskaźniki (cen prod.bud.-mont. oraz prognoz cen w budownictwie) zostały przesunięte o jeden okres wstecz; wskaźnik cen produkcji budowlano-montażowej w I kw. 2008 r. - dane szacunkowe

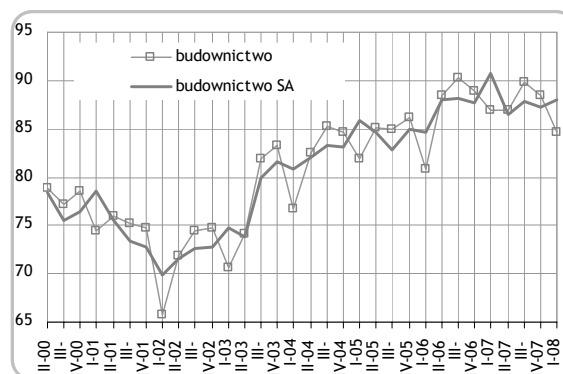
Rys. 77 Zmiany (r/r) poziomu wykorzystania mocy produkcyjnych (CU) w przetwórstwie przemysłowym a zmiany (r/r) wskaźnika cen PPI

Źródło: GUS (PPI) oraz SM NBP (CU)

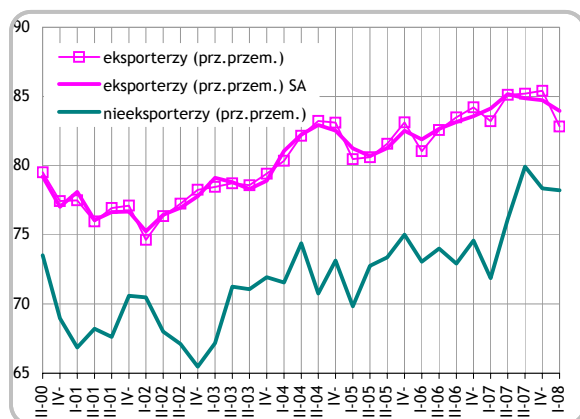
Uwaga: szereg CU przesunięto o jeden okres do przodu; PPI w I kw. 2008 r. - dane szacunkowe

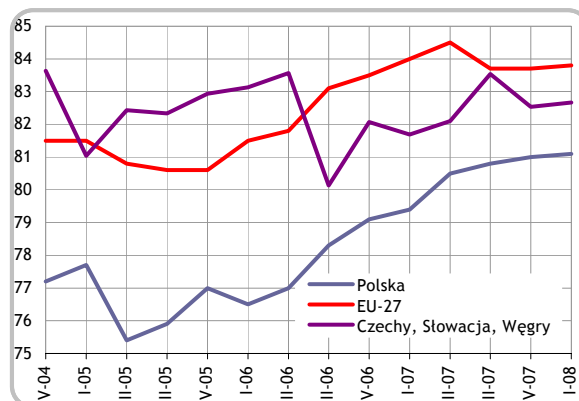
Rys. 78 Średni poziom wykorzystania mocy produkcyjnych w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”

Rys. 79 Średni poziom wykorzystania mocy produkcyjnych w sekcji „Budownictwo”

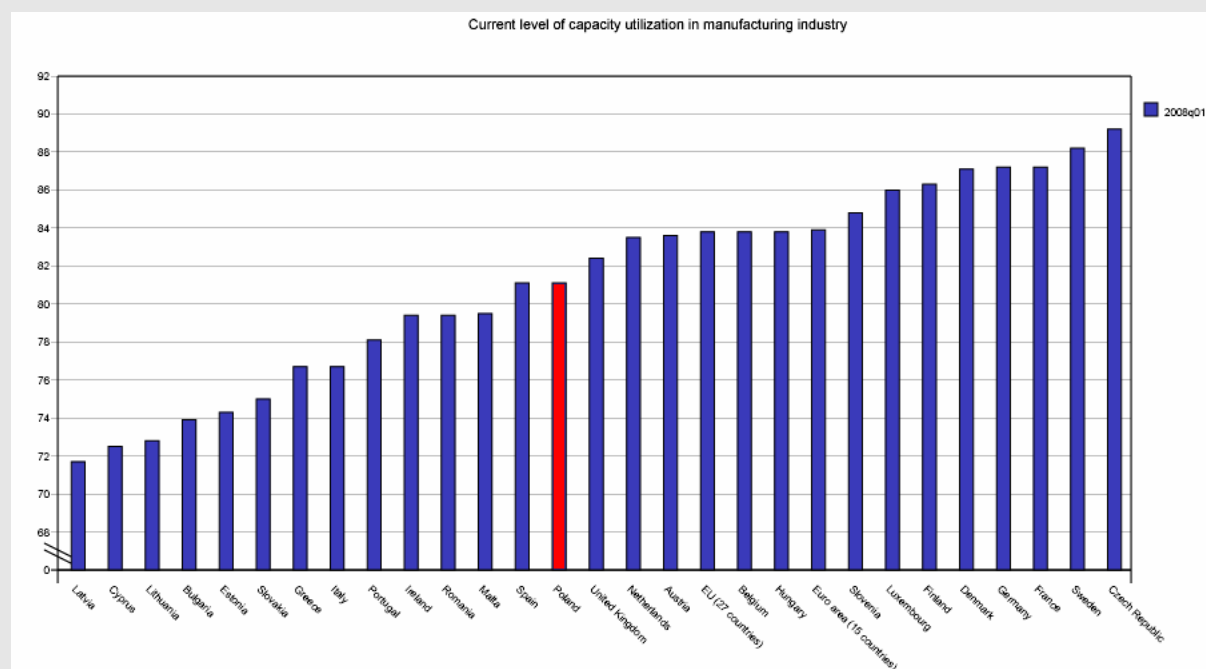
Rys. 80 Średni poziom wykorzystania mocy produkcyjnych w klasie eksporterów i nieeksporterów (próba ograniczona do firm z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”)

Rys. 81 Poziom wykorzystania mocy produkcyjnych w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” w Polsce i w krajach UE-27

Źródło: Eurostat

Ramka 1 CU w UE

Rys. 82 Stopień wykorzystania mocy produkcyjnych w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” w krajach UE - I kw. 2008
Źródło: Eurostat

Wg danych podawanych przez Eurostat poziom CU w I kw. 2008 r. w Polsce znajdował się poniżej przeciętnej dla UE (por. Rys. 82)¹⁶. W relacji do IV kw. ubr. odnotowano niewielki wzrost CU (kw/kw i r/r) zarówno w Polsce, jak i w całej UE (por. Rys. 81).

¹⁶ Dane Eurostatu wskazują na wyraźnie niższy poziom CU (81%) niż pokazują to wyniki badań ankietowych prowadzonych przez NBP (82,4%). Różnice te związane są z niedoszacowaniem małych przedsiębiorstw w próbie NBP.

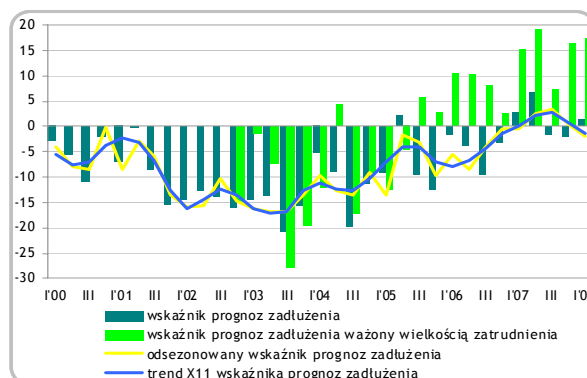
1.8. Kredyt bankowy

W I kw. 2008 r. spadł odsetek firm ubiegających się o kredyt. Jednocześnie nieznacznie zwiększył się, w relacji do poprzedniego kwartału, udział odrzuconych wniosków kredytowych.

Wskaźnik prognoz zadłużenia ważony wielkością zatrudnienia pozostał na dodatnim, wysokim poziomie, co sugeruje, że przedsiębiorstwa zamierzają w II kw. 2008 r. dalej zwiększać zobowiązania kredytowe.

PROGNOZY ZADŁUŻENIA

W II kw. 2008 r. wskaźnik prognoz zadłużenia ważony wielkością zatrudnienia utrzymuje się na wysokim, dodatnim poziomie, co sugeruje dalsze zainteresowanie kredytem dużych przedsiębiorstw. Wskaźnik prognoz zadłużenia (po usunięciu wahań sezonowych) spadł do wartości ujemnych, co wskazywałoby na osłabienie dynamiki wzrostu kredytu wśród mniejszych przedsiębiorstw¹⁷ (por. Rys. 83).

Rys. 83 Wskaźnik prognoz zadłużenia kredytowego (saldo odpowiedzi: wzrost zadłużenia - spadek zadłużenia, populacja kredytobiorców=100)

PROGNOZY ZADŁUŻENIA - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

Analiza prognoz zadłużenia kredytowego w podstawowych przekrojach pokazuje, że podobnie jak w poprzednich okresach występują duże rozbieżności wśród klas odnośnie planowanych zmian zadłużenia kredytowego (por. Rys. 88, Rys. 89, Rys. 90). Plany zwiększenia udziału kredytu bankowego w źródłach finansowania dominowały wśród:

- przedsiębiorstw dużych, zatrudniających powyżej 500 osób ,
- przedsiębiorstw świadczących usługi z sekcji „Transport” i „Budownictwo” oraz przedsiębiorstwach produkujących dobra inwestycyjne,
- podmiotów sektora publicznego,
- firm pozostających w dobrej sytuacji ekonomicznej,
- przedsiębiorstw planujących zwiększać inwestycje oraz
- firm planujących poszerzać swoją działalność poprzez zwiększenie zatrudnienia.

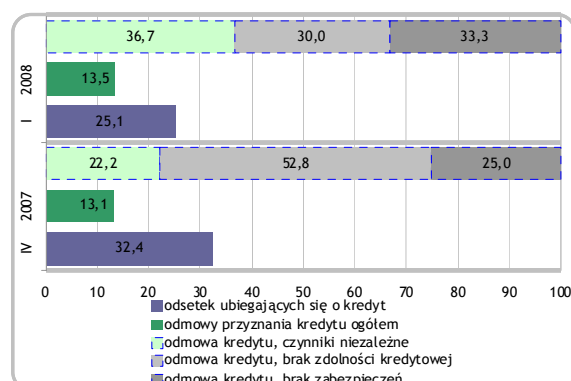
Z kolei największy odsetek podmiotów zamierzających zmniejszać udział kredytu w źródłach finansowania znalazło się wśród:

- firm nieinwestujących lub planujących zakończenie realizowanych inwestycji,
- przedsiębiorstw z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię”,
- przedsiębiorstw małych, zatrudniających do 50 pracowników,

- przedsiębiorstw odnotowujących trwały spadek popytu na swoje produkty i usługi,
- przedsiębiorstw w słabej sytuacji ekonomicznej.

DOSTĘPNOŚĆ KREDYTÓW

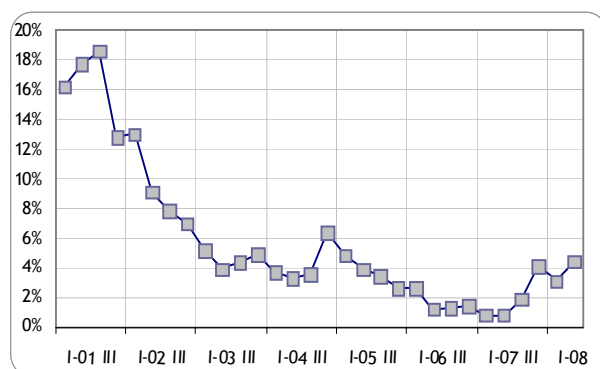
W I kw. 2008 r. odnotowano spadek, w relacji do poprzedniego kwartału, odsetka firm ubiegających się o kredyt. Jednocześnie nieznacznie wzrósł odsetek firm, którym banki odmówiły przyznania kredytu. Według respondentów główną przyczyną odmów udzielenia kredytu były czynniki niezależne od przedsiębiorstwa. Jako kolejną przyczynę nie uzyskania kredytu firmy wskazywały brak odpowiednich zabezpieczeń (por. Rys. 84).

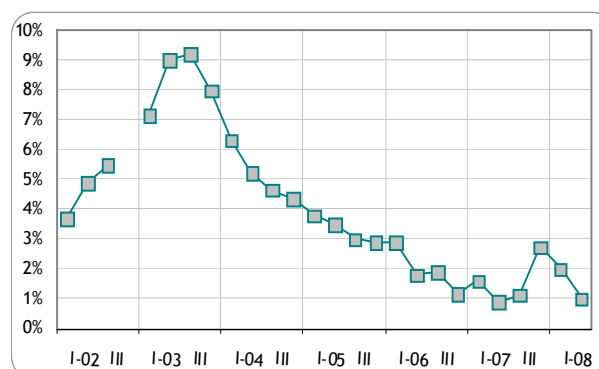
Rys. 84 Udział przedsiębiorstw w próbie ubiegających się o kredyt oraz odsetek przedsiębiorstw (w próbie przedsiębiorstw ubiegających się o kredyt), którym banki odmówiły przyznania kredytu wraz z przyczynami odmów

W I kw. br. najwyższy odsetek firm ubiegających się o kredyt zanotowano wśród przedsiębiorstw dużych, zatrudniających między 500 a 2000 pracowników (ok. 30% grupy), a najmniejszy, podobnie jak w poprzednim kwartale, wśród firm zatrudniających do 50 osób - 18% tej klasy. Najczęściej kredytu nie uzyskiwały przedsiębiorstwa zatrudniające do 50 osób, natomiast najwięcej pozytywnie rozpatrzonych wniosków kredytowych było w klasie firm dużych, zatrudniających między 500 a 1999 osób (por. Rys. 93). W I kw. br. z częstą odmową udzielenia kredytu bankowego spotykały się przedsiębiorstwa w złej sytuacji ekonomicznej (ponad 80% klasy) oraz z sekcji „Handel i naprawy”, a także, podobnie jak w poprzednich okresach, firmy nieinwestujące (por. Rys. 96 i Rys. 97).

BARIERY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Rys. 85 Odsetek przedsiębiorstw informujących o występowaniu barier rozwoju - bariera wysokich stóp procentowych

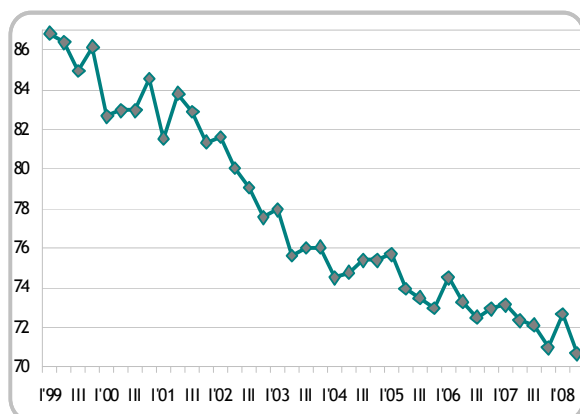
Rys. 86 Odsetek przedsiębiorstw informujących o występowaniu barier rozwoju - bariera dostępności do kredytów

Badania ankietowe przedsiębiorstw wskazują, że ograniczenia w dostępie do kredytu stanowią barierę w prowadzeniu działalności gospodarczej dla coraz mniejszej ilości przedsiębiorstw

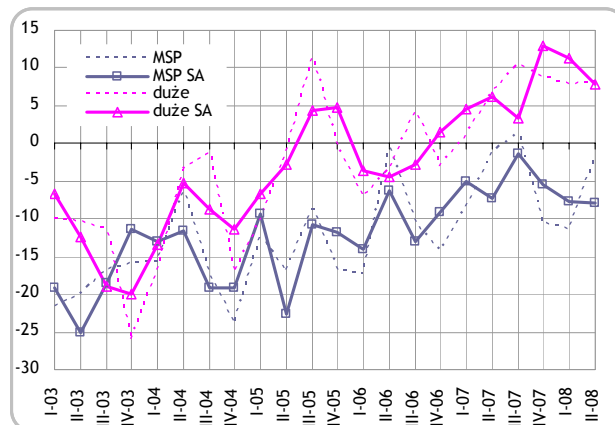
¹⁷ Według danych statystyki bankowej kredyt dla przedsiębiorstw rośnie. Na koniec lutego 2008 r. kredyt ogółem dla przed-

(por. Rys. 86). W całym okresie badania widać wyraźny spadkowy trend. Jeszcze w latach 2002-2003 odsetek przedsiębiorstw uznających cenę kredytu za barierę oscylował między 4% a 10%. Obecnie tylko 1% badanych przedsiębiorstw uznało ograniczenia w dostępie do kredytu za barierę w prowadzeniu działalności.

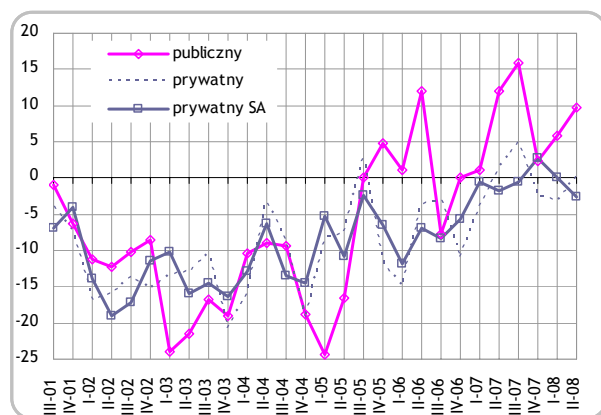
Powoli rośnie, choć wciąż pozostaje niski odsetek przedsiębiorstw wskazujących oprocentowanie kredytów za barierę w prowadzeniu działalności gospodarczej (por. Rys. 85). Badanie przeprowadzone w I kw. br. wskazuje, że dla ponad 4% badanych przedsiębiorstw jest to istotne utrudnienie. Podobnie ten problem przedsiębiorstwa oceniały na przełomie 2004 i 2005 r.

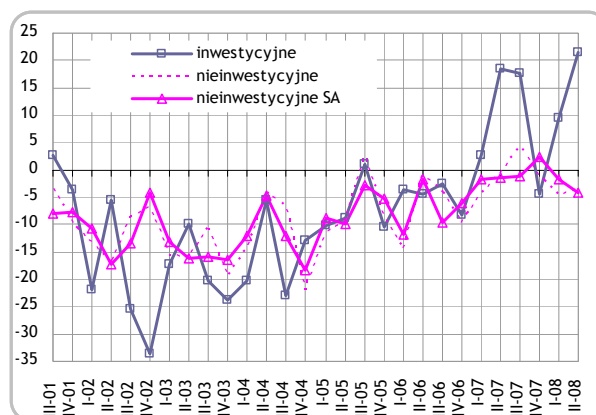
Rys. 87 Udział kredytobiorców w próbie

Rys. 88 Planowane zmiany w obszarze zadłużenia kredytowego w klasach wielkości zatrudnienia

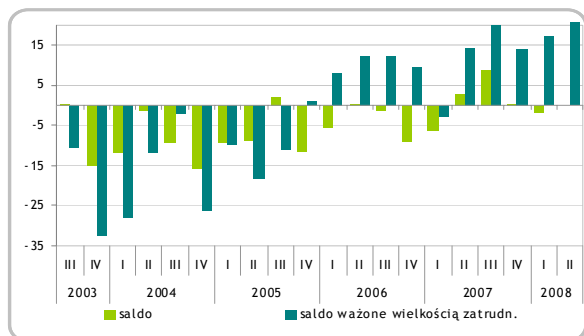

Rys. 89 Planowane zmiany w obszarze zadłużenia kredytowego w sektorach własności

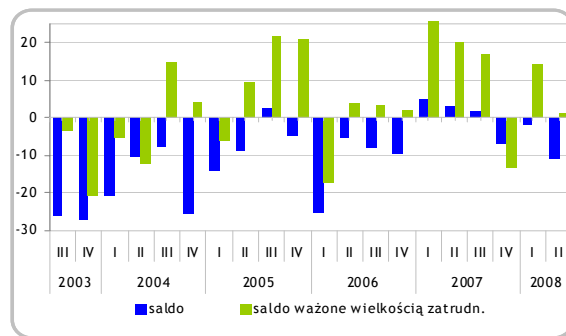

Rys. 90 Planowane zmiany w obszarze zadłużenia kredytowego w przedsiębiorstwach produkujących dobra inwestycyjne i nieinwestycyjne

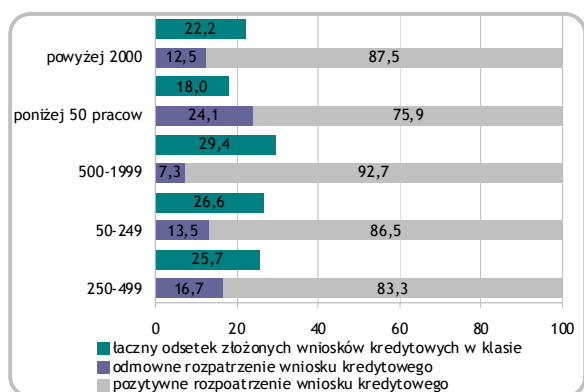
siębiorstw wzrósł w relacji do poprzedniego roku o 25%.

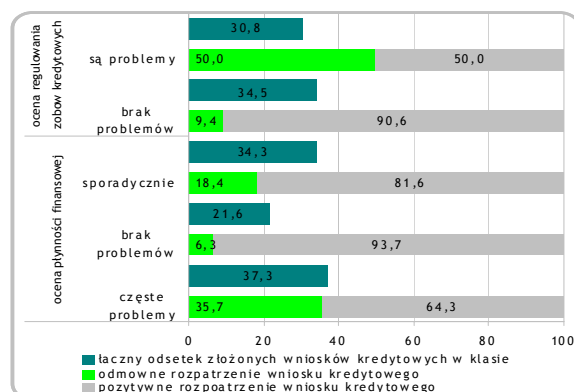
Rys. 91 Wskaźnik prognoz zadłużenia kredytowego wśród podmiotów bez problemów z płynnością (saldo odpowiedzi: wzrost zadłużenia - spadek zadłużenia, populacja kredytobiorców=100)

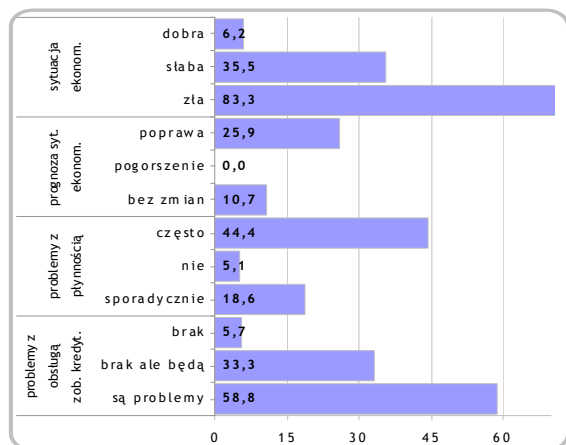
Rys. 92 Wskaźnik prognoz zadłużenia kredytowego wśród podmiotów posiadających problemy z płynnością (saldo odpowiedzi: wzrost zadłużenia - spadek zadłużenia, populacja kredytobiorców=100)

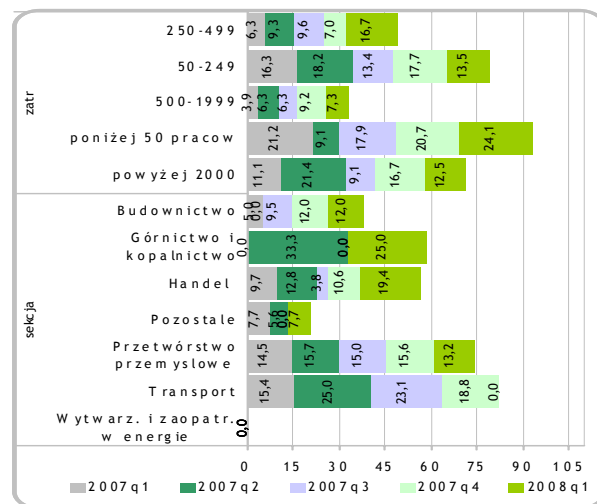
Rys. 93 Odsetek przedsiębiorstw klas wg wielkości zatrudnienia, ubiegających się o kredyt w I kw. 2008 r. (udział % w klasie), oraz udział pozytywnych i negatywnych rozpatrzeń wniosków kredytowych w tych klasach (udziały sumują się do 100)

Rys. 94 Odsetek przedsiębiorstw klas wg wybranych elementów oceny sytuacji ekonomicznej, ubiegających się o kredyt w I kw. 2008 r. (udział % w klasie), oraz udział pozytywnych i negatywnych rozpatrzeń wniosków kredytowych w tych klasach (udziały sumują się do 100)

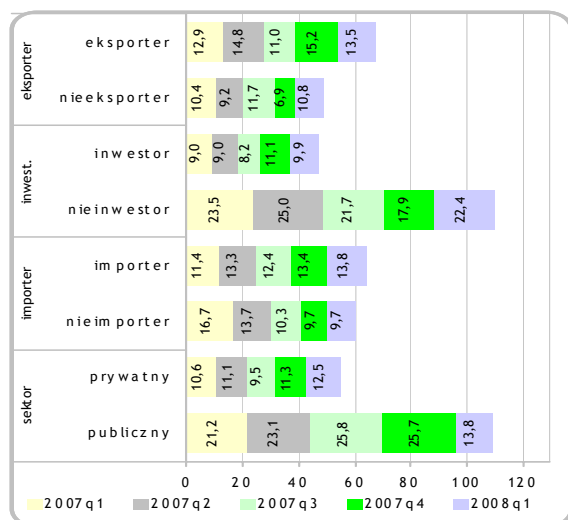

Rys. 95 Udział podmiotów, którym odmówiono kredytu w ostatnim kwartale a wybrane elementy oceny sytuacji ekonomicznej

Rys. 96 Odsetek przedsiębiorstw, które otrzymały odmowę przyznania kredytu w kolejnych kwartałach (odsetki w klasach nie sumują się do 100) w wybranych klasyfikacjach

Rys. 97 Odsetek przedsiębiorstw, które otrzymały odmowę przyznania kredytu w kolejnych kwartałach (odsetki w klasach nie sumują się do 100) w wybranych klasyfikacjach

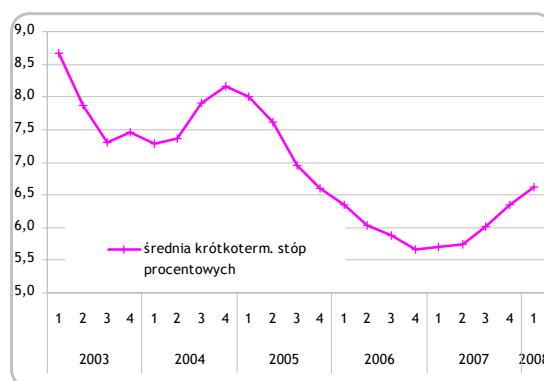
I.9. Oprocentowanie kredytów

W I kw. 2008 r. oprocentowanie kredytów złotych (zarówno krótko- jak i długoterminowych) wzrosło w relacji do poprzedniego kwartału. Oprocentowanie kredytów dewizowych pozostało poniżej oprocentowania kredytów złotych i widoczna jest jego stabilizacja.

W badanej próbie przedsiębiorstw utrzymuje się przekonanie o wzroście oprocentowania kredytów bankowych w perspektywie kwartału.

OPROCENTOWANIE KREDYTÓW ZŁOTOWYCH

W I kw. 2008 r. oprocentowanie krótkoterminowych kredytów złotych wzrosło w relacji do poprzedniego kwartału i wyniosło średnio 6,6 % (por. Rys. 98). Oprocentowanie długoterminowych kredytów złotych również nieznacznie wzrosło - do 6,7% (por. Rys. 100).

Rys. 98 Oprocentowanie krótkoterminowych kredytów złotych. Do IV kw. 2006 r. oprocentowanie złotych kredytów krótkoterminowych było średnią stop minimalnych i maksymalnych. Od I kw. 2007 r. przedsiębiorstwa informują o średniej stopie oprocentowania krótkoterminowych kredytów złotych.

OPROCENTOWANIE KREDYTÓW DEWIZOWYCH

Oprocentowanie krótkoterminowych kredytów dewizowych ustabilizowało się na poziomie z poprzedniego kwartału (pozostając poniżej oprocentowania kredytów złotych). Krótkoterminowe kredyty dewizowe przedsiębiorstwa pozyskiwały średnio za 5,5% (Rys. 101). Oprocentowanie długoterminowych kredytów dewizowych w ostatnim kwartale również wzrosło w relacji do poprzedniego kwartału, ale nie jest wyższe niż w IV kw. ub. r., co może wskazywać na jego stabilizację. Kredyt dewizowy dostępny był dla przedsiębiorstw średnio za 5,4% (Rys. 102).

ZMIANY OPROCENTOWANIA KREDYTÓW ZŁOTOWYCH - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

Oprocentowanie kredytu krótkoterminowego, podążając za wzrostem stóp Narodowego Banku Polskiego, drugi kwartał z rzędu wykazuje tendencję wzrostową we wszystkich z analizowanych klas przedsiębiorstw (Tab. 2).

Najdrożej krótkoterminowy kredyt złotowy pozyskiwały przedsiębiorstwa najmniejsze, najtaniej - przedsiębiorstwa duże, zatrudniające powyżej 500 osób (Rys. 103). W pozostałych klasyfikacjach w porównaniu do analogicznego okresu ubiegłego roku o największych wzrostach ceny kredytu poinformowały przedsiębiorstwa importujące, eksportujące oraz z sekcji „Transport” i „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię”. W klasie przedsiębiorstw z branży energetycznej wzrost oprocentowania

towania by niemal największy jednak wysokość oprocentowania jest na jednym z najniższych poziomów. Najmniejszy wzrost oprocentowania kredytu krótkoterminowego odnotowały firmy nieinwestujące, oraz z sekcji „Handel i naprawy” i „Pozostałe usługi”. W I kw. br. najwyżej oprocentowany kredyt krótkoterminowy otrzymywały firmy z sekcji „Budownictwo”¹⁸.

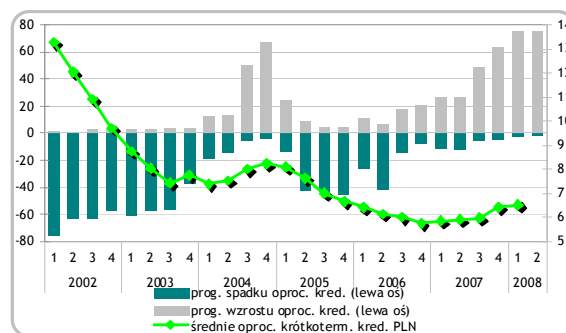
W I kw. 2008 r. firmy duże, zatrudniające powyżej 500 osób, nadal uzyskiwały najtańszy długoterminowy kredyt bankowy. Z kolei przedsiębiorstwa najmniejsze (zatrudniające do 50 pracowników) złotowy kredyt długoterminowy pozyskiwały najdrożej (Rys. 104).

Długoterminowy kredyt złotowy najtaniej pozyskiwały przedsiębiorstwa z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię”, inwestorzy także firmy z sektora publicznego. Najdroższym złotowym kredytem długoterminowym posługiwały się przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo” i „Transport” (Tab. 2).

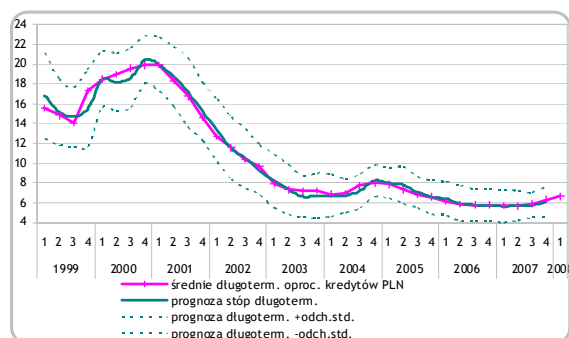
Przedsiębiorstwa w dobrej lub bardzo dobrej sytuacji ekonomicznej mają możliwość pozyskania taniego kredytu bankowego. Niemniej w I kw. 2008 r. oprocentowanie kredytów dla przedsiębiorstw bardzo dobrze i dobrze oceniających swoją sytuację ekonomiczną wzrosło i wyniosło 6,9%. (Rys. 104).

PROGNOZA STÓP PROCENTOWYCH

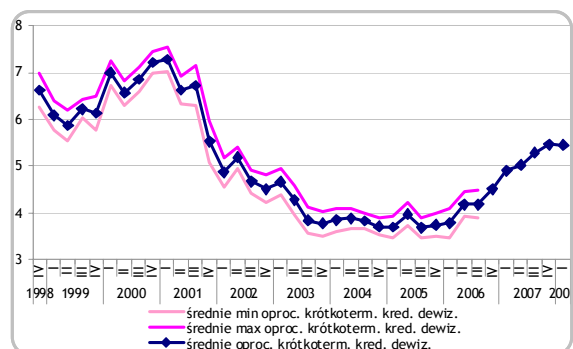
Ustabilizowały się oczekiwania przedsiębiorstw, co do kolejnych wzrostów stóp procentowych w perspektywie kwartału (Rys. 99). Drugi kwartał z rzędu ponad 75% ankietowanych przedsiębiorstw wyraziło przekonanie o przyszłej podwyżce stóp procentowych w perspektywie kwartału. Zaledwie 2% przedsiębiorstw (najmniej w historii badania) prognozuje spadek oprocentowania kredytów (Rys. 105).

Rys. 99 Prognozy zmian oprocentowania kredytów oraz średnie oprocentowanie złotowego kredytu krótkoterminowego

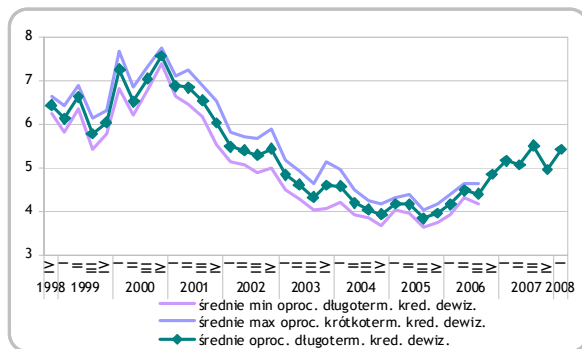
Rys. 100 Oprocentowanie długoterminowych kredytów złotych. Do IV kw 2006 oprocentowanie złotych kredytów długoterminowych, korytarz średnich stóp minimalnych i

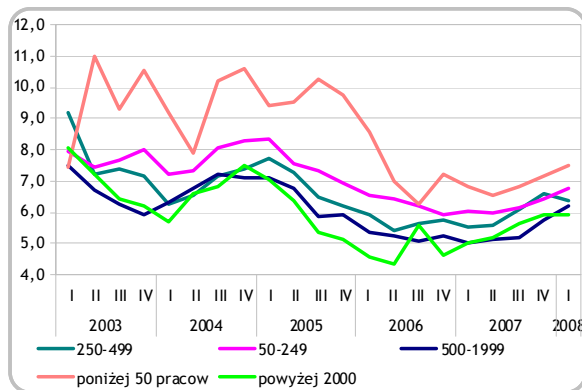
Rys. 101 Oprocentowanie krótkoterminowych kredytów dewizowych oraz minimalna i maksymalna średnia stopa oprocentowania kredytu. Od I kw 2007 nastąpiła zmiana

¹⁸ Wysokie procentowanie kredytów dla przedsiębiorstw budowlanych jest wynikiem dużego udziału w sekcji przedsiębiorstw sektora MSP, dla których cena kredytu jest najwyższa.

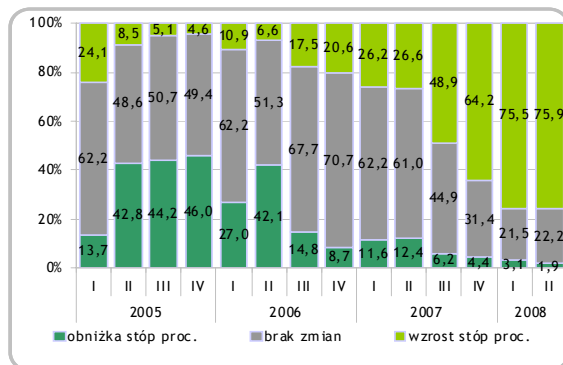
maksymalnych. Od I kw 2007 nastąpiła zmiana pytania, obecnie przedsiębiorstwa informują o średniej stopie oprocentowania długoterminowych kredytów złotych. Prognoza stóp w korytarzu wahań (średnia prognozowana stopa procentowa dla złotowego kredytu długoterminowego +/- odch. std.)

Rys. 102 Oprocentowanie długoterminowych kredytów dewizowych oraz minimalna i maksymalna średnia stopa oprocentowania kredytu. Od I kw. 2007 nastąpiła zmiana pytania, obecnie przedsiębiorstwa informują o średniej stopie oprocentowania długoterminowych kredytów dewizowych

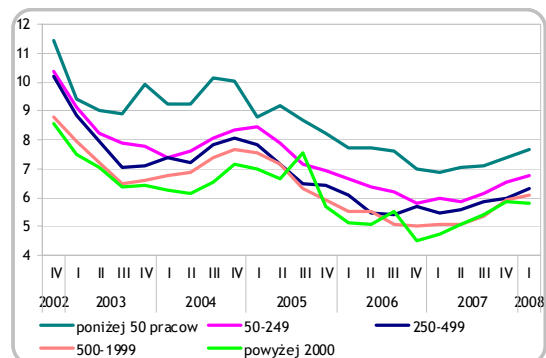

Rys. 104 Oprocentowanie złotych kredytów długoterminowych a wielkość zatrudnienia

Rys. 105 Oczekiwane przez kredytobiorców zmiany oprocentowania kredytów w perspektywie kwartału

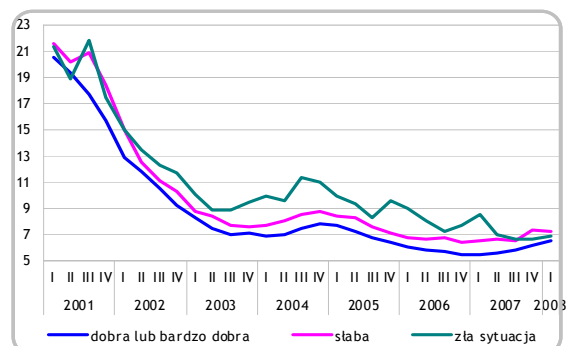
pytania, obecnie przedsiębiorstwa informują o średniej stopie oprocentowania krótkoterminowych kredytów dewizowych

Rys. 103 Oprocentowanie złotych kredytów krótkoterminowych a wielkość zatrudnienia

	oproc. kredytów krótkoterm.	zmiana oproc. krótkoterm. r/r	oproc. kredytów długoterm.	zmiana oproc. długoterm. r/r
Budownictwo	7,12	110,11	7,48	115,31
Górnictwo i kopalnictwo	5,84	95,24	6,73	102,30
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	6,71	113,77	7,07	119,86
Pozostałe	7,02	113,45	6,59	109,43
Przetwórstwo przemysłowe	6,48	116,74	6,45	114,49
Transport	6,98	124,31	7,29	134,14
Wytwarz. i zaopatr. w energię	5,71	123,68	5,80	124,70
importer	6,31	116,53	6,56	117,29
nieimporter	7,07	114,00	6,88	116,59
inwestor	6,46	117,53	6,49	116,41
nieinwestor	6,99	110,28	6,98	112,95
eksporter	6,52	117,63	6,68	119,66
nieeksporter	6,83	113,78	6,66	112,40
prywatny	6,65	115,50	6,71	114,91
publiczny	6,30	117,57	6,28	124,80

Tab. 2 Średnie oprocentowanie kredytów złotych w podstawowych klasach przedsiębiorstw w I kw. 2008 r.

Rys. 106 Średnie oprocentowanie kredytów krótkoterminowych w zależności od sytuacji ekonomicznej podmiotu

I.10. Płynność finansowa przedsiębiorstw

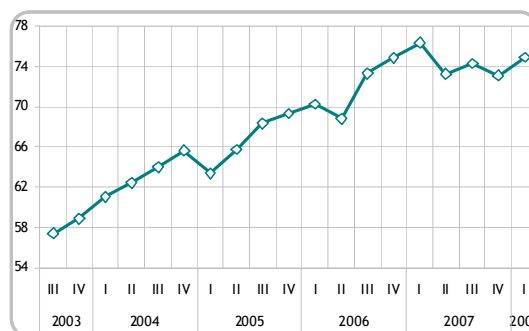
W I kw. 2008 r. lekko poprawie uległa płynność finansowa respondentów.

Zdolność przedsiębiorstw do obsługi zobowiązań kredytowych oraz pozabankowych pozostaje na wysokim poziomie.

Okolo 40% badanych firm deklaruje, że posiada środki pieniężne przekraczające ich bieżące potrzeby.

OCENY PŁYNNOŚCI

W I kw. 2008 r. **odsetek respondentów dobrze oceniających** poziom płynności finansowej lekko wzrósł w relacji do poprzedniego kwartału (Rys. 107).

Rys. 107 Udział przedsiębiorstw nie zgłaszających problemów z utrzymaniem płynności finansowej

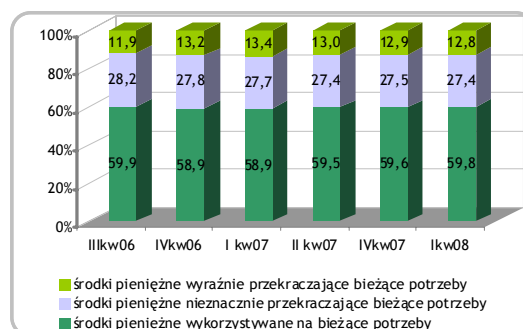
OCENY PŁYNNOŚCI - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

Problemy z utrzymaniem płynności najrzadziej zgłaszały przedsiębiorstwa z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię” oraz „Pozostałe usługi”. Najczęściej o posiadaniu zbyt niskiego poziomu płynności informowały firmy z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” i „Transport”. Z kwartału na kwartał poprawia się płynność finansowa przedsiębiorstw z sekcji „Budownictwo”. W okresie 2003 - 2008 czterokrotnie zwiększył się odsetek przedsiębiorstw budowlanych informujących o braku problemów z płynnością. (Rys. 114).

Utrzymała się natomiast ujemna zależność między występowaniem problemów z płynnością a wielkością przedsiębiorstwa. Mniejsze podmioty częściej borykały się z niedostateczną płynnością finansową niż duże. Jednocześnie wzrósł odsetek przedsiębiorstw informujących o braku problemów z płynnością we wszystkich klasach przedsiębiorstw (Rys. 118).

ŚRODKI PIENIĘŻNE PRZEDSIĘBIORSTW

W I kw. 2008 r. niecałe 60% badanych przedsiębiorstw poinformowało, że środki pieniężne w całości wykorzystuje do finansowania bieżących potrzeb. Pozostałe 40% przedsiębiorstw dysponowało środkami przekraczającymi bieżące potrzeby¹⁹. (Rys. 108).

Rys. 108 Rozkład posiadanych środków pieniężnych w badanej próbie

ŚRODKI PIENIĘŻNE PRZEDSIĘBIORSTW - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

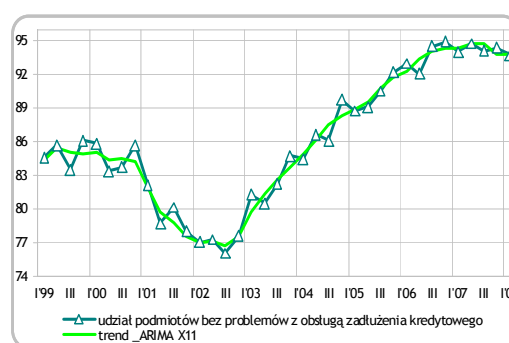
Wyniki analizy w wybranych przekrojach wskazują, że posiadanie środków pieniężnych przekraczających bieżące potrzeby częściej deklarowały:

- przedsiębiorstwa nie korzystające z kredytów bankowych niż kredytobiorcy. Około 25% klasy przedsiębiorstw bez kredytu poinformowało o posiadaniu środków pieniężnych wyraźnie przekraczających bieżące potrzeby - Rys. 119,
- ponad 60% przedsiębiorstw w bardzo dobrej sytuacji ekonomicznej, wobec ok. 15% odsetka przedsiębiorstw źle lub bardzo źle oceniających swoją sytuację,
- około 50% klasy przedsiębiorstw bez problemów z płynnością, wobec około 1% klasy przedsiębiorstw często lub sporadycznie zgłaszających problemy z utrzymaniem płynności - Rys. 121,
- niecałe 70% przedsiębiorstw z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię”, wobec około 10% firm z sekcji „Handel i naprawy” - Rys. 120.

Im lepsza sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw, mniej problemów z regulowaniem zobowiązań handlowych i kredytowych, tym częściej przedsiębiorstwa deklarują posiadanie nadwyżkowych środków pieniężnych.

OBSŁUGA ZADŁUŻENIA KREDYTOWEGO

W I kw. 2008 r. ponad 93% badanych przedsiębiorstw poinformowało o terminowej spłacie swoich zobowiązań kredytowych. Wskaźnik pozostał na bardzo wysokim, bliskim historycznego maksimum poziomie, aczkolwiek widoczne jest jego lekkie pogorszenie w ostatnich kwartałach - Rys. 109.

Rys. 109 Udział podmiotów regulujących zadłużenie kredytowe zgodnie z umową

¹⁹ Według danych statystyki bankowej utrzymuje się dodatnie tempo wzrostu depozytów i innych zobowiązań bieżących przedsiębiorstw aczkolwiek tempo ich wzrostu spada.

OBŚLUGA ZADŁUŻENIA KREDYTOWEGO - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

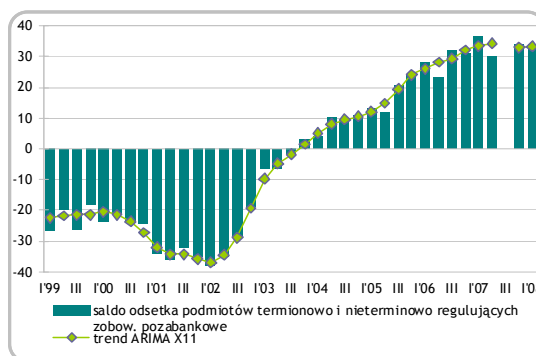
Z analizy zdolności obsługi zobowiązań kredytowych w podstawowych przekrojach wynika, że w I kw. 2008 r. w większości klas nastąpił niewielki wzrost lub stabilizacja odsetka przedsiębiorstw terminowo wywiązujących się z tych zobowiązań. Niewielkie spadki nastąpiły jedynie w sekcji „Pozostałe usługi” oraz „Handel” i „Przetwórstwo przemysłowe” co wpłynęło na lekki spadek wskaźnika zagregowanego (Rys. 123, Rys. 124).

W klasach przedsiębiorstw średnich (o zatrudnieniu między 50 a 500 osób) nastąpił spadek odsetka przedsiębiorstw, bez problemów z terminowym regulowaniem zobowiązań kredytowych. Wśród przedsiębiorstw największych 100% podmiotów poinformowało o braku problemów z regulowaniem zobowiązań kredytowych - Rys. 126.

W pozostałych klasach, będących przedmiotem analizy, spadek odsetka przedsiębiorstw nie posiadających problemów z terminowym regulowaniem zobowiązań kredytowych widoczny był wśród przedsiębiorstw nieinwestujących oraz nie biorących udziału w wymianie międzynarodowej (Rys. 125, Rys. 127).

OBŚLUGA ZADŁUŻENIA POZAKREDYTOWEGO

W I kw. 2008 r. odsetek przedsiębiorstw informujących o poprawie obsługi zobowiązań pozabankowych pozostał na poziomie sprzed kwartału. Saldo ocen obsługi zobowiązań handlowych pozostaje na wysokim poziomie (Rys. 110).

Rys. 110 Wskaźnik obsługi zadłużenia pozakredytowego (saldo odpowiedzi: terminowa obsługa - nieterminowa obsługa)

OBŚLUGA ZADŁUŻENIA POZAKREDYTOWEGO - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

W I kw. 2008 r. w większości podstawowych przekrojów terminowość regulowania zobowiązań pozabankowych pozostała na poziomie sprzed kwartału (Rys. 128 - Rys. 132).

Najwyższy odsetek przedsiębiorstw terminowo regulujących swoje zobowiązania pozabankowe odnotowano w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię”, a także wśród przedsiębiorstw dużych (zatrudniające powyżej 500 osób).

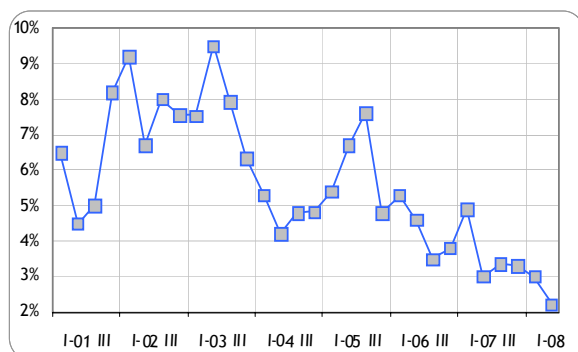
W klasie przedsiębiorstw budowlanych odsetek firm terminowo wywiązujących się z pozabankowych zobowiązań wzrósł dynamicznie. Obecnie przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo” częściej terminowo regulują zobowiązania handlowe niż firmy z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”.

BARIERY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

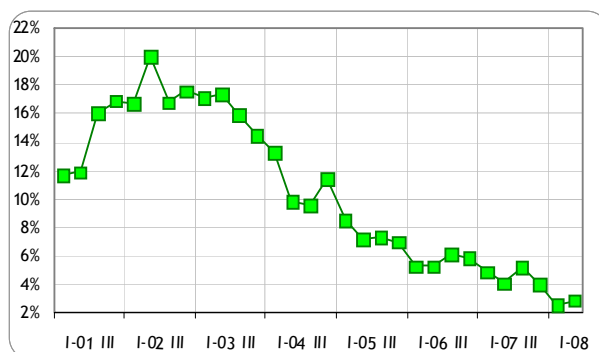
Z badań NBP wynika, że brak wystarczającej płynności oraz utrzymujące się zatory płatnicze stanowią barierę w prowadzeniu działalności gospodarczej dla coraz mniejszej ilości przedsię-

biorstw. Jeszcze w latach 2002-2003 odsetek przedsiębiorstw uznających brak wystarczającej płynności za barierę oscylował między 6% a 10%. Obecnie około 2% badanych przedsiębiorstw uznało brak płynności za barierę. Jest to o tyle istotne, że w badanej próbie przedsiębiorstw około 25% firm deklaruje posiadanie często bądź przynajmniej sporadycznie problemów z płynnością.

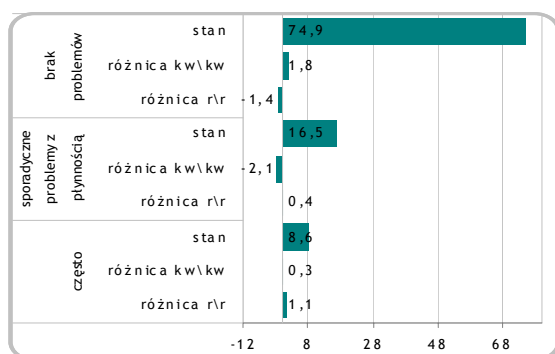
Zatory płatnicze były największą barierą w prowadzeniu działalności w 2002 r., wówczas ponad 20% badanych przedsiębiorstw twierdziło, że są istotnym utrudnieniem w gospodarowaniu. Obecnie około 3% podmiotów uznaje zatory płatnicze za barierę. Zważywszy na fakt, że około 33% badanych przedsiębiorstw doświadcza problemu nieterminowego regulowania zobowiązań handlowych, wydaje się, że przedsiębiorstwa w pewien sposób przyzwyczyły się do obecności zatorów płatniczych.

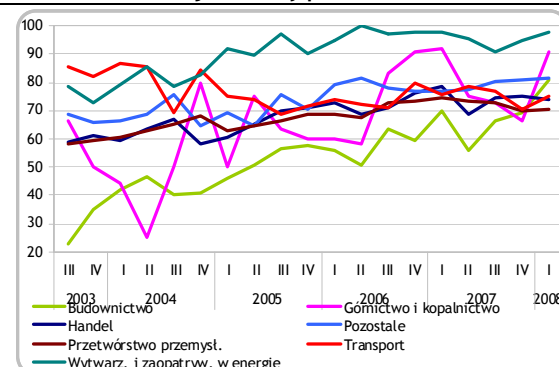
Rys. 111 Odsetek przedsiębiorstw informujących o występowaniu barier rozwoju - niska płynność

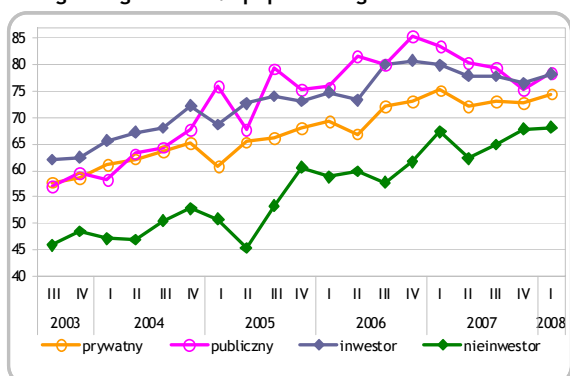
Rys. 112 Odsetek przedsiębiorstw informujących o występowaniu barier rozwoju - zatory płatnicze

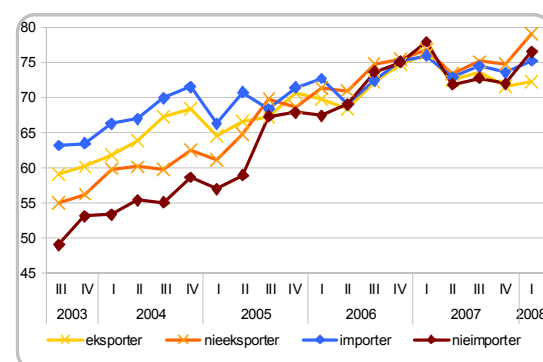
Rys. 113 Występowanie problemów z płynnością w I kw. 2008 r. oraz zmiana w stosunku do poprzedniego kwartału i analogicznego kwartału poprzedniego roku

Rys. 114 Odsetek przedsiębiorstw bez problemów z płynnością wg sekcji PKD

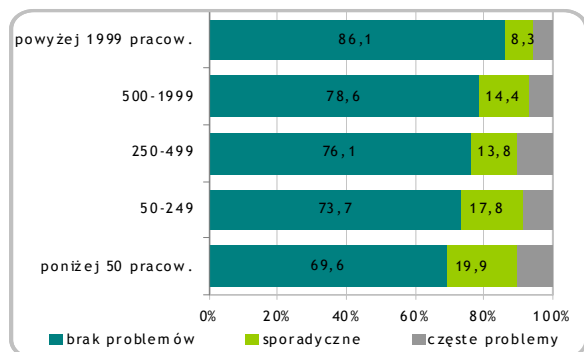

Rys. 115 Odsetek przedsiębiorstw bez problemów z płynnością wg sektora oraz w klasach inwestorów i nieinwestorów

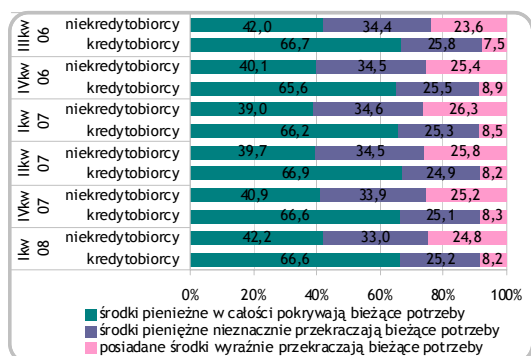

Rys. 116 Odsetek przedsiębiorstw bez problemów z płynnością wg udziału przychodów z importu i eksportu w przychodach ogółem

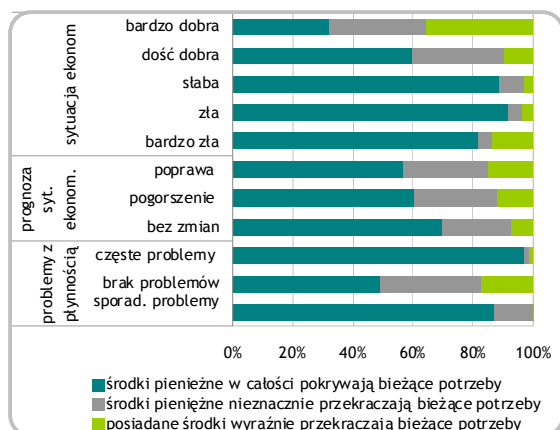

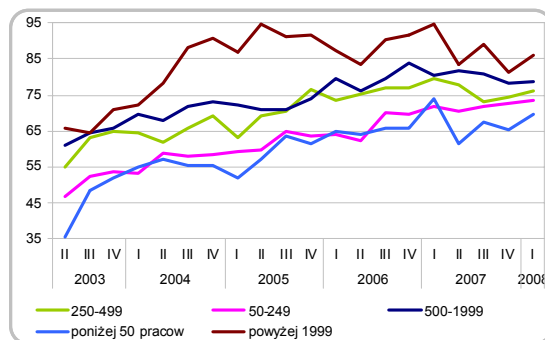
Rys. 117 Częstotliwość problemów z płynnością w zależności od wielkości zatrudnienia w ostatnim kwartale

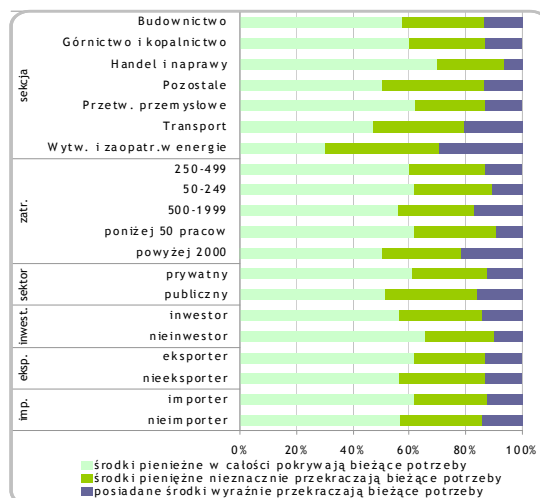
Rys. 119 Rodzaj środków pieniężnych posiadanych przez kredytobiorców i niekredytobiorców

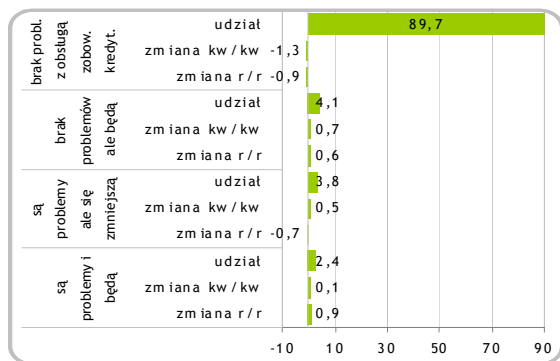
Rys. 121 Relacja środków pieniężnych do potrzeb bieżących przedsiębiorstwa w wybranych klasach oceny sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw

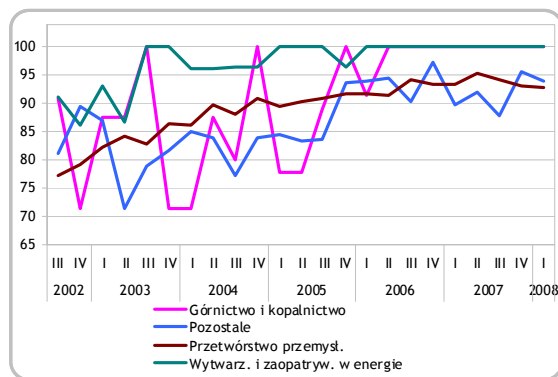
Rys. 118 Udział procentowy przedsiębiorstw bez problemów z płynnością a wielkość zatrudnienia

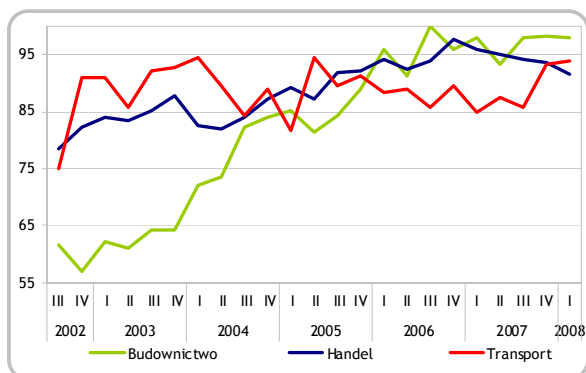
Rys. 120 Relacja środków pieniężnych do potrzeb bieżących przedsiębiorstwa w wybranych klasach przedsiębiorstw (cała populacja)

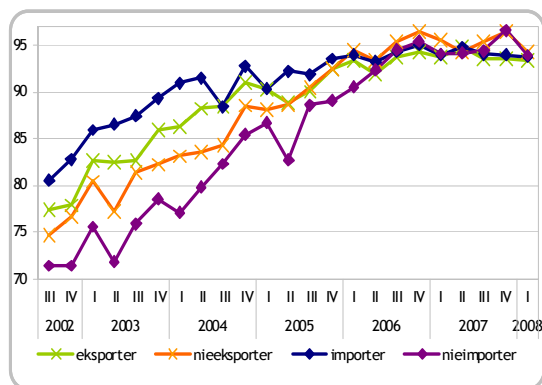
Rys. 122 Stopień terminowości obsługi zadłużenia kredytowego, oraz zmiana w stosunku do poprzedniego kwartału i analogicznego kwartału poprzedniego roku

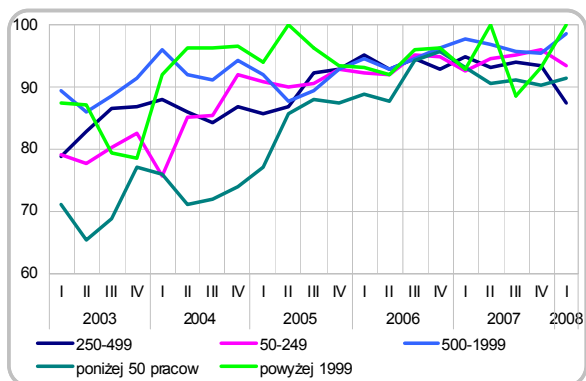
Rys. 123 Udział podmiotów w sekcjach PKD terminowo regulujących zobowiązania kredytowe

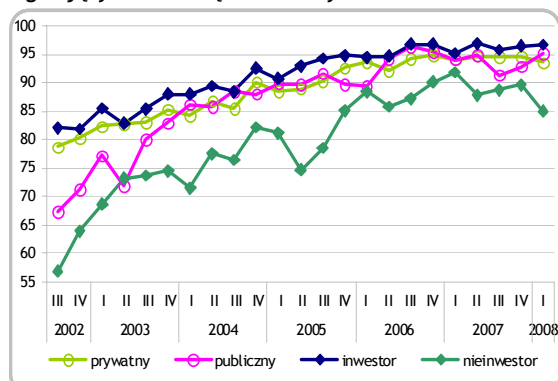
Rys. 124 Udział podmiotów w sekcjach PKD terminowo regulujących zobowiązania kredytowe

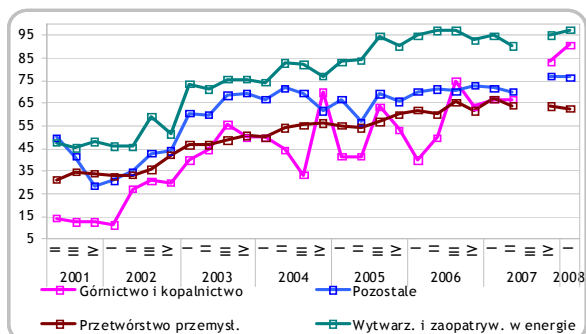
Rys. 125 Udział podmiotów wg udziału przychodów z importu i eksportu w przychodach ogółem terminowo regulujących zobowiązania kredytowe

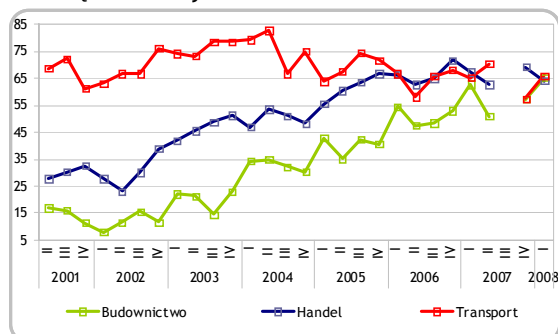
Rys. 126 Udział podmiotów terminowo regulujących zobowiązania kredytowe a wielkość zatrudnienia

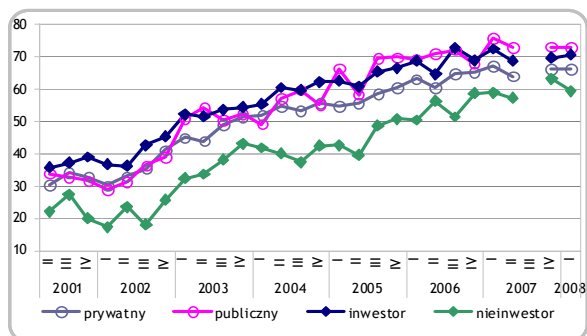
Rys. 127 Udział podmiotów wg sektora oraz w klasach inwestorów i nieinwestorów terminowo regulujących zobowiązania kredytowe

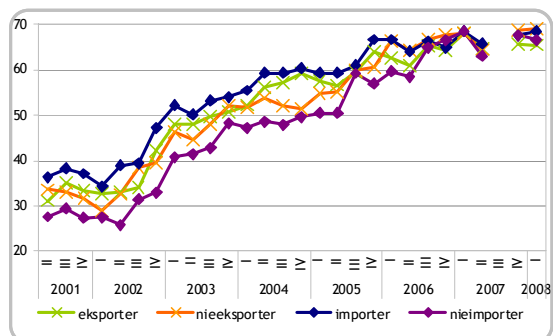
Rys. 128 Udział przedsiębiorstw bez problemów z regulowaniem zobowiązań pozabankowych wg sekcji PKD

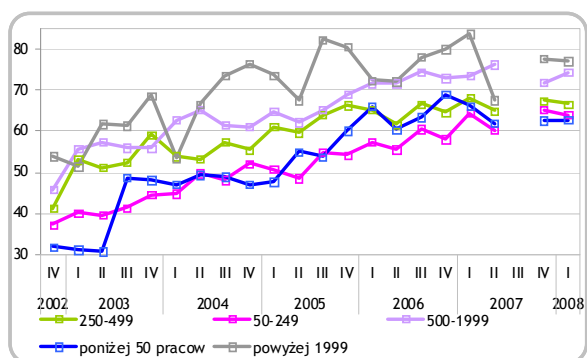
Rys. 129 Udział przedsiębiorstw bez problemów z regulowaniem zobowiązań pozabankowych wg sekcji PKD

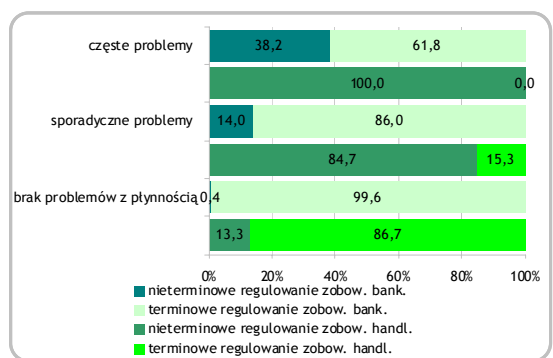
Rys. 130 Udział przedsiębiorstw bez problemów z regulowaniem zobowiązań pozabankowych w klasie inwestorów i nieinwestorów i wg sektora

Rys. 131 Udział przedsiębiorstw bez problemów z regulowaniem zobowiązań pozabankowych wg udziału przychodów importu i eksportu w przychodach ogółem

Rys. 132 Udział przedsiębiorstw bez problemów z regulowaniem zobowiązań pozabankowych w klasach wielkości zatrudnienia

Rys. 133 Występowanie w ostatnim kwartale problemów z płynnością, a częstość pojawiania się problemów z terminowym regulowaniem zobowiązań kredytowych i handlowych

I.11. Kurs walutowy a opłacalność eksportu

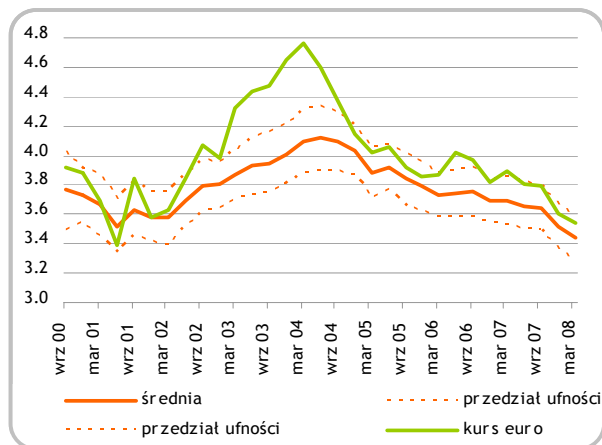
Umocnienie waluty krajowej wobec dolara oraz euro wpłynęło negatywnie na opłacalność eksportu. W I kw. 2008 r. wzrosły odsetki eksporterów, dla których kurs rzeczywisty EUR/PLN oraz USD/PLN znalazł się poniżej kursu granicznego opłacalności eksportu.

Pomimo aprecjacji złotego wobec dolara oraz euro lekko zmniejszyły się natomiast odsetki podmiotów, które deklarują, że przy obecnym kursie USD/PLN oraz EUR/PLN import wypiera produkcję krajową.

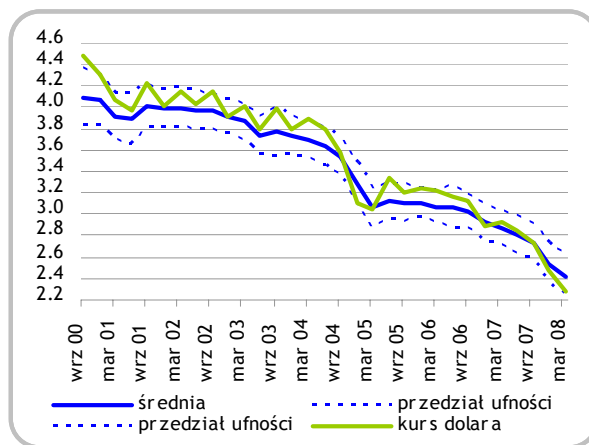
KURS OPŁACALNOŚCI EKSPORTU ORAZ PRODUKCJI KRAJOWEJ

W I kw. br. kurs złotego względem euro umocnił się. Kurs graniczny EURO/PLN opłacalności eksportu podążał w tym okresie za kursem rzeczywistym. **Wzrósł jednak o 2 pp. (w relacji do poprzedniego kwartału) odsetek podmiotów, dla których kurs graniczny jest powyżej rzeczywistego kursu EUR/PLN** i wyniósł w marcu 31% (por. Rys. 134, Rys. 137).

Złoty umocnił się również względem dolara. Skala umocnienia kursu progowego dolara opłacalności eksportu była jednak słabsza. **W rezultacie zwiększył się dystans pomiędzy średnim kursem granicznym opłacalności eksportu dla dolara a kursem rzeczywistym PLN/USD**, co oznacza spadek opłacalności sprzedaży eksportowej nominowanej w dolarach. Wzrósł także odsetek podmiotów (wśród eksporterów), dla których kurs progowy dolara znalazł się powyżej kursu rzeczywistego i wynosi obecnie 63% próby (o 7 pp. więcej niż w grudniu 2007 r.)(por. Rys. 135).

Rys. 134 Kurs euro, przy którym eksport staje się nieopłacalny wraz z przedziałem ufności wyznaczonym przez +/- 1/2 odchylenia standardowego. Dodatkowo umieszczono rzeczywisty kurs euro.

Rys. 135 Kurs dolara, przy którym eksport staje się nieopłacalny, wraz z przedziałem ufności wyznaczonym przez +/- 1/2 odchylenia standardowego. Dodatkowo umieszczono rzeczywisty kurs dolara

Również w przypadku kursu granicznego, przy którym import wypiera produkcję krajową kurs EUR/PLN jest korzystniejszy dla badanych przedsiębiorstw od kursu USD/PLN. Rzeczywisty kurs USD/PLN obniżył się względem średniego kursu granicznego dolara, przy którym produkcja pochodząca z importu wypiera produkcję krajową. Kurs graniczny dolara podawany w ostatnim badaniu przez 65% podmiotów znajduje się powyżej średniego rzeczywistego kursu USD/PLN z marca 2008 r.,

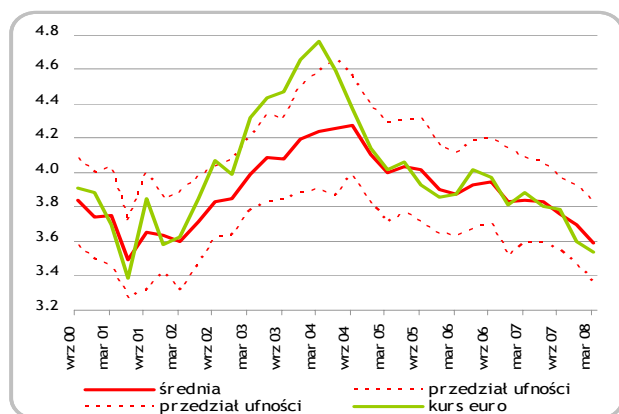
co oznacza niewielki spadek tego odsetka o 3 pp. (por. Rys. 137, Rys. 138). Kurs rzeczywisty euro również znajduje się poniżej poziomu średniego kursu granicznego importu podawanego przez przedsiębiorstwa (por. Rys. 136). Tu jednak odsetek podmiotów, w przypadku których kurs progowy znajduje się powyżej kursu rzeczywistego EUR/PLN jest niższy niż w przypadku kursu dolara i wynosi 39% (o 4 pp. mniej niż w grudniu 2007 r.) (por. Rys. 138).

PROBLEM WAHAŃ I POZIOMU KURSU WALUTOWEGO

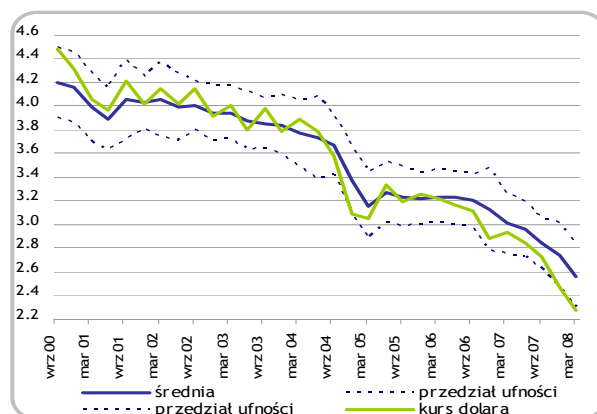
W I kw. 2008 r. o 3 pp. (do poziomu 18%) wzrósł odsetek przedsiębiorstw, które jako barierę, która w okresie najbliższych 6 miesięcy może niekorzystnie wpłynąć na sytuację ekonomiczną firmy, podały kurs walutowy (zarówno jego poziom, jak i wahania). Jest to najwyższy udział takich odpowiedzi od dwóch lat, a kurs walutowy jest drugi kwartał z rzędu najczęściej podawaną przez ankietowane podmioty barierą.

ZABEZPIECZENIE PRZED RYZYKIEM KURSOWYM

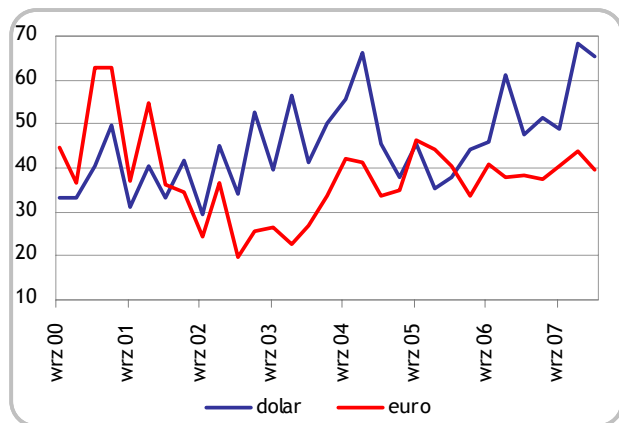
Odsetek przedsiębiorstw, które w I kw. 2008 r. stosowały instrumenty zabezpieczające przed ryzykiem związanym z wahaniami kursów walutowych wyniósł nieco ponad 39% i był o 0,7 pp. wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. (w grupie firm prowadzących wymianę handlową z zagranicą). Zauważalna jest stabilizacja tego odsetka w ciągu ostatnich trzech lat. Zabezpieczanie się przed ryzykiem kursowym jest silnie powiązane z wielkością przedsiębiorstwa. Instrumenty zabezpieczające stosowało 55% podmiotów zatrudniających powyżej 500 pracowników, a w grupie podmiotów największych, w których poziom zatrudnienia przekracza 2000 osób odsetek ten wyniósł 83%. W grupie najmniejszych podmiotów (zatrudniających mniej niż 50 pracowników) przed ryzykiem kursowym zabezpieczało się jedynie 31% jednostek.

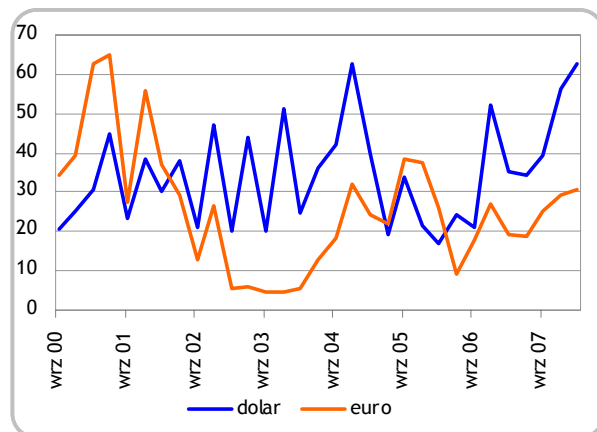
Rys. 136 Kurs euro niekorzystny z powodu większej konkurencyjności towarów importowanych, wraz z przedziałem ufności wyznaczonym przez $\pm 1/2$ odchylenia standardowego. Dodatkowo umieszczono rzeczywisty kurs euro

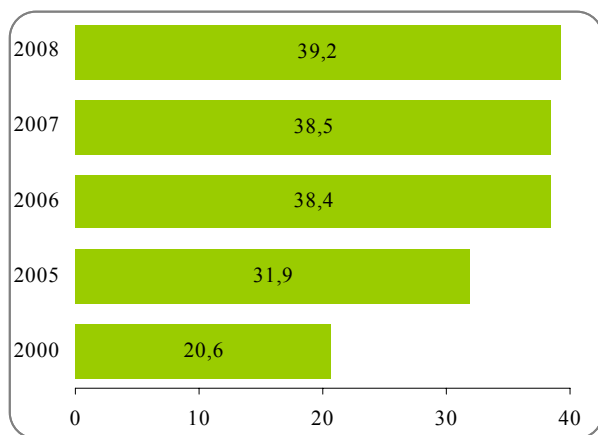
Rys. 137 Kurs dolara niekorzystny z powodu większej konkurencyjności towarów importowanych, wraz z przedziałem ufności wyznaczonym przez $\pm 1/2$ odchylenia standardowego. Dodatkowo umieszczono rzeczywisty kurs dolara

Rys. 138 Udział podmiotów (w proc.), dla których graniczny kurs, przy którym dobra importowane mogą wypierać z rynku produkcję badanych przedsiębiorstw jest powyżej kursu rzeczywistego EUR/PLN oraz USD/PLN

Rys. 139 Udział podmiotów (w proc.), dla których graniczny kurs opłacalnego eksportu wzrósł powyżej rzeczywistego kursu USD/PLN oraz EURO/PLN

Rys. 140 Odsetek przedsiębiorstw deklarujących korzystanie z instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem kursowym (podgrupa przedsiębiorstw wykazujących eksport lub import)

I.12. Eksport. Import

Aprecjacja złotego w relacji do dolara oraz euro spowodowała pogorszenie klimatu w obszarze sprzedaży eksportowej. Ankietowane przedsiębiorstwa gorzej niż w poprzednim badaniu oceniły zarówno stan eksportu jak i jego prognozy. Widoczny jest także spadek opłacalności eksportu. Umocnienie rodzimej waluty sprzyja natomiast importowi. Odsetek importerów w analizowanej próbie oraz udział importu zaopatrzeniowego w kosztach badanych przedsiębiorstw utrzymują się na stabilnym, wysokim poziomie.

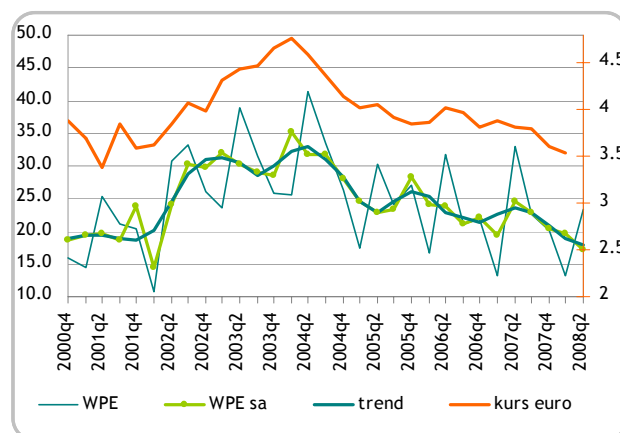
AKTYWNOŚĆ EKSPORTOWA

Umacnianie waluty krajowej prowadzi do stopniowego spadku optymizmu badanych podmiotów w obszarze działalności eksportowej. Obniżył się wskaźnik ilości zawartych w I kw. 2008 r. umów eksportowych (indeks po korekcie sezonowej - por. Rys. 146). Na niskim poziomie (pomimo wzrostu) pozostaje również wskaźnik prognozowanej liczby nowo zawieranych umów eksportowych (por. Rys. 147). Zdaniem ankietowanych podmiotów pogorszyła się również opłacalność eksportu, szczególnie rozliczanego w dolarze (por. Rys. 142).

Udział eksportu w przychodach eksporterów w analizowanej próbie utrzymuje się na stabilnym poziomie około 40%. Od trzech kwartałów zmniejsza się jednak udział eksporterów w próbie, również tych z ponad 80% udziałem przychodów z eksportu w przychodach ogółem (por. Rys. 144).

PROGNOZY EKSPORTU

Wskaźnik prognoz eksportu oczyszczony z wahań o charakterze sezonowym spadł w relacji do poprzedniego miesiąca. Jest to czwarty z kolei okres obniżenia się poziomu indeksu, co sugeruje stopniowy spadek optymizmu w obszarze działalności eksportowej badanych podmiotów (por. Rys. 141), postępujący wraz z umacnianiem się rodzimej waluty.

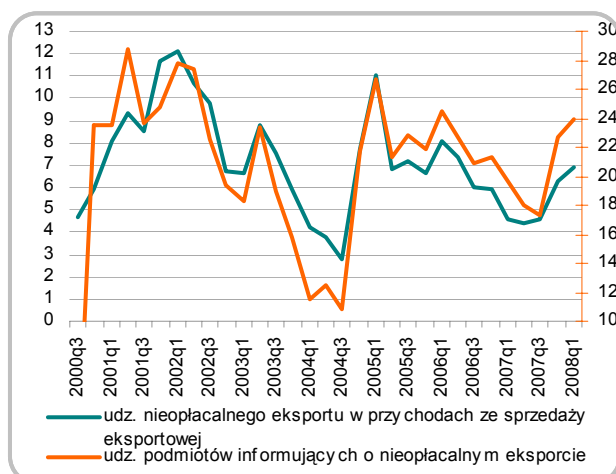

Rys. 141 Wskaźnik prognoz eksportu WPE, oraz rzeczywisty kurs euro

OPLACALNOŚĆ EKSPORTU

W I kw. 2008 r. średni udział nieopłacalnego eksportu²⁰ w przychodach ze sprzedaży eksportowej wyniósł 6,9% i był o 0,6 pp. wyższy niż w poprzednim okresie. Wzrost również odsetek przedsiębiorstw informujących o nieopłacalnym eksporcie (o 1,3 pp.) (por. Rys. 142).

Oznacza to pogorszenie opłacalności eksportu, wynikające między innymi z umocnienia waluty krajowej.

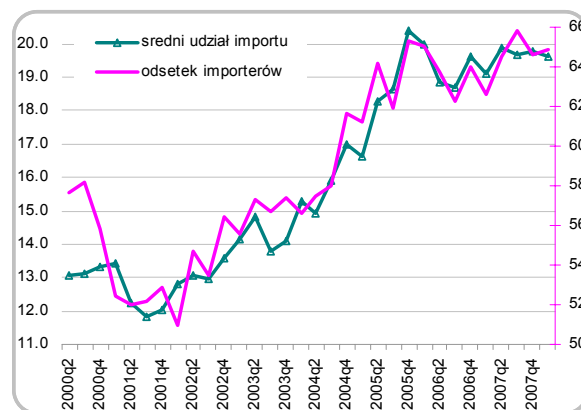

Rys. 142 Udział nieopłacalnego eksportu w przychodach ze sprzedaży eksportowej przedsiębiorstw (średnia w %, lewa skala) oraz odsetek podmiotów informujących o nieopłacalnym eksporcie (prawa skala)

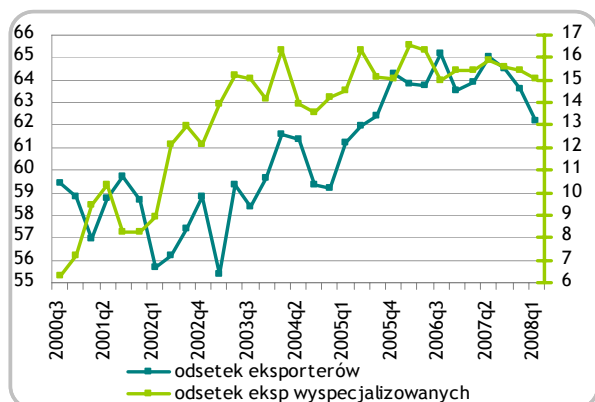
IMPORT

Udział przedsiębiorstw korzystających z importu zaopatrzeniowego w I kw. 2008 r. nie uległ istotnej zmianie względem poprzedniego okresu i wyniósł 65%.

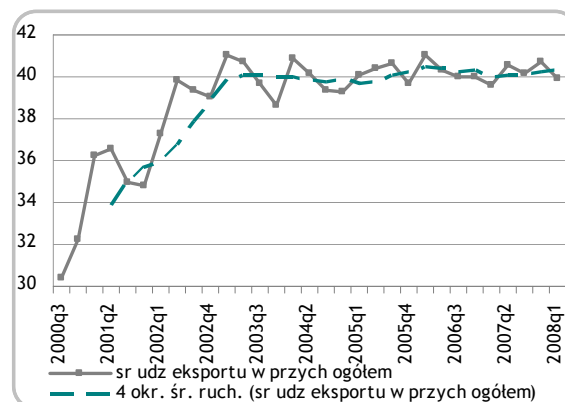
Nie zmienił się również średni udział importu zaopatrzeniowego w kosztach z działalności przedsiębiorstw i wyniósł blisko 20% (por. Rys. 143). Oba wskaźniki są na wysokich poziomach - blisko swoich wartości maksymalnych.

Rys. 143 Średni udział importu zaopatrzeniowego w kosztach oraz odsetek respondentów korzystających z importu (prawa oś)

Rys. 144 Odsetek eksporterów w próbie oraz odsetek podmiotów, których wielkość eksportu przekracza 80% przy-

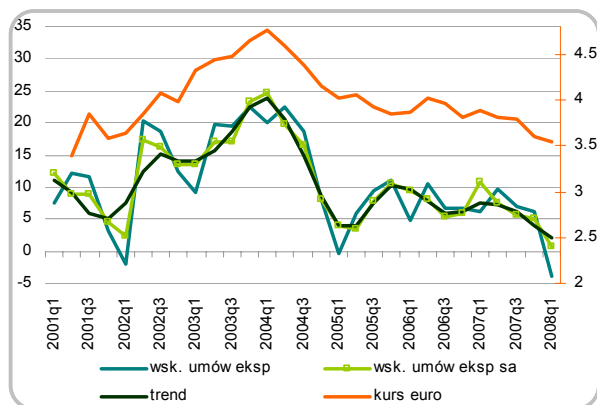

Rys. 145 Udział eksportu w przychodach ogółem w grupie eksporterów oraz trend (uzyskany metodą średniej ru-

²⁰ Nieopłacalność rozumiana jako cena*kurs niepokrywające kosztów produkcji i pozostałych kosztów związanych z eksportem towaru.

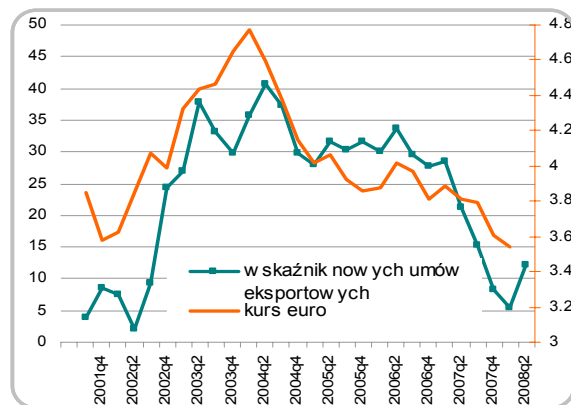

chodów ogółem (prawa oś)

Rys. 146 Wskaźnik umów eksportowych (saldo odpowiedzi), wskaźnik odsezonowany, trend wskaźnika oraz rzeczywisty kurs euro (prawa oś).

chomej 4-okr) (dane w %)

Rys. 147 Wskaźnik prognoz nowych umów eksportowych (saldo odpowiedzi) oraz rzeczywisty kurs euro

I.13. Ceny

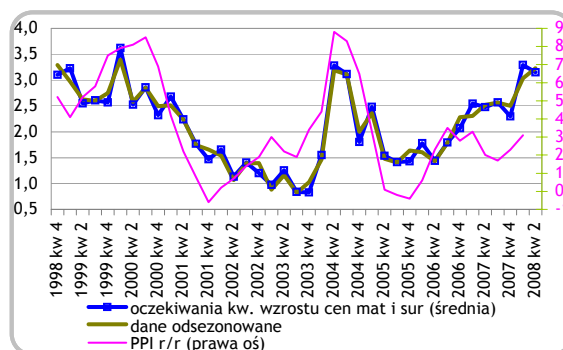
W II kw. 2008 r. analizowane wskaźniki sugerują niewielki wzrost dynamiki cen surowców i materiałów oraz cen wyrobów i usług względem poprzedniego kwartału. Średni przewidywany wzrost cen surowców i materiałów jest nieco wyższy niż w poprzednim kwartale. Natomiast prognozy wzrostu cen produktów oferowanych przez ankietowane przedsiębiorstwa, podobnie jak odsetek firm prognozujących ten wzrost (dane - po korekcie sezonowej) nieznacznie zmniejszyły się kw/kw. Zamiany podniesienia cen w budownictwie oraz w usługach pozostają na poziomie zbliżonym do poprzedniego kwartału, niewielki spadek odnotował natomiast przemysł.

Wzrost cen surowców, niska bariera popytu, rosnące koszty pracy i wysoki poziom wykorzystania mocy produkcyjnych sprawiają, że w perspektywie najbliższych 12 miesięcy przedsiębiorstwa oczekują dalszego wzrostu wskaźników PPI oraz CPI.

PROGNOZY CEN SUROWCÓW I MATERIAŁÓW, CEN WYROBÓW WŁASNYCH ORAZ WSKAŹNIKA PPI

W II kw. 2008 r. przedsiębiorstwa oczekują niewielkiego wzrostu dynamiki cen surowców i materiałów wykorzystywanych do produkcji (dane po korekcie sezonowej) z 3% w I kw. br. do 3,2% w II kw. (por. Rys. 148).

Planowane na II kw. br. podwyżki cen wyrobów i usług w próbie wyniosą średnio 2,2%, tj. o 0,4 pp. mniej niż w poprzednim kwartale (por. Rys. 149).

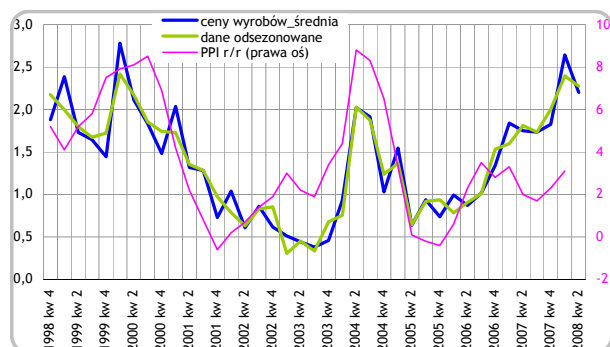
Rys. 148 Kwartalne prognozy wzrostu cen surowców i materiałów wykorzystywanych przez przedsiębiorstwa (średnia) oraz wskaźnik PPI (kw. do analog. kw. roku poprzedniego)

Prognozy wzrostu cen w budownictwie oraz w usługach pozostają na poziomie zbliżonym do poprzedniego kwartału i wynoszą odpowiednio 3,2% i 3,0%, natomiast w przemyśle nastąpił spadek - do 1,6% z 2,4% w I kw. 2008 r. (por. Rys. 160). Dynamika cen zmniejszyła się bardziej w energetyce i górnictwie, w mniejszym stopniu - w przetwórstwie przemysłowym.

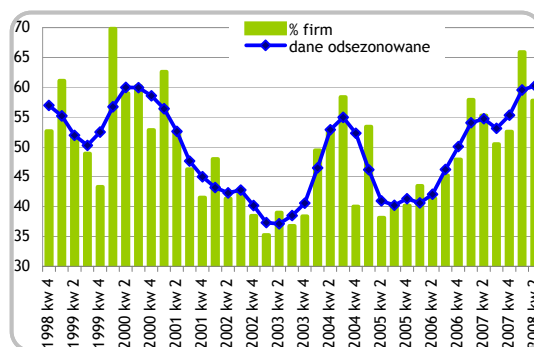
W II kw. 2008 r. podwyżki cen wyrobów i usług planuje 58% respondentów - jest to wprawdzie mniej niż w poprzednim kwartale, ale po uwzględnieniu sezonowości odsetek przedsiębiorstw zamierzających dokonać podwyżek cen nadal rośnie i jest najwyższy w okresie ostatnich 8 lat (por. Rys. 150)²¹.

Przedsiębiorstwa oczekują, że zarówno w nadchodzącym kwartale, jak i w ciągu całego roku dynamika cen produkcji sprzedanej przemysłu będzie nadal rosła. 56% respondentów (o 1 pp.

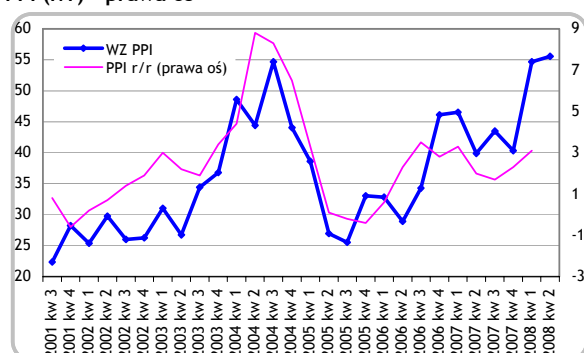
więcej niż w pop.kw.) ocenia, że w dłuższej (rocznej) perspektywie dynamika PPI wzrośnie - por. Rys. 151.

Rys. 149 Kwartalne prognozy wzrostu cen sprzedawanych przez przedsiębiorstwa towarów i usług, trend oraz wskaźnik PPI (r/r) - prawa oś

Rys. 150 Odsetek przedsiębiorstw planujących podwyższyć ceny na oferowane przez siebie towary i usługi

Rys. 151 Wskaźnik WZ PPI (skonstruowany jako odsetek respondentów spodziewających się większego wzrostu PPI (r/r) w okresie bieżącym niż w poprzednim) a wskaźnik PPI (prawa oś)

PROGNOZY CEN WYROBÓW WŁASNYCH - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH

Analiza prognoz cen wyrobów i usług własnych pokazuje, że:

- respondenci prognozujący poprawę sytuacji ekonomicznej w II kw. 2008 r. planują podwyżki cen wyrobów częściej i w większej skali niż w firmy deklaruujące pogorszenie kondycji ekonomicznej (średnia planowanych podwyżek cen wynosi odpowiednio 2,4% wobec 2,0%). Wskaźnik podwyżek cen netto²² osiąga w całym okresie badań znacznie wyższe wartości w grupie firm prognozujących poprawę sytuacji ekonomicznej niż jej pogorszenie (por. Rys. 159). Dla przedsiębiorstw spodziewających się poprawy swojej kondycji wskaźnik ten spadł i jest obecnie na zbliżonym poziomie co w przedsiębiorstwach, które nie przewidują zmiany swojej sytuacji,

²¹ Odsetek ten liczony jest jako iloraz odpowiedzi firm prognozujących wzrost cen swoich wyrobów i usług i liczności grupy przedsiębiorstw, które odpowiedziały na dane pytanie (przy czym odsetek „braku odpowiedzi” waha się w granicach 10-15% w różnych kwartałach).

²² Wskaźnik podwyżek cen netto liczony jest jako różnica między odsetkiem przedsiębiorstw prognozujących wyższe podwyżki cen wyrobów własnych niż cen materiałów i surowców a procentem podmiotów, których planowane podwyżki cen wyrobów nie pokrywają oczekiwanych zmian cen materiałów i surowców.

- wprowadzić nadal częściej podwyżki cen wyrobów planują przedsiębiorstwa spodziewające się trwałego wzrostu popytu niż pozostałe przedsiębiorstwa, ale wzrost wskaźnika prognoz zmian cen wyrobów i usług nastąpił w firmach, które nie oczekują wzrostu popytu,
- podwyżki cen wyrobów częściej planują podmioty z sektora MSP niż duże firmy, także średnia planowanych podwyżek cen jest w sektorze MSP wyższa niż w sektorze dużych przedsiębiorstw,
- w obu sektorach własności wskaźnik WPC²³, informujący o częstotliwości podwyżek cen, zmniejszył się. Wysokość planowanych podwyżek będzie w firmach publicznych podobna jak w prywatnych. W przedsiębiorstwach publicznych podwyżki cen charakteryzują się dużą sezonowością, kumulacja tych podwyżek następuje zwykle na początku roku.

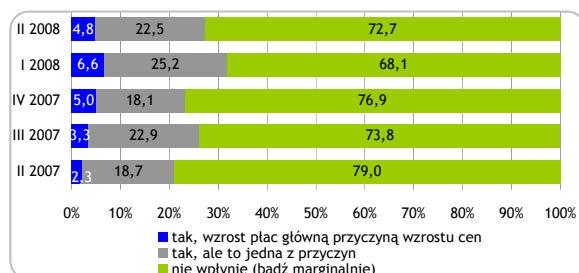
CZYNNIKI ODDZIAŁUJĄCE NA ZMIANY CEN

Analiza wskaźnika prognoz zmian cen wyrobów i usług (WPC) pokazuje, że **na ceny nadal bardzo silnie oddziaływać będą zmiany cen surowców i materiałów używanych do produkcji** (por. Rys. 162). W przypadku oczekiwanego wzrostu cen surowców blisko 64% respondentów deklaruje przeniesienie wzrostu tych cen na ceny swoich wyrobów (poprzednio 63%), a 33% przedsiębiorstw pozostawi ceny wyrobów na niezmiennym poziomie (por. Tab. 3). Zdecydowana większość firm, które nie spodziewają się wzrostu cen surowców nie zamierza też podnosić cen własnych - 83%.

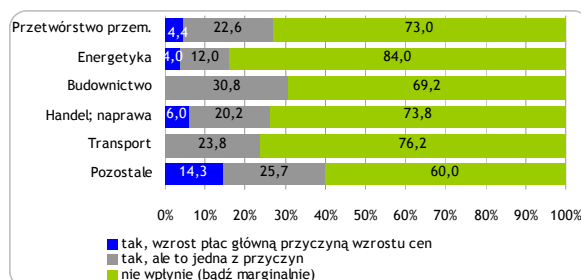
Zmniejszyła się skala wpływu planowanego wzrostu płac na zmiany cen wyrobów (por. Rys. 161 Rys. 155). Zdaniem respondentów wzrost płac nie wpłynie na zmiany cen, bądź wpływ ten będzie marginalny dla 73% przedsiębiorstw (poprzednio 68%), które zamierzają w II kw. 2008 r. podwyższyć wynagrodzenia (jest to 37% próby), poziom wynagrodzeń będzie istotny dla kształtowania się cen w co 4 z firm, które przewidują podwyżki wynagrodzeń. Wynagrodzenia będą główną przyczyną spodziewanych podwyżek cen w 4,8% przedsiębiorstw (czyli 2,5% całej próby), tj. o 1,8 pp. w mniejszej grupie niż w poprzednim kwartale. W sekcji „Pozostałe usługi” najwięcej (40%) firm zwiększających płace ocenia wpływ wzrostu wynagrodzeń na wzrost cen jako istotny (w tym 14% firm uważa wzrost płac za zasadniczy powód podwyższenia cen - por. Rys. 153). Także w poprzednim kwartale w tej sekcji odnotowano najsilniejszy wpływ wzrostu wynagrodzeń na ceny (48,8%). W budownictwie żadna z firm, które zamierzają w II kw. 2008 r. podwyższyć wynagrodzenia nie podniesie cen wyłącznie z tego powodu; w I kw. br. takich firm było relatywnie dużo - 11%. Nadal jednak aż 31% przedsiębiorstw budowlanych wzrost płac uważa za jeden z istotnych czynników wzrostu cen. W przetwórstwie przemysłowym 27% firm, które podwyższają wynagrodzenia widzi w takich podwyżkach jeden z powodów podwyższania cen (w tym 4,4% - główny), nieco mniej niż poprzednio.

Jedną z przyczyn podnoszenia cen ze względu na wzrost płac jest wolniejszy niż płace wzrost wydajności pracy. W grupie firm, w których płace rosną szybciej niż wydajność zależność między wzrostem wynagrodzeń a podwyżkami cen jest znacznie silniejsza niż w pozostałych firmach (planowane na II kw. podwyżki płac będą się przekładały na wzrost cen 4,5-krotnie częściej - podobnie było w poprzednim kwartale).

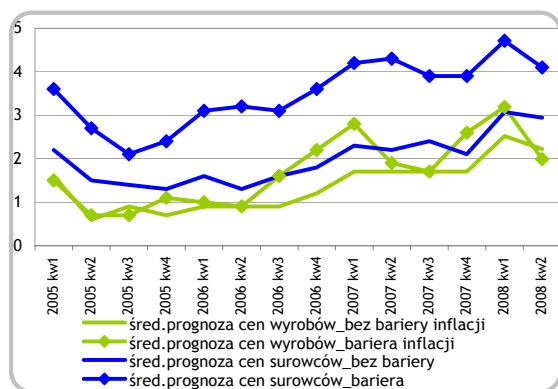
Problem rosnących kosztów działalności (ceny surowców, materiałów, paliw) zajął drugie miejsce wśród barier rozwoju przedsiębiorstw²⁴. Zgłasza go 14,7% przedsiębiorstw (w kw. pop. - 11,3%).

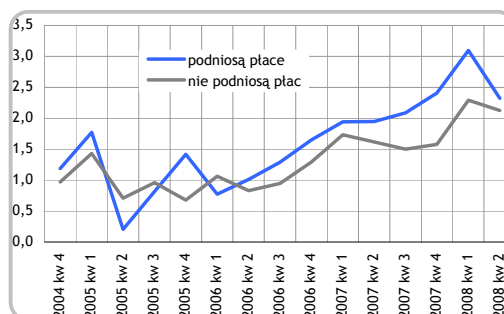
Rys. 152 Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy w najbliższym kwartale zmiany wynagrodzeń będą miały wpływ na ceny produktów i (lub) usług oferowanych przez przedsiębiorstwo?” - próba ograniczona do przedsiębiorstw, które podniosą płace

Rys. 153 Rozkład odpowiedzi na pytanie o wpływ płac na ceny - próba ograniczona do przedsiębiorstw, które podniosą płace

Rys. 154 Kwartalne prognozy wzrostu cen wyrobów i usług oraz cen materiałów i surowców w grupach przedsiębiorstw skonstruowanych w oparciu o informację o istnieniu problemu wysokich kosztów działalności, inflacji jako bariery rozwoju

Rys. 155 Kwartalne prognozy wzrostu cen sprzedawanych przez przedsiębiorstwa towarów i usług a podwyżki płac

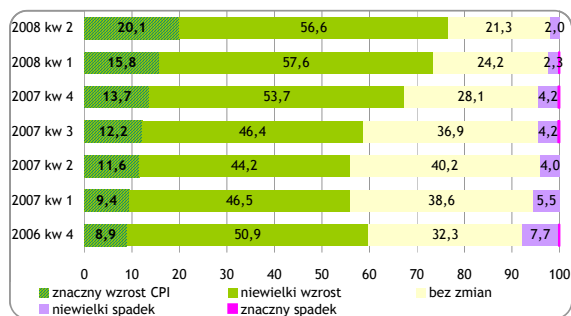
OCZEKIWANIA ZMIAN CPI

W II kw. 2008 r. respondenci oczekują szybszego tempa wzrostu cen towarów i usług. Prawie 77% przedsiębiorstw oczekuje wyższej niż kwartał wcześniej inflacji (o ok. 6 pp. więcej niż w poprzednim kwartale) - por. Rys. 156. Oczekiwania inflacji w dłuższej perspektywie (rocznej) utrzymują się na wysokim poziomie, bliskim rekordowemu, choć nieco obniżyły się w relacji do pop. kw. Wskaźnik zmian inflacji²⁵ (WZI) spadł w porównaniu z poprzednim kwartałem o 3 pp. - por. Rys. 157.

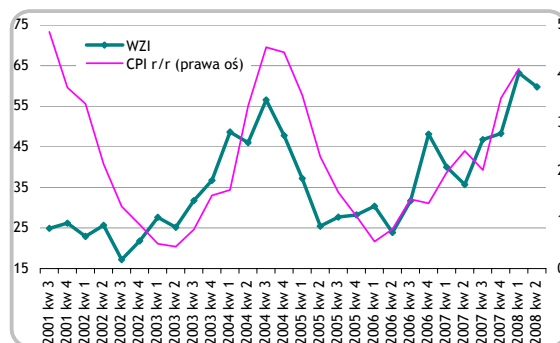
²³ WPC to jest saldo prognoz zmian cen (podwyżki minus obniżki) wyrobów i usług

²⁴ W odpowiedzi na pyt. otwarte o bariery rozwoju

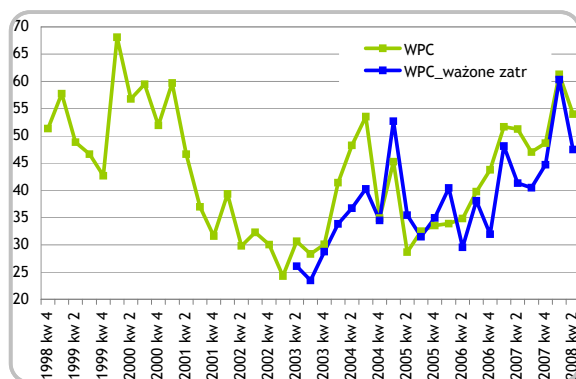
²⁵ Wskaźnik zmian inflacji (WZI) - (analogicznie jak WZ PPI) obliczony został jako odsetek przedsiębiorstw prognozujących większą inflację w okresie bieżącym niż poprzednim.

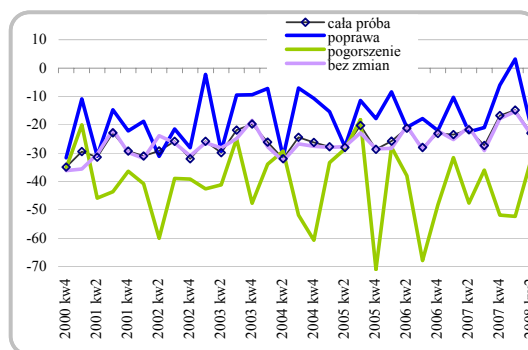
Rys. 156 Prognozy zmian wskaźnika CPI w relacji do kwartału poprzedniego

Rys. 157 Wskaźnik zmian inflacji WZI (skonstruowany jako odsetek respondentów spodziewających się większego wzrostu CPI (r/r) w okresie bieżącym niż w poprzednim) a rzeczywisty wskaźnik CPI (prawa oś)

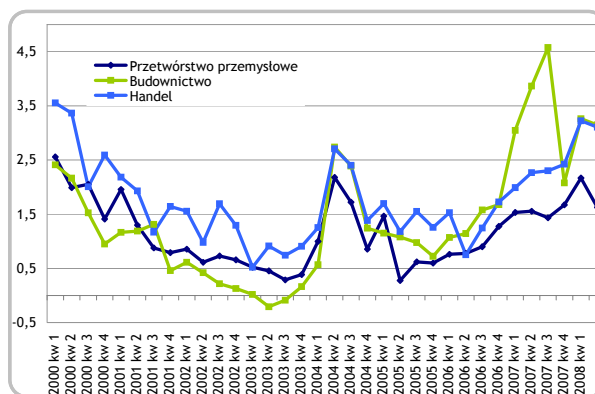
Rys. 158 Wskaźnik WPC (saldo prognoz zmian cen wyrobów i usług)

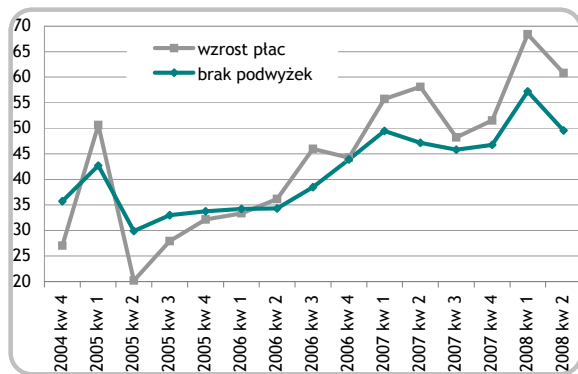
Rys. 159 Różnica między odsetkiem przedsiębiorstw prognozujących wyższe podwyżki cen wyrobów niż cen materiałów i surowców a procentem podmiotów, których planowane podwyżki cen wyrobów nie pokryją oczekiwanych zmian cen materiałów w całej populacji oraz w podziale wg prognoz zmian sytuacji ekonomicznej

Tab. 3 Prognozowane przez przedsiębiorstwa zmiany cen nabywanych surowców i materiałów w III kw. 2007 r. a ceny sprzedawanych wyrobów i usług (dane w procentach)

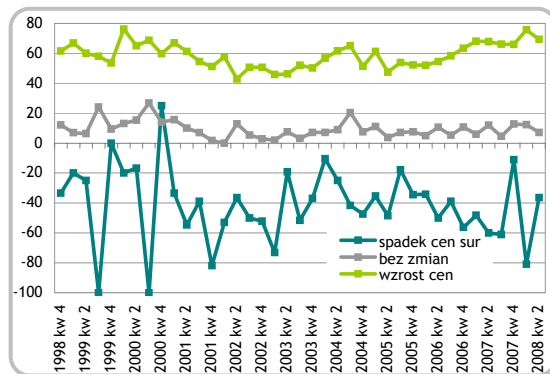
zmiany cen surowców	zmiany cen wyrobów		
	spadek	bez zmian	wzrost
spadek	57,1	26,7	16,2
bez zmian	4,4	83,1	12,4
wzrost	4,1	32,3	63,6

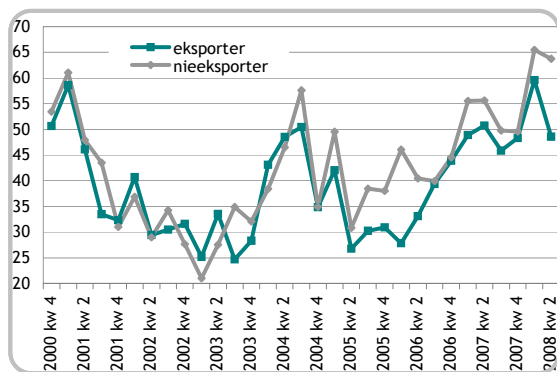
Rys. 160 Kwartalne prognozy wzrostu cen sprzedawanych przez przedsiębiorstwa towarów i usług w całej populacji, w sekcji „Handel i naprawy” oraz „Budownictwo”

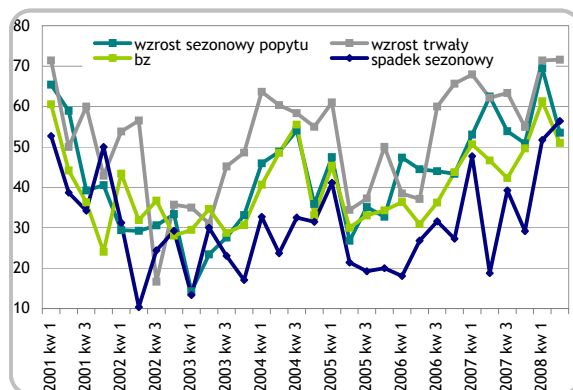
Rys. 161 Wskaźnik prognoz zmian cen wyrobów i usług w podziale wg prognoz podwyżek płac w przedsiębiorstwie

Rys. 162 Wskaźnik prognoz zmian cen wyrobów i usług wśród przedsiębiorstw prognozujących wzrost, spadek lub brak zmian cen nabywanych surowców i materiałów

Rys. 163 Wskaźnik prognoz zmian cen wyrobów i usług w podziale na eksporterów i nieeksporterów

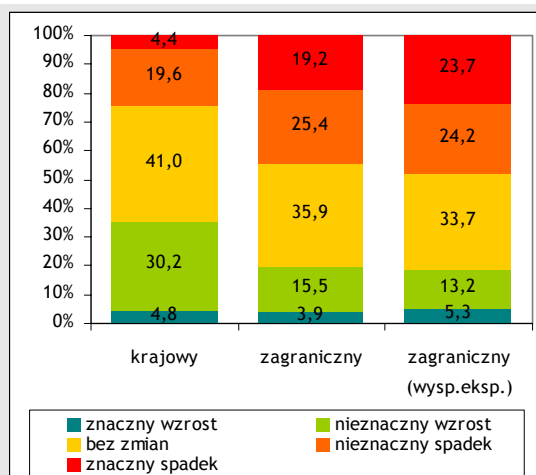

Rys. 164 Wskaźnik prognoz zmian cen a przewidywane zmiany zapotrzebowania na produkty przedsiębiorstwa

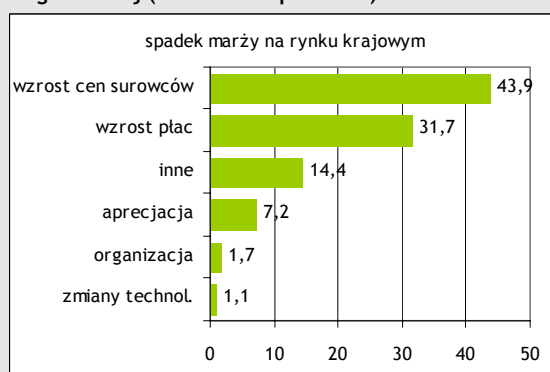
Ramka 2 Marże na sprzedaży krajowej i zagranicznej

W I kw. br. respondenci zostali zapytani o zmiany marży na sprzedaży krajowej i zagranicznej (pytanie pojawiło się po raz pierwszy w badaniu). Odpowiedzi sugerują, że w I kw. br. względem I kw.ub.r. marże na sprzedaży krajowej nieznacznie wzrosły - w próbie 35% firm odnotowało wzrost marży zysku na sprzedaży krajowej wobec 24% firm informujących o spadku marży. Przewaga firm zwiększających marżę utrzymała się również po przeważeniu odpowiedzi wielkością zatrudnienia. Odmienna sytuacja miała miejsce w przypadku marży na sprzedaży zagranicznej - dla 19,4% przedsiębiorstw w próbie marża wzrosła, wobec 44,6% firm, w których marża obniżyła się (podobne wyniki uzyskano po przeważeniu odpowiedzi). Jeszcze słabsze rezultaty odnotowali eksporterzy wyspecjalizowani - 18,5% firm odnotowało wzrost marży na sprzedaży zagranicznej, 47,9% firm jej spadek. Wśród przyczyn obniżenia marży na sprzedaży krajowej na pierwszym miejscu przedsiębiorstwa wymieniły wzrost cen czynników wytwórczych (43,9%), a następnie wzrost płac (31,7%). Jeżeli chodzi o spadek marży na sprzedaży zagranicznej, to najważniejsza okazała się aprecjacja złotego wobec walut obcych - 66%, a wzrost cen czynników wytwórczych i wzrost płac jako główny powód obniżenia marży zadeklarowało odpowiednio 15% i 11% firm. Jeszcze większe znaczenia dla obniżenia marży miała aprecjacja złotego dla wyspecjalizowanych eksporterów - 69% z nich uznało to zjawisko za główną przyczynę tego spadku. Najczęściej wymienianą przyczyną wzrostu marży był wzrost cen produktów finalnych. Warto podkreślić, że w firmach, w których marża na sprzedaży zagranicznej wzrosła prognozy na II kw. br. sugerują szybsze tempo wzrostu cen niż w pozostałych przedsiębiorstwach w próbie, w tym również szybsze względem firm, w których nastąpił wzrost marży na sprzedaży krajowej (por. Tab. 4).

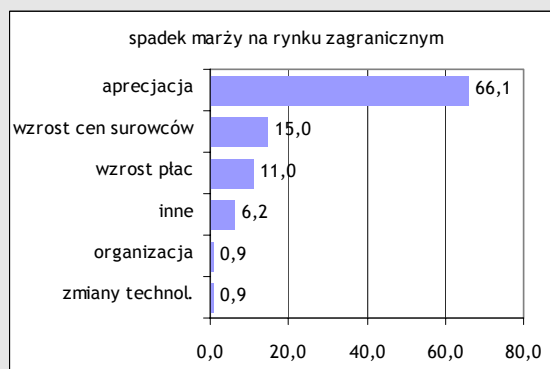
Mimo obserwowanej w 2007 r. wysokiej dynamiki inwestycji poprawa technologii produkcji bardzo rzadko była wymieniana jako czynnik, dzięki któremu marża wzrosła (taka sytuacja miała miejsce jedynie w 4% przypadków - jeśli chodzi o wzrost marży na rynku krajowym, i w 1,8% przypadków - jeśli chodzi o rynek zagraniczny).

Rys. 165 Zmiana marży zysku (r/r) na sprzedaży krajowej i zagranicznej (struktura odpowiedzi)

Rys. 166 Przyczyny spadku marży na rynku krajowym

Rys. 167 Przyczyny spadku marży na rynku zagranicznym

Tab. 4 Prognozy cen na II kw. br. (średnia) a zmiany marży na sprzedaży zagranicznej i krajowej

	ryn.zagraniczny	ryn.krajowy	prognoza cen
wzrost		wzrost	3,2
		bz	3,2
		spadek	2,0
bez zmian		wzrost	2,2
		bz	1,1
		spadek	1,7
spadek		wzrost	1,4
		bz	1,0
		spadek	2,0

I.14. Bariery rozwoju - wybrane problemy

Tab. 5 Bariery rozwoju²⁶ (w tabeli wyróżniono momenty, w którym wskaźniki przyjmują maksymalne wartości w okresie badania)

częstotliwość pojawiania się problemów zgłoszonych w:	kursy walutowe, w tym wahania	wzrost cen surowców i materiałów	brak wykwalifikowanych pracowników	niski popyt	presja płacowa wysokie koszty pracy	duża konkurencja	wzrost stóp procentowych	trudności związane z procesem inwestycyjnym
wartości maksymalne w historii badań ankietowych	26,8	14,7	14,2	28,2	7,4	21,2	18,6	4,4
III kw. 2005 r.	20,1	11,1		11,2		11,3	2,6	
IV kw. 2005 r.	21,4	9,0	1,8	10,0		10,6	2,6	
I kw. 2006 r.	18,9	6,4	3,0	9,7	3,5	9,8	1,2	
II kw. 2006 r.	16,6	10,5	5,3	8,9	3,6	9,9	1,3	
III kw. 2006 r.	11,2	10,1	10,1	7,0	4,3	8,2	1,4	
IV kw. 2006 r.	15,2	9,8	10,7	5,9	5,2	9,0	0,8	
I kw. 2007 r.	10,7	9,7	10,7	5,3	5,1	7,2	0,8	
II kw. 2007 r.	10,6	10,1	12,7	4,3	5,6	5,4	1,9	
III kw. 2007 r.	10,4	9,9	14,2	5,1	4,0	7,1	3,2	
IV kw. 2007 r.	15,0	11,3	11,7	5,8	7,2	6,9	3,0	
I kw. 2008 r.	17,7	14,7	10,9	7,8	7,4	6,7	4,4	4,3

OPRACOWALI:

Z.JANKIEWICZ

P.POPOWSKI

K.PUCHALSKA - KIERUJĄCA TEMATEM

A.SAWICKA

I.TYMOCZKO

AKCEPTOWAŁ:

Z.ŻÓŁKIEWSKI

²⁶ Wskaźniki barier rozwoju wyznaczono w oparciu o udział przedsiębiorstw informujących o istnieniu danego rodzaju problemu w liczbie wszystkich przedsiębiorstw biorących udział w ankiecie (również tych firm, które nie udzieliły żadnej odpowiedzi na pytanie o bariery rozwoju)

1. Prezentowane opracowanie przedstawia oceny ankietowanych przez NBP przedsiębiorstw w I kw. 2008 r. i przewidywania na II kw. 2008 r.
2. W marcu 2008 r. w szybkim monitoringu NBP wzięły udział 902 podmioty wybrane z terenu całego kraju. Były to przedsiębiorstwa z sektora niefinansowego, reprezentujące wszystkie sekcje PKD, poza rolnictwem, leśnictwem i rybołówstwem, oba sektory własności, przedsiębiorstwa z sektora MSP oraz duże jednostki.
3. Ze względu na przewagę w próbie przedsiębiorstw dużych, za którą jednak przemawia silna koncentracja zjawisk makroekonomicznych, wyniki badań ankietowych należy traktować z pewną ostrożnością.
4. W opracowaniu wykorzystano następujące przekroje klasyfikacyjne:
  - wg rodzajów działalności PKD (podział na sekcje PKD został nieznacznie zmodyfikowany: sekcja „Transport, gospodarka magazynowa i łączność” została rozdzielona na dwie grupy: pierwsza z nich zawiera dział „Poczta i telekomunikacja”, druga - pod nazwą „Transport” - obejmuje wszystkie pozostałe działy sekcji); sekcja „Pozostałe usługi” skupia przedsiębiorstwa usługowe z sekcji - „Hotele i restauracje”, „Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej”, „Edukacja”, „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”
  - wg sektorów własności: sektor publiczny, sektor prywatny oraz pięciu form własności
  - wg klas wielkości zatrudnienia: od 1 do 49 zatrudnionych, od 50 do 249, od 250 do 499, od 500 do 1999 oraz 2000 i więcej osób.
  - wg klas wielkości zatrudnienia(2): sektor MSP (do 249 pracujących) i duże przedsiębiorstwa (250 i więcej pracowników)
  - wg przeznaczenia oferowanych przez przedsiębiorstwa produktów: przedsiębiorstwa oferujące dobra inwestycyjne (działy PKD: 29, 30, 33, 34, 35 oraz 45 - budownictwo) i pozostałe przedsiębiorstwa
5. Podstawową metodą konstrukcji prezentowanych w raporcie wskaźników jest różnica między procentem odpowiedzi korzystnych i niekorzystnych dla sytuacji przedsiębiorstw. Wskaźniki te przyjmują wartości z przedziału od +100 do -100. Ujemne wyniki należy interpretować jako pogorszenie się stanu koniunktury, natomiast dodatnie jako jego poprawę,
6. Ilekroć pod tabelą bądź rysunkiem nie pojawia się informacja odnośnie źródła danych, należy rozumieć, że źródłem informacji jest wtedy szybki monitoring NBP.
7. Dla oznaczenia wskaźników wyrównanych sezonowo zastosowano skrót „SA”, pochodzący od ang. wyrażenia *seasonally adjusted*.

SZYBKI MONITORING NBP

PROGNOZY NA II KW. 2008 R.

str. 1

PKD (5 znaków):	FW (forma własności, 3 znaki):
Czy przedsiębiorstwo jest eksporterem (sprzedaje swoje produkty poza granicami kraju)? [tak / nie]	

1. Proszę podać liczbę osób zatrudnionych w przedsiębiorstwie na dzień 1 III 2008 r.:	
2. Przedsiębiorstwo przewiduje, że w II kw. 2008 r. popyt (zapotrzebowanie) na jego produkty w stosunku do I kw. 2008 r.:	
a. wyraźnie wzrosnie - głównie jako efekt typowego dla przedsiębiorstwa w tym okresie (sezonowego) wzrostu zapotrzebowania na jego produkty b. wyraźnie wzrosnie - głównie w następstwie trwale obserwowanego wzrostu zapotrzebowania na produkty przedsiębiorstwa c. pozostanie bez zmian lub ulegnie niewielkim zmianom d. wyraźnie spadnie - ale zjawisko to ma charakter sezonowy i obserwowane jest zawsze w tym okresie e. wyraźnie spadnie - w wyniku trwale obserwowanego spadku zapotrzebowania na produkty przedsiębiorstwa	
3. W II kw. 2008 r. przedsiębiorstwo oczekuje:	
a. wzrostu liczby zamówień b. spadku liczby zamówień c. utrzymania się podobnej liczby zamówień d. nie dotyczy	
4. Czy w I kw. br. w przedsiębiorstwie wystąpiły problemy z realizacją zleceń?:	
a. tak, ze względu na niewystarczającą podaż surowców i materiałów lub opóźnienia w ich dostawach b. tak, ze względu na brak wolnych mocy produkcyjnych (z wyłączeniem braku pracowników) c. tak, ze względu na brak pracowników d. tak, ze względu na brak środków obrotowych e. tak, ze względu na nie wymienionych powyżej f. nie, w przedsiębiorstwie nie wystąpiły takie problemy	
5. Czy w okresie kwiecień-czerwiec 2008 r. przedsiębiorstwo przewiduje istotne zmiany w zakresie:	
a. poziomu produkcji (wzrost / bez zmian / spadek) b. poziomu zatrudnienia (wzrost / bez zmian / spadek) c. programów inwestycyjnych rozpoczętych przed dniem wypełniania ankiety i realizowanych obecnie (rezygnacja / redukcja / bez zmian (inwestycje będą kontynuowane) / wzrost / nie dotyczy (brak inwestycji)/zakoczenie zgodnie z planami)	
6. Czy w II kw. 2008 r. przedsiębiorstwo planuje:	
a. rozpoczęcie poważniejszych inwestycji finansowanych głównie kredytem bankowym b. rozpoczęcie poważniejszych inwestycji finansowanych głównie środkami własnymi c. rozpoczęcie poważniejszych inwestycji finansowanych głównie pozabankowymi środkami obcymi d. rozpoczęcie poważniejszych inwestycji finansowanych w inny sposób e. przedsiębiorstwo nie planuje podjęcia takich działań	
7. Jaki jest stopień wykorzystania mocy produkcyjnych w przedsiębiorstwie (w %):	
8. Jaki jest obecnie stan zapasów produktów gotowych w przedsiębiorstwie?:	
a. zbyt duży b. wystarczający c. zbyt mały d. nie dotyczy	
9. Przedsiębiorstwo przewiduje, że:	
a. ceny sprzedawanych wyrobów i usług w II kw. 2008 r. (w relacji do stanu na dzień 31 III 2008 r.) wzrosną (spadną) o ...% b. ceny nabywanych przez przedsiębiorstwo surowców i materiałów w II kw. 2008 r. (w relacji jw.) wzrosną (spadną) o ...% c. w II kw. 2007 r. wskaźnik CPI (inflacja) wyniósł 1,2% w stos. do I kw. 2007 r., czy przedsiębiorstwo przewiduje, że w II kw. 2008 r. inflacja (CPI) w stos. do I kw. 2008 r. będzie?: (znacznie wyższa / nieco wyższa / na podobnym poziomie / nieco niższa / znacznie niższa) d. wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) w II kw. 2008 r. wyniesie...% e. wzrost cen produkcji sprzedanej przemysłu (PPI) w II kw. 2008 r. wyniesie...%	

str. 2

f. wzrost cen CPI w ciągu 12 najbliższych miesięcy wyniesie ...%	
g. wzrost cen PPI w ciągu 12 najbliższych miesięcy wyniesie ...%	
10. Czy w I kw. br. w relacji do I kw. ub.r. nastąpiły zmiany marży zysku brutto ze sprzedaży głównego produktu/grupy produktów i/lub usług oferowanych przez przedsiębiorstwo na rynku krajowym oraz na rynku zagranicznym?:	rynek krajowy
a. marża znacząco wzrosła	
b. marża nieznacznie wzrosła	rynek zagraniczny
c. marża nie zmieniła się	
d. marża nieznacznie spadła	
e. marża znacząco spadła	
f. nie dotyczy	
11. Co było głównym powodem zmiany marży zysku na tych rynkach?	rynek krajowy
a. wzrost wynagrodzeń	
b. wzrost cen pozostałych (pozapłacowych) czynników wytwórczych (surowców, paliw, energii)	
c. aprecjacja złotego w stosunku do euro i innych walut	rynek zagraniczny
d. zmiany technologiczne	
e. zmiany organizacyjne	
f. inne, niewymienione czynniki (w tym również zmiany cen produktów oferowanych przez firmę)	
g. nie dotyczy	
12. Czy w zakresie obsługi zadłużenia kredytowego:	
a. przedsiębiorstwo nie ma problemów z tą obsługą i w najbliższym kwartale nie przewiduje takich problemów	
b. przedsiębiorstwo nie ma takich problemów, ale przewiduje pojawienie się ich w najbliższym kwartale	
c. przedsiębiorstwo boryka się z takimi problemami, ale przewiduje zmniejszenie ich skali w najbliższym kwartale	
d. przedsiębiorstwo boryka się z takimi problemami i nie przewiduje poprawy tej sytuacji	
e. przedsiębiorstwo nie korzysta z kredytu	
13. Czy w I kw. 2008 r. przedsiębiorstwo miało problemy z terminowym regulowaniem zobowiązań pozabankowych?:	
a. nie, nigdy	
b. tak, sporadycznie	
c. tak, często	
14. Czy w I kw. 2008 r. przedsiębiorstwo miało problemy z utrzymaniem płynności finansowej (często / sporadycznie / nie miało)?:	
15. Jak przedsiębiorstwo ocenia wielkość środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych w relacji do swoich potrzeb bieżących?:	
a. środki pieniężne w całości wykorzystywane są na potrzeby bieżące przedsiębiorstwa	
b. środki pieniężne nieznacznie przewyższają potrzeby bieżące przedsiębiorstwa	
c. środki pieniężne wyraźnie przewyższają potrzeby bieżące przedsiębiorstwa	
16. Zgodnie z planami przedsiębiorstwa do końca czerwca 2008 r. zadłużenie z tytułu kredytów bankowych w relacji do stanu na dzień 31 III 2008 r.:	
a. znacząco wzrosło	
b. powiększy się w niewielkim stopniu	
c. pozostanie na niezmiennym poziomie	
d. zmniejszy się w niewielkim stopniu	
e. ulegnie wyraźnemu obniżeniu	
f. nie dotyczy (przedsiębiorstwo nie korzysta z kredytów bankowych)	
17. Czy w I kw. br. przedsiębiorstwu odmówiono udzielenia kredytu bankowego?:	
a. tak, z powodu braku (pogorszenia się) zdolności kredytowej	
b. tak, ponieważ przedsiębiorstwo nie miało odpowiednich zabezpieczeń	
c. tak, z przyczyn innych niż wymienione w podpunkcie a) i b)	
d. nie, przedsiębiorstwo otrzymało kredyt w I kw.	
e. nie, przedsiębiorstwo nie ubiegało się o kredyt w I kw.	
18. Proszę podać przeciętną stopę procentową dla kredytów bankowych, jaka była naliczana od zadłużenia przedsiębiorstwa w I kw. 2008 r. (proszę podać łączną stawkę tj. stopę referencyjną dla kredytu / WIBOR, LIBOR, EURIBOR, itd./ powiększoną o marżę):	
a. w przypadku złotówkowego kredytu krótkoterminowego (do 1 roku)	
b. w przypadku złotówkowego kredytu długoterminowego (powyżej 1 roku)	
c. w przypadku dewizowego kredytu krótkoterminowego (do 1 roku)	
d. w przypadku dewizowego kredytu długoterminowego (powyżej 1 roku)	

19. W odniesieniu do obecnej ceny kredytu bankowego, przedsiębiorstwo przewiduje, że do końca czerwca 2008 r.:	
a. nastąpi spadek oprocentowania (tzn. ceny po jakiej przedsiębiorstwo może uzyskać kredyt)	
b. nastąpi wzrost oprocentowania	
c. oprocentowanie kredytów bankowych nie ulegnie zmianie	
d. przedsiębiorstwo nie korzysta z kredytu bankowego	
20-a. Proszę podać udział przychodów z eksportu w przychodach ogółem (w %):	
20-b. Proszę podać jaką część (w %) przychodów z eksportu stanowi eksport nieopłacalny (nieopłacalny rozumiany jako cena*kurs niepokrywające kosztów produkcji i pozostałych kosztów związanych z eksportem towaru)? Jeśli cała sprzedaż na eksport jest opłacalna, proszę wpisać 0:	
21. Czy w I kw. 2008 r. w relacji do IV kw. 2007 r. liczba umów eksportowych:	
a. wyraźnie wzrosła	
b. wyraźnie zmniejszyła się	
c. nie uległa większym zmianom	
22. Przedsiębiorstwo oczekuje, że wielkość eksportu w II kw. 2008 r. w porównaniu z poprzednim kwartałem:	
a. wzrośnie	
b. spadnie	
c. utrzyma się na porównywalnym poziomie	
23. Czy przedsiębiorstwo oczekuje w II kw. 2008 r. w stosunku do I kw. br.?:	
a. wzrostu liczby nowych umów eksportowych	
b. zawarcia podobnej liczby nowych umów eksportowych	
c. spadku liczby nowych umów eksportowych	
24. Jaki jest progowy poziom kursu walutowego, przy którym eksport będzie (jest) nieopłacalny (w PLN)?:	
a. dla USD	
b. dla Euro	
25. Przy jakim poziomie kursu walutowego mogą pojawić się problemy ze zbyciem wyrobów produkowanych przez przedsiębiorstwo, gdyż ceny podobnych dóbr importowanych będą wyraźnie niższe od oferowanych przez przedsiębiorstwo?:	
a. dla USD	
b. dla Euro	
26. Jaki jest udział importu zaopatrzeniowego w kosztach działalności przedsiębiorstwa (w %)? Przy braku importu należy wpisać 0:	
27. Czy przedsiębiorstwo stosuje instrumenty zabezpieczające przed ryzykiem związanym z wahaniami kursu walutowego [tak / nie / nie dotyczy (brak transakcji walutowych)]?:	
28. Czy w I kw. br. w przedsiębiorstwie pojawiły się naciski płacowe ze strony pracowników?:	
a. tak, naciski te nasiliły się w stosunku do poprzedniego kwartału	
b. tak, ale nie są one większe niż zwykle	
c. nie	
29. Prosimy ocenić, czy zmniejszenie składki rentowej (z lipca 2007 r. i stycznia br.) obniżyło presję płacową w przedsiębiorstwie?: [tak / nie]	
30-a. Czy w II kw. 2008 r. przedsiębiorstwo planuje zwiększyć płace w stosunku do pop. kw. [tak / nie]?:	
30-b. Jeśli tak, to o ile procent wzrośnie przeciętne wynagrodzenie?:	
31. Proszę ocenić, czy w II kw. 2008 r. zmiany wynagrodzeń będą miały wpływ na ceny produktów i(lub) usług oferowanych przez przedsiębiorstwo?:	
a. tak, przewidywane zmiany cen będą głównie efektem wzrostu wynagrodzeń	
b. tak, jedną z przyczyn zmian cen będzie wzrost wynagrodzeń	
c. nie, wzrost wynagrodzeń nie wpłynie na zmiany cen bądź wpływ ten będzie marginalny	
d. nie, przedsiębiorstwo nie planuje wzrostu wynagrodzeń w II kw. 2008 r.	

str. 4

32. Prosimy ocenić relację wzrostu płac oraz wydajności pracy (mierzonej wielkością wartości dodanej, przypadającej na 1 zatrudnionego) w przedsiębiorstwie w I kw. 2008 r. (zmiany w stosunku do I kw. 2007 r.):	
a. płace wzrosły w większym stopniu niż wydajność pracy (także gdy wydajność nie wzrosła)	
b. płace wzrosły w zbliżonym stopniu co wydajność pracy	
c. płace wzrosły w mniejszym stopniu niż wydajność pracy	
d. płace nie wzrosły, natomiast zwiększyła się wydajność pracy	
e. płace i wydajność pracy nie wzrosły	
33. Czy przedsiębiorstwo podejmuje obecnie działania, względnie planuje ich podjęcie w II kw. br., w celu zwiększenia wydajności pracy?:	
a. przedsiębiorstwo realizuje inwestycje [tak / nie]	
b. przedsiębiorstwo wprowadza zmiany w organizacji pracy [tak / nie]	
c. przedsiębiorstwo podejmuje inne działania [tak / nie]	
d. przedsiębiorstwo nie widzi na razie konieczności podejmowania takich działań [tak / nie]	
e. przedsiębiorstwo nie widzi obecnie możliwości podjęcia takich działań [tak / nie]	
34. Jak przedsiębiorstwo ocenia swoją obecną sytuację ekonomiczną, pomijając typowe dla tego okresu wahania sezonowe?:	
a. bardzo dobra	
b. dosyć dobra	
c. słaba	
d. zła (istnieją realne szanse na przetrwanie firmy, poprawę sytuacji)	
e. zła (należy liczyć się z likwidacją bądź upadłością firmy)	
35. Czy w II kw. 2008 r. przedsiębiorstwo przewiduje istotne zmiany swojej sytuacji ekonomicznej?:	
a. tak, nastąpi poprawa sytuacji	
b. tak, nastąpi pogorszenie sytuacji	
c. nie, sytuacja firmy nie ulegnie większym zmianom	
36. Prosimy o krótkie zasygnalizowanie problemów (ok.10 zdań), jakie w najbliższym czasie (pół roku) mogą być istotne dla kondycji ekonomicznej przedsiębiorstwa. Prosimy o szczególne uwzględnienie tych zagadnień, które wpływają na wielkość produkcji (możliwość jej zwiększenia, względnie powody ograniczenia skali działalności), płynność przedsiębiorstwa, zadłużenie kredytowe oraz opłacalność eksportu. W przypadku, jeśli przedsiębiorstwo nie napotyka na żadne poważniejsze trudności i nie przewiduje ich wystąpienia w podanym terminie, prosimy wpisać "brak problemów":	

Raporty na temat stanu koniunktury są do pobrania ze strony internetowej NBP:
www.nbp.pl , dział "Publikacje", "Analizy i badania", "Koniunktura". Zapraszamy!